



Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens budgetproposition för år 2002 med förslag till anslag på utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv. Ramen för utgiftsområde 13 uppgår till 58,9 miljarder kronor och ramen för utgiftsområde 14 till 1 miljard kronor.

Utgiftsområde 13 omfattar politikområdet Arbetsmarknadspolitik. Anslagen inom utgiftsområdet hänför sig främst till kontantstödet vid arbetslöshet och deltagande i arbetsmarknadsprogram. Utgiftsområde 14 omfattar politikområdena Arbetsliv och Jämställdhetspolitik och anslag på dessa områden.

I ärendet behandlas också Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel (2000/01:RR7) och regeringens skrivelse (skr. 2000/01:142) om Arbetsmarknadsverkets organisation. Utskottet behandlar också ett till arbetsmarknadsutskottet överlämnat yrkande i regeringens proposition 2001/02:4 En politik för tillväxt och livskraft i hela landet. I betänkandet behandlas också ett antal motionsförslag, drygt 120, som väckts dels under allmänna motionstiden hösten 2001, dels med anledning av proposition 2001/02:4, Riksdagens revisorers förslag respektive regeringens skrivelse.

I betänkandets inledande avsnitt redovisar utskottet sin syn på inriktningen av arbetsmarknadspolitiken. Utskottet konstaterar att det råder osäkerhet om utvecklingen av den svenska ekonomin och därmed också om utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden. Det finns ett antal problem för framtiden på arbetsmarknaden, bl. a. låg sysselsättningsgrad i vissa grupper, regionala obalanser och stor deltidsarbetslöshet. Utskottet konstaterar att en alltför stor del av den arbetsföra befolkningen står utanför arbetskraften och den reguljära arbetsmarknaden. Åtgärder för att minska arbetslösheten och öka arbetskraftsutbudet måste sättas in på bred front om målet om en sysselsättningsgrad på 80 % i åldrarna 20–64 år skall nås.

Utskottet avstyrker det förslag om otraditionella medel som Riksdagens revisorer lämnat med hänvisning till att grunden för den kritik som framförts i revisorerens rapport till stor del fallit bort sedan de otraditionella medlen i huvudsak ersatts av arbetsmarknadsprogrammet Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning. Utskottet förutsätter dock att de bedömningar som

ligger till grund för revisorernas kritik beaktas också i Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) fortsatta verksamhet med kvalitetsfrågorna.

Utskottet stöder de åtgärder regeringen vidtagit beträffande ledningsformen inom Arbetsmarknadsverket (AMV). Motioner med anledning av regeringens skrivelse om AMV:s organisation avstyrks.

På utgiftsområde 13 föreslås att 15,2 miljoner kronor av inflytande arbetsmarknadsavgifter skall få användas för *tillsyn av arbetslöshetsförsäkringen*. Det belopp på 700 miljoner kronor som hittills anvisats i form av tillfälliga *personalförstärkningar* föreslås bli permanent överfört till Arbetsmarknadsverkets förvaltningsanslag.

Budgetförslaget innefattar en höjning av den lägsta *ersättningsnivån i aktivitetsstödet*, dvs. det stöd som lämnas till dem som deltar i arbetsmarknadspolitiska program, från nuvarande 143 kr per dag till 183 kr från år 2002. En höjning planeras även år 2003. *Ersättningen till deltagare i kommunala ungdomsprogram* (16–19-åringar) föreslås bli enhetlig i hela landet för de ungdomar som inte fullgjort gymnasieskolan. Ersättningen, som är ett skattepliktigt belopp, bör uppgå till 1 360 kr per månad. För ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning bör kommunen även i fortsättningen besluta om ersättning. För *deltagare i ungdomsgarantin* (20–24-åringar) föreslås en höjning av ersättningen från nuvarande 2 562 kr per månad till 3 160 kr från kommande årsskifte.

Utskottet tillstyrker införande av ett *pendlingsbidrag* enligt det förslag som lagts fram i den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) och som överlämnats till arbetsmarknadsutskottet. Utskottet anser att det är viktigt att pröva olika sätt att stimulera rörligheten på arbetsmarknaden. Vidare ser utskottet positivt på att det bedrivs en försöksverksamhet med s.k. *friår* i ca tio kommuner under perioden 2002–2004.

Utskottet finner det oroande att många arbetshandikappade personer fortfarande har svårt att få en förankring på arbetsmarknaden och att situationen har försämrats för vissa grupper arbetshandikappade. Därför ser utskottet positivt på att regeringen i budgetpropositionen aviserat en *översyn av hur de arbetshandikappades ställning skall stärkas på framtidens arbetsmarknad*. Utskottet utgår från att översynen skall ha en bred ansats och omfatta en rad olika frågor rörande insatser för arbetshandikappade, däribland *lönebidragssystemet* och *verksamheten vid Samhall*.

Utskottet är oroat över att antalet sjukskrivningar, liksom anmälda arbetsskador och arbetssjukdomar, har ökat kraftigt. Utskottet ställer sig positivt till det omfattande arbete som regeringen påbörjat genom det s.k. elvapunktsprogrammet för att motverka ohälsa i arbetslivet.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslagstilldelning på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Också när det gäller utgiftsområde 14 Arbetsliv ställer sig utskottets bakom regeringens förslag till anslagstilldelning.

Reservationer och särskilda yttranden

I en gemensam reservation av företrädarna för *Moderaterna*, *Kristdemokraterna*, *Centerpartiet* och *Folkpartiet* kritiserar de inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitik. De fyra partierna pekar på att det är över 700 000 personer som saknar ett riktigt arbete eller som vill arbeta mer. Sysselsättningsgraden är lägre, och den öppna arbetslösheten och antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program högre, än för tio år sedan. Regeringens arbetsmarknadspolitik har i högre grad varit inriktad på att dölja arbetslöshet än på den så viktiga matchningen på arbetsmarknaden och på att göra arbetssökande bättre förberedda för en föränderlig arbetsmarknad. Trots hög arbetslöshet råder det brist på arbetskraft i vissa branscher och områden och de regionala skillnaderna är stora. Många invandrare, funktionshindrade och äldre står utanför arbetsmarknaden. Tillväxtfrämjande åtgärder måste med kraft sättas in för att öka sysselsättningen och arbetskraftsutbudet.

Incitamenten för att arbeta och utbilda sig måste öka. Arbetsmarknadspolitiken måste moderniseras och anpassas till varierande förhållanden ute i landet. Arbetsförmedlingen måste bli effektivare och ha ett mer tillväxtinriktat arbetssätt. De arbetsmarknadspolitiska insatserna bör inriktas mot bristyrkesutbildningar och meningsfulla yrkesinriktade utbildningar. Arbetslöshetsförsäkring skall vara allmän och obligatorisk med en högre grad av egenfinansiering. Arbetsrättsliga regleringar som skapar problem för nytillträdande på arbetsmarknaden men också för bl.a. småföretagen måste undanröjas. Det förebyggande arbetet mot ohälsa i arbetslivet måste bli mer inriktat mot individen och villkoren i arbetslivet bör göras mer flexibla.

I en annan reservation anser de fyra partierna med anledning av regeringens skrivelse om AMV:s organisation att det är nödvändigt att ändra myndighetsstrukturen från grunden. Myndigheten bör ges en förhållandevis liten organisation, vars verksamhet i möjligaste mån bör begränsas till myndighetsutövning, resursfördelning och upphandling av utbildningar. Arbetsmarknadsmyndigheten bör ha ett ansvar för att förmedlingsverksamhet bedrivs i hela landet.

Totalt har 14 reservationer och ett antal särskilda yttranden avgivits i ärendet.

Innehållsförteckning

| | |
|--|----|
| Sammanfattning | 1 |
| Innehållsförteckning | 4 |
| Utskottets förslag till riksdagsbeslut | 6 |
| Redogörelse för ärendet | 14 |
| Utskottets överväganden | 15 |
| 1. Allmänna frågor | 15 |
| 2. Förslag från Riksdagens revisorer om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken, 2000/01:RR7 | 32 |
| 3. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. | 36 |
| 4. Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad | 44 |
| 4.1 Mål för politikområdet | 44 |
| 4.2 Vissa frågor rörande arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsersättning m.m. | 45 |
| 4.3 Anslagsfrågor | 46 |
| Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader..... | 47 |
| Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd ¹ | 51 |
| Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader ¹ | 55 |
| Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade..... | 61 |
| Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige..... | 66 |
| Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006..... | 67 |
| Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | 68 |
| Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp | 70 |
| Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB | 72 |
| Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten..... | 74 |
| Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning | 75 |
| 4.4 Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad..... | 76 |
| 5. Utgiftsområde 14 Arbetsliv | 78 |
| 5.1 Politikområdet Arbetslivspolitik..... | 78 |
| Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket..... | 83 |
| Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet..... | 85 |
| Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen..... | 89 |
| Anslaget 23:5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar..... | 90 |
| Anslaget 23:6 Internationella arbetsorganisationen (ILO)..... | 90 |
| Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) | 91 |
| Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet..... | 92 |
| 5.2 Politikområdet Jämställdhetspolitik | 93 |

| | |
|---|-----|
| Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen | 94 |
| Anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder | 96 |
| 5.3 Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 14 Arbetsliv | 96 |
| Reservationer..... | 98 |
| 1. Allmän inriktning av politiken (punkt 1) (m, kd, c, fp) | 98 |
| 2. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken (punkt 2) (m, kd) | 103 |
| 3. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken (punkt 2) (c)..... | 105 |
| 4. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken (punkt 2) (fp) | 106 |
| 5. Myndighetsledning inom AMV (punkt 3) (m) | 107 |
| 6. Förändringar avseende AMS (punkt 4) (m, kd, c, fp)..... | 108 |
| 7. Decentralisering av arbetsmarknadspolitiken m.m. (punkt 5) (c) | 109 |
| 8. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (punkt 7) (m)..... | 110 |
| 9. Kreditering på skattekonto (punkt 8) (m) | 111 |
| 10. Pendlingsbidrag (punkt 9) (m, kd)..... | 111 |
| 11. Åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade (punkt 11) (kd, c, fp) | 112 |
| 12. Översyn av Samhall (punkt 12) (kd, c, fp) | 112 |
| 13. Mål för politikområdet Arbetsliv m.m. (punkt 14) (m) | 113 |
| 14. Mål för politikområdet Jämställdhetspolitik (punkt 17) (m) | 114 |
| Särskilda yttranden..... | 115 |
| Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 (m)..... | 115 |
| Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 (kd)..... | 120 |
| Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 m.m. (c)..... | 126 |
| Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 m.m. (fp) | 128 |
| Förteckning över behandlade förslag | 130 |
| Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 13 och 14 | 143 |
| Regeringens lagförslag | 145 |
| Utskottets lagförslag..... | 149 |

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmän inriktning av politiken

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A206 yrkandena 1–3, 2001/02:A259 yrkandena 1 och 3, 2001/02:A267 yrkande 2, 2001/02:A294, 2001/02:A323 yrkandena 1–3 och 4 i denna del, 2001/02:A331, 2001/02:A341, 2001/02:A343, 2001/02:A367 yrkandena 1, 2, 26 och 35, 2001/02:A381 i denna del, 2001/02:A382 yrkande 4 i denna del, 2001/02:A389 yrkandena 2, 3, 5–8, 10, 11, 13, 17, 21 och 27, 2001/02:A391 yrkandena 1 och 4, 2001/02:N267 yrkande 16, 2001/02:N315 yrkande 11, 2001/02:N370 yrkande 9, 2001/02:Sf400 yrkande 3 i denna del och 2001/02:Bo323 yrkande 5.

Reservation 1 (m, kd, c, fp)

2. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken

Riksdagen avslår dels Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7, dels motionerna 2000/01:A9, 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del och 2000/01:A11.

Reservation 2 (m, kd)

Reservation 3 (c)

Reservation 4 (fp)

3. Myndighetsledning inom AMV

Riksdagen avslår motion 2000/01:A22.

Reservation 5 (m)

4. Förändringar avseende AMS

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:A20, 2000/01:A21, 2001/02:A281 yrkandena 1–5, 2001/02:A323 yrkande 4 i denna del, 2001/02:A389 yrkande 1, 2001/02:Sf400 yrkande 3 i denna del och 2001/02:So637 yrkande 9. Regeringens skrivelse 2000/01:142 Arbetsmarknadsverkets organisation läggs till handlingarna.

Reservation 6 (m, kd, c, fp)

5. Decentralisering av arbetsmarknadspolitiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:A10 yrkandena 1 i denna del, 2 och 3 samt 2000/01:A19.

Reservation 7 (c)

6. Regionala kompetensråd

Riksdagen avslår motion 2001/02:A291.

7. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik

Riksdagen avslår motion 2001/02:A384 yrkande 14.

Reservation 8 (m)

8. Kreditering på skattekonto

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk471 yrkande 38.

Reservation 9 (m)

9. Pendlingsbidrag

Riksdagen godkänner regeringens förslag att införa ett pendlingsbidrag för veckopendling. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 6 och avslår motion 2001/02:N31 yrkande 10.

Reservation 10 (m, kd)

10. Friår

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A220 yrkande 10, 2001/02:A367 yrkande 13 och 2001/02:A385 yrkande 1.

11. Åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A227 yrkande 3, 2001/02:A259 yrkande 4, 2001/02:A310 yrkandena 1 och 2, 2001/02:A311, 2001/02:A336, 2001/02:A340, 2001/02:A348, 2001/02:A362, 2001/02:A367 yrkande 18, 2001/02:A389 yrkandena 22 och 23 samt 2001/02:So240 yrkande 4.

Reservation 11 (kd, c, fp)

12. Översyn av Samhall

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A332, 2001/02:A347, 2001/02:A367 yrkande 19 och 2001/02:A389 yrkande 24.

Reservation 12 (kd, c, fp)

13. Anslag på utgiftsområde 13 för 2002*a) Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen*

Riksdagen godkänner att 15 210 000 kronor av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 3 med den ändringen att godkännandet skall avse arbetsmarknadsavgifter enligt den ovannämnda lagen.

b) Bemyndigande beträffande anslaget 22:2

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 4 000 000 000 kronor under åren 2003–2005. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 4.

c) Ändring i 2 § lagen om arbetsmarknadspolitiska program

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program med de ändringar som framgår av bilaga 4. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 1 och avslår motion 2001/02:A367 yrkande 8 i denna del.

d) Ändring i 4 § lagen om arbetsmarknadspolitiska program

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:486) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program enligt bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 2.

e) Bemyndigande beträffande anslaget 22:3

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 3 000 000 000 kronor under åren 2003–2005. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 5.

f) Bemyndigande beträffande anslaget 22:4

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 6 000 000 000 kronor under åren 2003–2005. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 6.

g) Bemyndigande beträffande anslaget 22:6

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 4 000 000 000 kronor under åren 2003–2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 13 punkt 7.

h) Anvisning av anslag under Utgiftsområde 13

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 Utgiftsområde 13 punkt 8 och avslår motion 2001/02:A384 yrkande 7.

i) Motionsyrkanden om budgetförslagen för år 2002

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna i efterföljande förteckning.

14. Mål för politikområde Arbetsliv m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A335 och 2001/02:A384 yrkande 25.

Reservation 13 (m)

15. Upphävande av lagen om vissa avvikelser från semesterlagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1990:631) om avvikelser från vissa bestämmelser i semesterlagen (1977:480) enligt bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 14 punkt 1.

16. Ändring i lagen om utstationering av arbetstagare

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare enligt bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 14 punkt 2.

17. Målet för politikområde Jämställdhetspolitik

Riksdagen avslår motion 2001/02:A384 yrkande 26.

Reservation 14 (m)

18. Anslag på utgiftsområde 14 för 2002*a) Bemyndigande beträffande anslaget 23:2*

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 100 000 000 kronor under åren 2003–2005. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 14 punkt 3.

b) Anvisning av anslag under Utgiftsområde 14

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 Utgiftsområde 14 punkt 4 och avslår motion 2001/02:A384 yrkande 15.

c) Motionsyrkanden om budgetförslagen för år 2002

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna i efterföljande förteckning.

Stockholm den 29 november 2001

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Sven-Erik Österberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven-Erik Österberg (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c)*, Mikael Odenberg (m)*, Björn Kaaling (s), Martin Nilsson (s), Stefan Attefall (kd)*, Kent Olsson (m)*, Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m)*, Kristina Zakrisson (s), Camilla Sköld Jansson (v), Maria Larsson (kd)*, Henrik Westman (m)*, Barbro Feltzing (mp), Elver Jonsson (fp)* och Anders Karlsson (s).

*Deltar inte i förslaget till riksdagsbeslut såvitt avser förslagspunkterna 13 och 18.

Förteckning över av utskottet i punkt 13 i) avstyrkta motionsyrkanden (UO13)

| <i>Motion</i> | <i>Motionärer</i> | <i>Yrkande</i> |
|---------------|---|---|
| | <i>Fördelning på utgiftsområden</i> | |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| | <i>Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 9 och 36 i denna del |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 5 och 8 |
| 2001/02:A389 | Elver Jonsson m.fl. (fp) | 28 i denna del |
| 2001/02:Fi294 | Lars Leijonborg m.fl. (fp) | 16 i denna del |
| | <i>Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd</i> | |
| 2001/02:A251 | Maria Larsson m.fl. (kd) | 1 och 2 |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 36 i denna del |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 1–3 och 4 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 1, 2 och 9 |
| 2001/02:A389 | Elver Jonsson m.fl. (fp) | 28 i denna del |
| 2001/02:Fi294 | Lars Leijonborg m.fl. (fp) | 16 i denna del |
| | <i>Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 6, 8 i denna del, 12, 16 och 36 i denna del |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 4 och 10 |
| 2001/02:A389 | Elver Jonsson m.fl. (fp) | 28 i denna del |
| 2001/02:Fi294 | Lars Leijonborg m.fl. (fp) | 16 i denna del |
| | <i>Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 36 i denna del |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| 2001/02:A389 | Elver Jonsson m.fl. (fp) | 28 i denna del |
| 2001/02:Fi294 | Lars Leijonborg m.fl. (fp) | 16 i denna del |
| 2001/02:Kr417 | Inger Davidson m.fl. (kd) | 6 |
| | <i>Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige</i> | |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |

| | | |
|--------------|--|----------------|
| | <i>Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006</i> | |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| | <i>Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering</i> | |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 6 och 11 |
| | <i>Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp</i> | |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 12 |
| | <i>Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 36 i denna del |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| | <i>Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten</i> | |
| 2001/02:A382 | Margareta Andersson (c) | 4 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 13 |

Förteckning över av utskottet i punkt 18 c) avstyrkta motionsyrkanden (UO14)

| <i>Motion</i> | <i>Motionärer</i> | <i>Yrkande</i> |
|---------------|---|-----------------------|
| | <i>Fördelning på utgiftsområden</i> | |
| 2001/02:A381 | Margareta Andersson (c) | i denna del |
| | <i>Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 33 och 36 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 16 |
| 2000/01:A381 | Margareta Andersson m.fl. (c) | i denna del |
| | <i>Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 34 och 36 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 17 |
| | <i>Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.</i> | |
| 2001/02:A367 | Stefan Attefall m.fl. (kd) | 36 i denna del |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 18 |
| | <i>Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen</i> | |
| 2001/02:A384 | Mikael Odenberg m.fl. (m) | 19 |

Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

2001/02:A384 Mikael Odenberg m.fl. (m) 20 och 24 i denna del

Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet

2001/02:A367 Stefan Attefall m.fl. (kd) 36 i denna del

2001/02:A384 Mikael Odenberg m.fl. (m) 21

Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen

2001/02:A384 Mikael Odenberg m.fl. (m) 22 och 24 i denna del

Anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder

2001/02:A384 Mikael Odenberg m.fl. (m) 23

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2001/02:1 volym 7 avseende utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv jämte 113 motionsyrkanden som är väckta under den allmänna motionstiden. Arbetsmarknadsutskottet har i år valt att begränsa budgetbetänkandet till att, vid sidan om inriktningen av politiken, i huvudsak behandla strikt budgetrelaterade frågor. AU1 är därmed ett mer begränsat betänkande än föregående år. Frågor om arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkring, särskilda grupper på arbetsmarknaden, arbetsmiljö, arbetstid och jämställdhet kommer i stället att tas upp i särskilda betänkanden under våren.

I ärendet behandlas också Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel (2000/01:RR7) och regeringens skrivelse (skr. 2000/01:142) om Arbetsmarknadsverkets organisation med motioner som väckts med anledning av förslaget respektive skrivelsen. Utskottet behandlar också ett till arbetsmarknadsutskottet överlämnat yrkande i regeringens proposition 2001/02:4 En politik för tillväxt och livskraft i hela landet, jämte ett motionsyrkande.

Utskottets överväganden

1. Allmänna frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner det förslag till allmän inriktning av politiken som regeringen redovisar i budgetpropositionen. Förslaget bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Riksdagen avslår de förslag som förs fram i motionerna. Jämför reservation 1 (m, kd, c, fp).

Propositionen

De arbetsmarknadspolitiska insatserna skall koncentreras till att *effektivt matcha arbetssökande mot lediga platser* och insatser för att motverka flaskhalsar samt stödja dem som har svårast att få arbete. Insatserna skall präglas av *respekt för individen, rättstrygghet och en tydligare arbets- och kompetenslinje*.

Att *öka sysselsättningen och minska arbetslösheten* är en prioriterad uppgift och målet är full sysselsättning. På vägen mot full sysselsättning satte regeringen 1998 även upp delmålet om att andelen reguljärt sysselsatta mellan 20 och 64 år skulle öka från dåvarande knappa 75 % till 80 % 2004. En fortsatt låg arbetslöshet och en ökning av sysselsättningen är också viktiga medel för att uppnå regeringens mål att halvera antalet socialbidragstagare. Målet om 80 % ligger inom räckhåll.

I dag utvecklas arbetslöshet och sysselsättning ojämnt mellan olika regioner och olika grupper av människor. För att möta detta måste alla människors erfarenhet, kompetens och vilja att arbeta tas till vara. Sysselsättningen måste fortsätta att öka och alla människor måste få möjlighet att ta del av de nya jobben.

Arbets- och kompetenslinjen är grunden i den svenska arbetslivs- och arbetsmarknadspolitiken. För att främja en snabb tillsättning av lediga platser och motverka långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden prioriteras aktiva insatser före passivt understöd. Det innebär att de som har svårigheter att få eller behålla ett arbete i första hand skall erbjudas utbildning eller andra kompetenshöjande insatser för att öka sina möjligheter till anställning. Dessa insatser tillsammans med en effektiv platsförmedling förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och motverkar därigenom flaskhalsar.

Insatserna måste i än större utsträckning än tidigare inriktas på ett *effektivt platsförmedlingsarbete och insatser inom ramen för aktivitetsgarantin* för grupper som har svårast att få ett arbete. Förstärkta arbetsgivarkontakter är

viktiga såväl i platsförmedlingsarbetet som inom ramen för aktivitetsgarantin. Den *könsuppdelade arbetsmarknaden* skall motverkas och mångfalden i den svenska arbetskraften skall bättre tas till vara. Inlåsnings- samt undanträngningseffekter och konkurrenssnedvridning i de arbetsmarknadspolitiska programmen skall motverkas. Arbetsgivarnas missbruk av arbetsmarknadspolitiska program måste kraftfullt åtgärdas. En viktig uppgift är också att skapa förutsättningar för en fortsatt god tillväxt genom insatser som ökar arbetskraftsutbudet.

Ett bra *arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor* är ett grundläggande och självklart mål i regeringens politik. Det handlar framför allt om att ha ett helhetsperspektiv och att säkerställa en samverkan mellan de olika verksamhetsområdena inom arbetslivspolitik. En god och utvecklande arbetsmiljö, kunskap och kompetens i arbetslivet, en arbetsrättspolitik som skapar trygghet, flexibilitet och delaktighet, mångfald, jämställdhet och icke-diskriminering samt arbetsfred och lönebildning i samhällsekonomisk balans ger tillsammans en god grund för tillväxt, sysselsättning och ett konkurrenskraftigt näringsliv. Därmed skapas också ett arbetsliv där den enskilde individen känner trygghet, tillfredsställelse och behåller sin hälsa.

Jämställdhetspolitikens inriktning på utvecklings- och förändringsarbete i syfte att främja jämställdhet mellan kvinnor och män ligger fast. Ett intensifierat arbete med att vidareutveckla metoder och strategier för att införliva ett jämställdhetsperspektiv inom andra politikområden har inletts under 2001.

Arbetsmarknaden och arbetslivet är centrala områden för jämställdhetspolitiken. Jämställdhetsombudsmannen, JämO, såväl som övriga myndigheter på arbetsmarknads-, arbetslivs- och utbildningsområdet utgör viktiga instrument för att bekämpa löneskillnader mellan kvinnor och män, motverka den könsuppdelade arbetsmarknaden och skapa förutsättningar för människor att kombinera arbete och familjeliv. Skärpningen av jämställdhetslagen som trädde i kraft i januari 2001 innebär att regeringen söker nya lösningar för att förverkliga jämställdhet i arbetslivet.

Motioner

Oppositionspartiernas alternativ till inriktningen av politiken

Moderaterna lämnar i sin motioner A323 (yrk. 1–3 och 4 i denna del), A391 (yrk. 1 och 4) och N315 (yrk. 11) sin syn på arbetsmarknadspolitiken. Ett samhällsklimat som stimulerar *arbete och kunskap* måste skapas. Det skall löna sig att arbeta och driva företag. Skatten på arbete och kunskap bör sänkas för alla. Utbildning måste prioriteras i alla led från grundskola till kontinuerlig vidareutbildning. Fastighetsskatten motverkar den ekonomiska tillväxten och bör på sikt avskaffas. Reglerna som omgärdar *start och drift av företag* måste förenklas och antalet regler minskas.

Lönebildning bör ske lokalt. Individuella löner belönar mer direkt de anställdas kunskaper och arbetsresultat. Det måste bli *enklare bl.a. att anställa*

fler medarbetare. *Arbetsrätten* måste moderniseras och anpassas efter internationell verksamhet. De stelbenta *turordningsreglerna* måste avskaffas. De anställda och arbetsgivarna skall genom förhandlingar komma överens om *arbetstidens* längd och utformning. Det skall vara lönt för den enskilde att arbeta mer och alla skall ha råd att arbeta mindre. Moderaterna vill förbättra den enskildes drivkrafter för att söka och acceptera även lägre betalda arbeten.

Den svenska arbetsmarknaden är tudelad. I vissa regioner sjunker den officiella arbetslösheten relativt snabbt, medan den i andra delar av landet bara minskar marginellt. Arbetslösheten är mycket hög bland arbetshandikappade och bland invandrare. Sjukfrånvaron ökar liksom antalet förtidspensioneringar. *Den geografiska och sociala rörligheten måste öka liksom rörligheten mellan olika branscher och företag.*

Arbetsmarknadspolitiken måste läggas om för att uppmuntra *arbetslinjen* fullt ut och möjliggöra individuella lösningar. Den enskilde måste få ett ökat inflytande över vilken utbildning eller aktivitet han eller hon vill satsa på. Åtgärder som leder till nya arbeten måste prioriteras framför tillfälliga lösningar med bidrag och meningslös terapiverksamhet. Olika arbetsmarknadsåtgärder som innebär subventionerad sysselsättning slår ut ordinarie arbetstillfällena. Sådana undanträngningseffekter måste motverkas. Flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna – liksom aktivitetsgarantin – bör slopas till förmån för mer *individuellt inriktade insatser*. *Utbildning* av olika slag bör utgöra den dominerande insatsen. Insatserna skall vara oberoende av om den arbetslöse uppbär arbetslöshetsersättning eller socialbidrag.

Den nuvarande *arbetslöshetsförsäkringen* måste reformeras. Försäkringen skall vara allmän och obligatorisk för alla arbetstagare som uppfyller försäkringens villkor. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring och ersättning utgå endast 300 ersättningsdagar. En övergångslösning mellan en strikt bortre parentes och socialbidrag måste dock prövas. Ett bättre försäkringsmässigt samband bör skapas genom en utökad självfinansiering. En försäkringspremie, vars storlek relateras till månadslönen, bör ersätta dagens fasta avgifter till a-kassorna. De nuvarande arbetslöshetsförsäkringarna bör upplösas och Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna överta hela ansvaret för den nya arbetslöshetsförsäkringen. Det gör det möjligt att slopa huvuddelen av de regel-, kontroll- och sanktionssystem som regeringen har tvingats att införa.

Kristdemokraterna ger sin syn på inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i motionerna A367 (yrk. 1, 2, 26 och 35) och N370 (yrk. 9). *Full sysselsättning* är ett viktigt politiskt mål. En förutsättning för att målet skall uppnås är att det svenska *näringslivets konkurrenskraft* upprätthålls gentemot omvärlden. En *långsiktig och stabil ekonomisk politik* i samspel med en *aktiv arbetsmarknadspolitik* är nödvändig för att skapa ett gott samhälle där alla får möjlighet att delta i samhällsbyggandet. Ett arbete är för de flesta av största vikt för god livskvalitet. *Subsidiaritetsprincipen* måste vara en grund för arbetsmarknadspolitiken. Samhällets insatser skall vara stödjande när så

krävs, dock utan att skada den ordinarie arbetsmarknaden. *Företagsdemokratien* skall vara utformad så att såväl kapital som arbetsinsats berättigar till inflytande och medbestämmanderätt. Arbetsmarknadens parter bör eftersträva flexibilitet vad gäller löner till ungdomar. *Individuella löneavtal* bör underlättas.

Kristdemokraterna är kritiska till att det i budgetpropositionen, som partiet uttrycker det, blandas friskt mellan *mål*, övergripande mål, uppgifter och verksamhetsmål för arbetsmarknadspolitiken. Bara verksamhetsmålen har utformats som kvantitativa mål att mäta och följa upp. Regeringen bör se över målbeskrivningen för arbetsmarknadspolitiken och göra delmål mätbara. Målen skall inte detaljstyra verksamheter i deras val av metoder (yrk. 2).

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna måste ses över. *Aktiva arbetsmarknadsåtgärder* skall prioriteras framför passivt kontantstöd. *Långtidsarbetslöshet* skall bekämpas kraftfullt. Ett utvecklat *lärlingssystem* bör finnas. Flaskhalsar måste undanröjas och arbetsmarknadsutbildningen samordnas med det reguljära utbildningssystemet. Kommuner, arbetsförmedlingar och försäkringskassorna bör samverka.

Den *statliga arbetsförmedlingen* bör ha nära kontakter med näringslivet och vara aktiv och uppsökande för att hjälpa äldre och långtidsarbetslösa. *Privata arbetsförmedlingar* bör *uppmuntras* och *bemanningsföretag* utnyttjas för att minska arbetslösheten.

Arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän och obligatorisk och finansieras med egenavgifter och arbetsgivaravgifter.

Arbetsrätten bör göras mer flexibel och bättre anpassad till de mindre företagens situation.

Aktiva åtgärder bör vidtas för att bryta den *könsssegregerade* arbetsmarknaden. *Lika lön för likvärdigt arbete* och jämställda lönevillkor för kvinnor och män skall gälla. *Diskriminering* i arbetslivet skall motarbetas med väl fungerande lagar. Det finns också ett behov av ett samlat ombudsmannaämbete för diskrimineringsfrågor, med riksdagen som huvudman. Stat och kommun bör föregå med gott exempel bl.a. när det gäller att anställa människor med funktionshinder, äldre arbetskraft, invandrare och personer som är i behov av rehabilitering. Mobbning på arbetsplatsen skall bekämpas. Stora ansträngningar bör vidtas på *arbetsmiljöområdet* för att anpassa lokaler, maskiner och utrustning, arbetsuppgifter, arbetstempo och arbetstider till de anställdas behov och förutsättningar. Små enheter skall eftersträvas där människor kan överblicka sin arbetssituation och där goda personliga relationer med arbetskamrater kan utvecklas.

Ökad flexibilitet inom arbetsmarknadsområdet, lägre löneskatter, förbättringar i företagsklimatet samt satsning på tjänstesektorn är några huvudpunkter i de gemensamma program som upprättats inom EU. Regeringen har inte tagit till sig de förslag som medlemsländerna enats om på dessa områden. Regeringen bör snarast revidera sin handlingsplan med anledning av *EG-kommissionens riktlinjer för sysselsättningen*. Sverige bör också betona vikten av att subsidiaritetsprincipen tillämpas konsekvent i EU.

Centerpartiet anför följande i motionerna A259 (yrk. 1 och 3), A381 i denna del och A382 (yrk. 4 i denna del) om inriktningen av politiken. Möjligheterna att försörja sig själv genom eget arbete är av stor betydelse för den enskilde individen. Framtidens arbetsmarknad skall syfta till att *stärka enskildas självbestämmande* genom att öka möjligheter till *egen försörjning* och till att skapa en *god livskvalitet*.

Arbetsmarknadspolitiken bör inriktas på *tre spår till arbete*. Rätten till grundläggande utbildning, högkvalitativa yrkesutbildningar och övergångsarbetsmarknader.

Det måste löna sig att arbeta. Centerpartiet hänvisar till andra motioner partiet väckt och menar att politiken skall syfta till att öka incitamenten för den enskilde att ta ett arbete, öka sitt självbestämmande och höja sin livskvalitet. Reformerna bidrar till en ökad livskraft och företagsamhet i hela landet. Skattesänkningar och en sänkning av arbetsgivaravgifterna föreslås. Riskkapitalmarknaden breddas för att fler företag skall ges möjlighet att växa. Den sociala tryggheten för företag ökar genom förändringar i föräldraförsäkringen. Arbetsmarknadspolitiken bör *decentraliseras* och en *friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen* bör medges.

Ett *livslångt lärande* ger människor trygghet på arbetsmarknaden. Det måste startas *fler företag och befintliga företag måste ges möjlighet att växa*. En välutbyggd *infrastruktur* underlättar företagande, vidgar de lokala arbetsmarknaderna och underlättar för människor att ta sig till och från arbetet.

Folkpartiet förordar i sina motioner A389 (yrk. 2, 3, 5–8, 10, 11, 13, 17, 21 och 27) och N267 (yrk. 16) följande inriktning av politiken. Arbetsmarknadspolitikens grundsyfte måste vara att förstärka de arbetslösas ställning på arbetsmarknaden så att de kan få ett nytt jobb så snart som möjligt efter arbetslöshetens inträdande. En effektiv arbetsmarknadspolitik måste finnas i hela landet. Arbetsmarknadspolitiken kan aldrig ensam skapa nya arbetstillfällen. Arbetsmarknadspolitiken *vilar på tre ben*; en offensiv arbetsmarknadspolitik riktad mot den enskilde, en näringslivspolitik för fler arbeten genom företagande och en ekonomisk politik för sunda och sanerade statsfinanser.

Utgångspunkten är att den enskilde individen står i centrum. Arbetsmarknadspolitiken måste bygga på tilltro till individen. Folkpartiet kallar det "*den djupa arbetsmarknadspolitiken*".

Det måste vara mindre krångligt att starta och driva företag. Skattesänkningar, anpassning av arbetsrätten för småföretagare och regelförenklingar av olika slag föreslås.

Arbetsmarknadspolitiken är och förblir en statlig angelägenhet. Kommunal arbetsmarknadspolitik riskerar att tränga undan riktiga arbeten.

Ett arbete har inte bara betydelse för den enskildes ekonomi. Arbetet har också ett betydelsefullt socialt värde. Detta är extra viktigt för arbetshandikappade. Deras ställning är utsatt, och Folkpartiet förordar därför extra satsningar på lönebidrag och anställningsstöd för människor med funktionshinder.

Arbetsmarknaden måste breddas genom att fler kommer i arbete. Annars finns det risk för att flaskhalsar och ökad regional obalans uppstår. Oacceptabelt många är långtidsarbetslösa. Åtgärderna skall i huvudsak vara inriktade på utbildningsinsatser så att arbetskraftens kompetens kan höjas. Sysselsättningen måste öka markant. Politiken måste föras på ett sådant sätt som stimulerar till fler arbetstillfällen i tjänstesektorn. Politiken måste också underlätta geografisk och yrkesmässig rörlighet. All kraft måste läggas ned för att motverka långa tider utan arbete. De långtidsarbetslösa riskerar annars att komma allt längre ifrån arbetsmarknaden.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör kunna privatiseras och genomföras av andra aktörer som utbildningsföretag, komvux, folkhögskolor m.m. Detta gäller främst yrkesutbildningar.

Arbetslöshetsförsäkringen bör omfatta alla på arbetsmarknaden. Den skall utformas som en omställningsförsäkring med tidsbegränsad ersättning baserad på inkomstbortfall för alla dem som arbetat under en viss tid. Ersättningen bör motsvara 80 % av inkomstbortfallet upp till en viss nivå. Ersättningen skall successivt trappas ned. För utförsäkrade bör ett efterskydd finnas som visserligen ger lägre ersättning än arbetslöshetsförsäkringen men som inte påverkas av t.ex. besparingar eller fastighetsinnehav.

Det traditionella *könsmönstret på arbetsmarknaden* måste luckras upp så att kvinnor söker sig till traditionellt mansdominerade yrken och tvärtom. Regeringen bör vidta åtgärder för att bryta de offentliga monopolerna och ta fram en plan för att bryta det traditionella könsmönstret.

Strukturomvandlingen i näringslivet ställer stora krav på arbetskraftens kompetens. Det bör vara möjligt att mitt i livet ta ett friår för att fortbilda sig. Ett sådant friår skulle finansieras via pensionssystemet.

I Folkpartiets motion Sf400 (yrk. 3 i denna del) om integration tas frågor om invandrarnas besvärliga situation på arbetsmarknaden upp. De förslag som lämnas i motionen överensstämmer i stora drag med de förslag som lämnas i den arbetsmarknadspolitiska motionen A389.

Övriga motioner

Vänsterpartiet aktualiserar sysselsättningsmålet i sin motion A267 (yrk. 2). Enligt motionärerna bör regeringen omedelbart tillsätta en utredning som under våren 2002 skall föreslå vilka kompletterande insatser som krävs för att nå målet om en reguljär sysselsättningsgrad på 80 % år 2004.

Krister Örnfjäder och Ann-Marie Fagerström (båda s) anser i motion A341 att insatser måste vidtas för att minska arbetslösheten bland "kommunalare".

I motion A343 anför *Göte Wahlström m.fl.* (alla s) att det behövs kraftfulla åtgärder för att kommuner och landsting skall klara det framtida personalbehovet. Lika angeläget är det att arbetsmarknaden förändras så att människors vilja till utbildning och arbete inom vård- och omsorgsområdet stimuleras.

Agneta Lundberg och Susanne Eberstein (båda s) pläderar i motion A294 för att staten på olika sätt skall bidra till ett ökat antal arbetstillfällen och ökad sysselsättning på landsbygden.

Ola Rask (s) påtalar i motion A331 vikten av att särskilt uppmärksamma hur sysselsättningsgraden för utsatta grupper utvecklas efter att målet om 80 % i arbete eller studier har uppnåtts i riket.

Ulla-Britt Hagström (kd) tar upp frågor om incitament för arbetskraftsinvandring till Sverige i motion A206 (yrk. 1–3).

Karin Pilsäter m.fl. (fp) anför i motion Bo323 (yrk. 5) att de sociala faktorer som leder till segregation i storstadsområdena i hög grad drabbar personer med utländsk bakgrund. Det långvariga socialbidragsberoende som många har måste ersättas med möjligheter till egen försörjning genom arbete och företagande.

Arbetsmarknadsutskottets syn på den allmänna inriktningen av politiken m.m.

Arbetsmarknadsläget

Riksdagen har nyligen fastställt utgiftsramar m.m. för åren 2002–2004. Finansutskottet anförde i det betänkande som låg till grund för beslutet bl.a. följande (bet. 2001/02:FiU1):

Det finns en mycket stor osäkerhet om den internationella konjunkturutvecklingen. Tillväxttakten förväntas sjunka under de närmsta åren, efter de senaste årens höga tillväxttal. Avmattningen internationellt, som tilltagit under våren och sommaren, slår mot den svenska industrin och mot exporten av svenska varor och tjänster. Även tillväxttakten i hushållens konsumtion avtar en del till följd av bl.a. konjunkturavmattningen, en lägre sysselsättningstillväxt, låga aktiekurser och minskad optimism om den ekonomiska framtiden.

Enligt AMS kvartalsrapport för tredje kvartalet i år är konjunkturdämpningens effekter än så länge begränsade på den svenska arbetsmarknaden. Efterfrågan på arbetskraft har försvagats samtidigt som arbetslöshetens nedgång visar tecken på utplaning. Andelen sysselsatta av hela befolkningen i åldrarna 20–64 år uppgick under det tredje kvartalet 2001 till 79,5 % i genomsnitt, att jämföra med 78,5 % under tredje kvartalet i fjol. Sysselsättningsökningen har till största delen fortsatt att ske inom tjänstesektorn. Däremot har sysselsättningen inom industrin minskat. AMS noterar en försvagning i efterfrågan på arbetskraft. Särskilt markant är att antalet nyanmälda platser minskat inom verkstadsindustrin.

Enligt AMS månadsstatistik för oktober år var den öppna arbetslösheten i slutet av oktober 3,9 % av arbetskraften, jämfört med 4,0 % vid samma tid förra året. I absoluta tal ökade dock arbetslösheten med 1 000 personer under nämnda period. Antalet ungdomar i åldrarna 20–24 som är öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska program har ökat med 3 000 personer till

38 000 sedan i oktober förra året. 6,4 % av arbetskraften var arbetslös eller deltog i program – jämfört med 7 % förra året. Andelen i program och öppen arbetslöshet har sjunkit i samtliga län det senaste året, och var högst i Norrbottens län med 12,1 % och lägst i Stockholm med 3,2 %.

Under oktober månad varslades 9 000 personer om uppsägning. Hittills i år har 53 000 personer varslats, vilket enligt AMS kan jämföras med Asienkrisen år 1996. Det är 6 000 fler än i oktober förra året. Varslen drabbar främst tillverkningsindustrin. Drygt 80 % av dem som varslas är män. Färre platser anmäls nu till arbetsförmedlingen än tidigare. Bland de näringsgrenar där den procentuella nedgången är som störst återfinns verkstadsindustri och övrig tillverkningsindustri.

SCB:s AKU-undersökningar för oktober månad visar att den sysselsättningsökning som noterats sedan lång tid nu tycks ha upphört. Mellan september och oktober i år var antalet sysselsatta oförändrat, medan antalet arbetslösa ökade. Arbetskraften uppgick i oktober till 4,4 miljoner personer eller 77,9 % av befolkningen i åldersgruppen 16–64 år. Det är en ökning med 41 000 jämfört med året innan. Under oktober månad var 78,2 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år sysselsatt på den reguljära arbetsmarknaden.

TCO:s platsannonsindex för november månad som publicerades i dagarna visar en kraftig nedgång av antalet lediga arbeten. Under perioden augusti–oktober var minskningen hela 37 %. Enligt TCO vänder sig de orubricerade annonserna i stor utsträckning till tjänstemän och där är nedgången högst påtaglig. TCO menar att antalet annonser är ett tidigt tecken på en trögare arbetsmarknad. Det innebär inte att arbetslösheten ökar utan indikerar att det blir svårare att byta jobb.

Även arbetsmarknadsutskottet har i sitt yttrande till finansutskottet om ramar (2001/02:AU1y) påtalat osäkerhet om den ekonomiska utvecklingen och därmed också utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden. Det finns tecken på att sysselsättningsökningen nu planar ut och att arbetslösheten kommer att öka. Beredskap måste finnas för ett ökat tryck på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och för att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program kanske måste öka för att hålla den öppna arbetslösheten nere.

Sådana effekter har redan kunnat noteras. Enligt AMS har antalet personer i konjunkturberoende program ökat med 26 000 de senaste tre månaderna, detta för att möta den försämrade konjunkturen. Fortfarande är dock betydligt färre i sådana åtgärder än föregående år.

Utskottet kan i detta sammanhang nämna att regeringen i budgetpropositionen aviserat att den avser att ge AMS i uppdrag att följa upp de varsel som anmälts och redovisa i vilken omfattning varslen leder till uppsägning. Det är viktigt att arbetsgivarna tar sitt sociala ansvar och inte vältrar över en stor del av ansvaret på samhället.

Arbetsmarknadsutskottet framhöll i nämnda yttrande också att det finns ett antal problem även om arbetsmarknaden skulle fortsätta att vara stabil. Sysselsättningsgraden bland äldre, funktionshindrade och personer med utländsk bakgrund är alltför låg. De regionala obalanserna är fortfarande stora. I

ett försämrat konjunkturläge drabbas ofta personer med svagt fotfäste på arbetsmarknaden värst av stigande arbetslöshet. Arbetslösheten är stor bland lågutbildade och deltidsarbetslösheten oacceptabelt hög. Antalet personer med långa inskrivningstider är alltför stort, även om det skett en markant förbättring på senare tid.

Mål för sysselsättningen m.m.

Utskottet har tidigare uttryckt sitt fulla stöd för målet om full sysselsättning. Ett delmål är att den reguljära sysselsättningen i åldrarna 20–64 år under år 2004 skall uppgå till minst 80 %.

Enligt en av Finansdepartementet redovisad kalkyl i budgetpropositionen kommer den reguljära sysselsättningsgraden att uppgå till 78,3 % år 2004. Det innebär att det finns en risk att delmålet för sysselsättningen inte kommer att uppnås, även om det, som regeringen uttrycker det, ligger inom räckhåll. Åtgärder för att minska arbetslösheten och öka arbetskraftsutbudet måste nu sättas in på bred front om målet skall kunna förverkligas. Alltför stor del av den arbetsföra befolkningen står utanför arbetskraften och den reguljära arbetsmarknaden. Ett ökat antal förtidspensioneringar utgör allvarliga hot mot möjligheterna att höja sysselsättningsgraden. Flera grupper har under 1990-talet drabbats hårt av utslagning från arbetsmarknaden. Det gäller personer med utländsk bakgrund, funktionshindrade och äldre. Därtill kommer att det finns ett stort antal undersysselsatta och deltidsarbetslösa. Sverige, liksom andra europeiska länder, står också inför stora demografiska förändringar. Antalet personer i yrkesverksam ålder kommer att minska kraftigt. För att möta detta måste alla människors erfarenhet, kompetens och vilja att arbeta tas till vara. Sysselsättningen måste fortsätta att öka och alla människor måste få möjlighet att ta de nya jobben. Insatserna gäller alla som står utan arbete, såväl före detta kommunanställda, som berörs i motion A341, som andra.

Arbets- och kompetenslinjen är grunden i den svenska arbetslivs- och arbetsmarknadspolitiken, och måste hävdas än mer. Arbetslivspolitikerna måste integreras mer i sysselsättningspolitiken. En ökad sysselsättning får inte ske på bekostnad av ökade sjukskrivningstal.

Satsningar på bristyrkesutbildning för högutbildade invandrare, insatser för att minska deltidsarbetslösheten, erbjudande om sysselsättningsstöd och skatterabatter för arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa är några bra exempel på åtgärder som vidtagits. Insatser för att minska ohälsan i arbetslivet är andra exempel. Detta är dock inte tillräckligt. Som framhålls i Vänsterpartiets motion är ett ökat arbetskraftsutbud och en högre sysselsättningsgrad av största betydelse för svensk ekonomi och välfärd. Utskottet delar dessa synpunkter och utgår i från att regeringen analyserar frågan och återkommer med förslag till lämpliga åtgärder. Det ankommer på regeringen att avgöra hur detta skall ske.

Som Ola Rask påpekar i motion A331 måste särskild uppmärksamhet ägnas åt de mycket stora arbetslöshetstal och den låga sysselsättningsgrad som

råder bland *personer med utländsk bakgrund*. Även i motion Bo323 (yrk. 5) påtalas invandrarnas situation i storstadsområdena.

I den s.k. storstadssatsningens stads- och kommundelar är deltagandet i arbetslivet mycket lågt. Sysselsättningsgraden ligger i vissa områden mellan 30 och 40 %, dvs. ungefär hälften av riksgenomsnittet. Kommuner som omfattas av storstadssatsningen kan sluta avtal med länsarbetsnämnden och försäkringskassan i länet om lokal samverkan med utvecklingsprogram för arbetslösa i de berörda områdena. Särskilda medel har tilldelats arbetsförmedlingar i berörda områden för tillfälliga personalförstärkningar. Enligt AMS har alla tre storstadslänen lagt tyngdpunkten på insatser direkt inriktade mot arbetslivet. Enligt Integrationsverkets delrapport – Den nationella utvärderingen av storstadssatsningen – i juni i år har andelen arbetslösa under åren 1998 och 2000 minskat i samtliga sju storstadskommuner. Minskningen av andelen arbetslösa har i procentenheter räknat varit större i flera av berörda områden än i respektive kommuns övriga områden. Utvecklingen av sysselsättningsgraden bland grupper med svag förankring på arbetsmarknaden bör enligt utskottet följas särskilt noggrant.

Mål för politiken på utgiftsområdena 13 och 14

I budgetpropositionen för 1999 aviserade regeringen att en översyn av mål och verksamhetsstrukturer inom samtliga utgiftsområden skulle inledas. Inom Regeringskansliet skulle ett samlat grepp tas när det gäller målfrågor, och strategier skulle utarbetas för uppföljning och utvärdering av statlig verksamhet. Enligt vad arbetsmarknadsutskottet erfarit från Näringsdepartementet pågår en intensiv verksamhet inom ramen för denna översyn. En lägesrapport om översynsarbetet lämnades i budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1 volym 1 s. 244). Tills vidare ser målstrukturen ut på följande sätt.

Den statliga verksamheten delades in i 47 *politikområden* i budgetpropositionen för år 2001. Tre av dessa sorterar under utgiftsområdena 13 och 14, nämligen arbetsmarknad, arbetsliv och jämställdhet. Jämställdhet är ett sektorsövergripande politikområde, vilket innebär att jämställdheten även är ett mål i andra politikområden. I ett nästa steg skall enligt sistnämnda proposition politikområdena delas in i *verksamhetsområden* för vilka mål skall formuleras. En sådan indelning har skett avseende politikområdet Arbetsliv och skall också enligt intentionerna så småningom formuleras för politikområdet Arbetsmarknad. Verksamhetsområdena skall i sin tur delas in i *verksamhetsgrenar*.

I budgetpropositionen under utgiftsområde 13 anges målet för arbetsmarknadspolitikerna – en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomiskt tillväxt. Målet är detsamma som föregående år. Detta enda mål har ersatt de fyra övergripande mål som tidigare gällde för arbetsmarknadspolitikerna, nämligen att hålla nere vakanstiderna för lediga platser, minska långtidsarbetslösheten, motverka långa tider utan reguljärt arbete och medverka till att underlätta och stimulera omställning och därigenom öka flexibi-

liteten på arbetsmarknaden. I budgetpropositionen framhålls att förändringen i indelning i politikområden inte innebär att arbetsmarknadspolitikens uppgifter har ändrats.

I regleringsbrevet för Arbetsmarknadsverket för i år har regeringen indelat AMV:s verksamhet i olika verksamhetsgrenar. Under respektive verksamhetsgren har regeringen formulerat ett antal mål enligt följande.

1. Verksamhetsgrenen Matchning på arbetsmarknaden.

– Mål 1: Målet är effektiv matchning mellan vakanser och arbetssökande på arbetsförmedlingen. Arbetsgivare som anmäler lediga platser till arbetsförmedlingen skall få tillräckligt med sökande för att kunna anställa inom rimlig tid.

– Mål 2: Målet är en effektiv sökprocess så att arbetslöshetstiderna blir korta. Individuella handlingsplaner med hög kvalitet skall upprättas i samverkan mellan arbetsförmedling och den arbetssökande inom tre månader.

– Mål 3: Målet är att antalet långtidsinskrivna som inte haft ett reguljärt arbete de senaste två åren skall minska kontinuerligt under året och vara mindre än 40 000 personer i slutet av budgetåret.

2. Verksamhetsgrenen Kompetenshöjande insatser samt stöd till dem som har det svårast på arbetsmarknaden.

– Mål 1: Målet är att andelen personer som fått arbete 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning i genomsnitt skall uppgå till minst 70 %.

– Mål 2: Målet är att i genomsnitt minst 57 000 arbetshandikappade personer per månad skall ha lämplig sysselsättning under år 2001 för beloppet som tilldelas under anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade.

– Mål 3: Målet är att den genomsnittliga bidragsnivån i lönebidrag som lämnas till andra arbetsgivare än allmännyttiga organisationer skall uppgå till högst 58 % av den bidragsgrundande lönekostnaden.

3. Verksamhetsgrenen Verksamhetsutveckling, uppföljning, tillsyn och kontroll av arbetsförmedling, de arbetsmarknadspolitiska programmen och arbetslöshetsförsäkringen.

– Mål: En effektiv tillsyn, kontroll och uppföljning för att säkerställa en likformig och rättssäker tillämpning av regelverk.

4. Verksamhetsgrenen Arbetslivstjänster

– Mål: Verksamheten skall medverka till att personer som står utanför arbetslivet skall kunna gå tillbaka till sitt tidigare arbete eller få ett annat arbete.

För politikområdet Arbetsliv finns mål på två nivåer. Målet för hela politikområdet är ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor. Politikområdet har indelats i verksamhetsområden (vars motsvarighet alltså ännu inte finns på politikområdet Arbetsmarknad). För varje verksamhetsområde har formulerats ett mål.

1. Verksamhetsområde Arbetsmiljö: Målet är en bra och utvecklande arbetsmiljö.
2. Verksamhetsområde Kunskap och kompetens: Målet är en ökad kunskap om och i arbetslivet.
3. Verksamhetsområde Arbetsrätt: Målet är en arbetsrätt som skapar trygghet, flexibilitet och delaktighet.
4. Verksamhetsområde Icke-diskriminering: Målet är att diskriminering i arbetslivet och i samhället i övrigt inte skall förekomma.
5. Verksamhetsområde Medling och lönebildning: Målet är arbetsfred och en lönebildning i samhällsekonomisk balans.

För politikområdet Jämställdhet är målet att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden.

Kristdemokraterna anser att det är viktigt att det finns relevanta och uppföljningsbara mål för arbetsmarknadspolitiken och AMV. Utskottet delar denna uppfattning. Enligt utskottets mening är det angeläget att det arbete som pågår inom Regeringskansliet så långt det är möjligt resulterar i mät- och uppföljningsbara mål såsom riksdagen beslutat, så att det blir meningsfullt att ställa dessa i relation till kostnaderna (jfr. bet. 1999/2000:FiU13, rskr. 1999/2000:106). Samtidigt bör det framhållas att en del av de mål som anges under exempelvis politikområdet Arbetsliv inte direkt kan relateras till kostnader på statsbudgeten, det gäller t.ex. verksamhetsområdet Arbetsrätt. Motsvarande gäller i stor utsträckning också för politikområdet Jämställdhet. Det kan konstateras att kopplingen är svag mellan de totala insatserna på dessa politikområden och de anslag som hänförs dit. De mål som skall vara uppföljningsbara måste vara tydliga och inte alltför allmänt formulerade. Riksdagen bör heller inte precisera alltför detaljerade mål eftersom sådana riskerar att leda till centralstyrning av den operativa styrningen (se också 1999/2000:AU7). Utskottet utgår ifrån att detta också är en utgångspunkt för regeringen i det fortsatta översynsarbetet. Något tillkännagivande till regeringen anser utskottet inte vara behövligt.

Arbetsmarknadspolitiken tillväxtfrämjande och fördelningspolitiska roll

Arbetsmarknadspolitiken har under senare år lagts om mot en mer tillväxtfrämjande inriktning. Samtidigt har insatserna mot dem som har det svårast att få arbete stärkts. Det övergripande målet är som nämnts en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt. Målet för arbetsmarknadspolitiken uppnås genom en effektiv matchning mellan arbets sökande och lediga arbeten tillsammans med kompetenshöjande insatser och andra program för arbetslösa. Arbetsmarknadspolitiken skall också bidra till tillväxt och ett konkurrenskraftigt näringsliv i alla delar av landet samt skapa förutsättningar för flexibilitet, trygghet, delaktighet och jämställdhet mellan

kvinnor och män i arbetslivet. Könsuppdelningen på arbetsmarknaden skall motverkas.

Arbets- och kompetenslinjen har länge hävdats i arbetsmarknadspolitiken. Aktivitetsgarantin, förändringar i arbetslöshetsförsäkringen samt minskning av marginaleffekter vid ökat arbetsutbud bidrar till att stärka incitamenten att arbeta.

I 2001 års ekonomiska vårpropositionen aviserade regeringen att åtgärder skulle vidtas för att minska rundgången mellan aktivitetsgaranti och arbetslöshetsersättning. Utskottet utgår ifrån att regeringen återkommer i början av nästa år med förslag till hur denna rundgång skall kunna undvikas så att människor inte fastnar i aktivitetsgarantin utan att få arbete.

RRV framhåller i sin analys i rapporten Effektivare arbetsförmedling (RRV 2001:15) att AMV har svårt att få balans mellan de tillväxtpolitiska och fördelningspolitiska målen inom arbetsmarknadspolitiken. RRV menar att AMV tenderar att lägga alltför stor tyngdpunkt på de fördelningspolitiska målen, något som kan innebära att arbetsgivarkontakter inte prioriteras tillräckligt. En konsekvens av detta kan enligt RRV bli svårigheter att förmedla jobb till sökande med behov av särskilt stöd. Enligt en tidigare rapport från RRV – Arbetsförmedlingens företagsinriktade arbete (RRV 2001:2) – tycks den tid som totalt ägnas åt företagsinriktat arbete ha större betydelse för resultatet än inriktningen av sådana aktiviteter. De mer framgångsrika kontoren har dock i högre grad än jämförelsekontoren arbetat med s.k. individualiserad arbetsgivarservice i form av aktivt matchningsarbete och individuellt utformad rekryteringsservice till företagen. Den större satsningen på ett företagsinriktat arbetssätt tycks enligt RRV inte ha påverkat utfallet negativt för sökande vid dessa kontor med behov av särskilt stöd eftersom målen för långtidsarbetslösa respektive långtidsinskrivna hade uppfyllts i lika hög grad som vid övriga kontor.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna skall koncentreras till att effektivt matcha arbetssökande mot lediga platser och insatser för att motverka flaskhalsar. Samtidigt skall den stödja dem som har svårast att få arbete. Många arbetslösa med svag anknytning till arbetsmarknaden saknar egna kontakter och nätverk. Dessa har därför större förutsättningar att få ett arbete via arbetsförmedlingen om den har goda arbetsgivarkontakter (se också IFAU:s rapport 2001:5 Funktionshindrade personer med nedsatt arbetsförmåga – ett arbetsgivarperspektiv).

De ovan refererade rapporterna tyder på att ett välutvecklat företagsinriktat arbete inte behöver gå ut över de fördelningspolitiska målen. Regeringen har i propositionen också betonat att insatserna i än större utsträckning måste inriktas på ett effektivt platsförmedlingsarbete för grupper som har svårast att få ett arbete och anger särskilt att förstärkta arbetsgivarkontakter är viktiga. Utskottet instämmer i detta.

En förutsättning för att genomföra detta är att arbetsförmedlingarna har tillräckligt med personalresurser. Utskottet är därför positivt till det förslag som lämnas om medel för tillfälliga personalförstärkningar och som utskottet

återkommer till nedan i avsnitt 4. Utskottet anser att det, även om uppgiften är svår, är viktigt att det inte skapas en motsättningen mellan tillväxt- och fördelningspolitiska ambitioner.

För att arbetsmarknadspolitiken skall kunna befärma tillväxten är det nödvändigt med insatser som ökar arbetskraftsutbudet. Långtidsinskrivna och ofrivilligt deltidsarbetande är grupper som i dag inte är fullt utnyttjade på arbetsmarknaden. Det finns dessutom många som vill arbeta, men som står utanför arbetsmarknaden av olika skäl, till exempel många invandrare och personer med funktionshinder. Genom att ta tillvara dessa människors kompetens eller, när så behövs, stärka den kan ett mycket stort arbetskraftsutbud utnyttjas. Inför framtiden med stora demografiska förändringar och ett minskat antal personer i yrkesverksam ålder är det av allra största vikt att alla människors erfarenhet, kompetens och vilja att arbeta tas till vara.

Utskottet har ingen annan uppfattning än oppositionspartierna om betydelsen för tillväxten av faktorer som en väl fungerande lönebildning, arbetsrätt och arbetslöshetsförsäkring. Däremot skiljer det sig i frågan om vad som ligger i detta. I fråga om arbetsrätten har utskottet vid flera tillfällen understrukit att arbetstagarnas trygghet i anställningen och inflytande i arbetet är av stor betydelse för sysselsättningstillväxten.

I flera motioner framhålls det att åtgärder också på andra politikområden är nödvändiga för en god utveckling på arbetsmarknaden, för tillväxten och sysselsättningen. Utskottet kan instämma i detta och konstaterar att insatser för ett bättre företagsklimat görs inom näringspolitikens område (utgiftsområde 24). Det handlar om att främja sunda konkurrensvillkor, minskad regelbörda m.m. Vuxenutbildning inom det reguljära utbildningssystemet har också betydelse för att bereda vuxna möjlighet att vidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens. Under våren 2001 beslutade riksdagen att utbildningsformen kvalificerad yrkesutbildning skulle permanentas. För närvarande bereds också ett förslag inom Regeringskansliet om individuellt kompetenssparande.

I följande avsnitt återkommer utskottet till frågor om rörligheten på arbetsmarknaden. De regionala tillväxtavtalen är ett instrument i det regionala utvecklingsarbetet där arbetsmarknadspolitiska aktörer spelar en viktig roll i samverkan med aktörer inom andra politikområden. Satsningar på arbetsmarknadsrelaterade utbildningar utgör ett väsentligt inslag i de regionala tillväxtavtalen. Också genomförandet av de lokala utvecklingsavtal som tecknats mellan regeringen och sju kommuner i de tre storstadsregionerna är arbetsmarknadspolitiken ett viktigt instrument i sammanhanget.

Arbetskraftens rörlighet m.m.

Strukturumvandlingen på arbetsmarknaden med ökad internationalisering, snabbare teknisk utveckling, kortare produktcykler och förändringar i arbetsorganisationer är exempel på faktorer som ställer krav på flexibilitet i arbetskraften. En lättroblig arbetskraft underlättar matchningsprocessen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, vilket är en nödvändighet för en

väl fungerande arbetsmarknad. Faktorer som påverkar rörligheten är bl.a. graden av utbildning hos individen, familje- och bostadsförhållanden och tillgången till kommunikationer. För arbetslösa utgör arbetslöshetsförsäkringens och arbetsmarknadspolitikens utformning, liksom förmedlingsverksamhetens inriktning andra viktiga faktorer.

Arbetslöshetsförsäkringen skall genom sin utformning stimulera den arbetslöse till omställning till annat arbete. De regeländringar som trädde i kraft i februari i år och som innebär att arbetsmarknadspolitiska program inte längre återkvalificerar till nya perioder med arbetslöshetsersättning stärker försäkringens roll som omställningsförsäkring, utan att försörjningstryggheten urholkas. Den effektiva sökprocessen syftar till att nå ett arbete och stimulera yrkesmässig och geografisk rörlighet.

I propositionen Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och rättvisa (prop. 1999/2000:98) betonar regeringen att det är viktigt att Arbetsmarknadsverket underlättar geografisk rörlighet på den svenska arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutskottet kan i sammanhanget konstatera att Riksrevisionsverket har granskat arbetsförmedlingarnas arbete med geografisk rörlighet. Enligt RRV var frågan i praktiken lågt prioriterad. Förmedlingarna hade emellertid inte fått några signaler om att satsa mer på att öka rörligheten bland de arbetssökande. Arbetsförmedlingarna saknar dessutom effektiva redskap för att förmå arbetssökande att flytta till arbete (RRV:s rapport 2001:20).

För att stimulera rörligheten för arbetslösa, som av t.ex. familjeskäl inte kan flytta på kort sikt, föreslår regeringen i propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4) att ett bidrag till veckopendling skall införas på försök. Regeringen gör också bedömningen att en utredning om rörlighetsstimulerande medel inom arbetsmarknadspolitiken, med särskild tyngdpunkt på flyttningsbidrag, bör tillsättas. Utskottet, som välkomnar dessa initiativ, återkommer till förslaget om pendlingsbidrag under anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader i avsnitt 4.

Deltidsarbetslösheten

Enligt AMS månadsstatistik för oktober månad var 90 623 personer deltidarbetslösa. Det är visserligen en minskning sedan motsvarande tid föregående år med ungefär 22 000 personer, men deltidarbetslösheten är fortfarande alltför hög. Kommande pensionsavgångar och stora rekryteringsbehov av personal medför ett ökat behov av arbetskraft inom bl.a. vård och omsorg, en sektor där deltidarbetslöshet är vanligt förekommande.

Bättre personalplanering, ändrade arbetsmetoder, flexibla arbetstidsmodeller och ökad samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och arbetsförmedlingen behövs för att åstadkomma en förändring på längre sikt. Utskottet ser detta som en viktig jämställdhetsfråga eftersom de flesta deltidarbetslösa är kvinnor.

Enligt budgetpropositionen bör 100 miljoner kronor per år avsättas under 2002–2004 för att minska deltidarbetslösheten. Medlen bör användas till

aktiviteter såsom kompetensutveckling för deltidsarbetslösa, informationsinsatser och förändringar i arbetsorganisationen.

AMS har fått i uppdrag att i överläggningar påverka arbetsgivare som har hög andel deltidsarbetslöshet, även inom andra sektorer än vård och omsorg, att anpassa sin organisation så att deltidsanställda kan erbjudas den arbetstid som de efterfrågar. Villkoren för arbetsmarknadsutbildningen inom vård och omsorg har skärpts, på så sätt att garantier från arbetsgivaren krävs att åtgärden leder till anställning med arbetstider som motsvarar sökandens önskemål.

Utskottet anser att det är angeläget att ofrivillig deltidsarbetslöshet kraftfullt motverkas. Utskottet välkomnar därför de satsningar som regeringen gör i detta avseende och kommer noga att följa utvecklingen i denna fråga.

EU-samarbetet på sysselsättningsområdet och arbetskraftsinvandring

Regeringen poängterar att arbetsmarknadspolitiken skall ligga i linje med EU:s sysselsättningsriktlinjer. Kristdemokraterna har ingen annan uppfattning om detta, men anser att regeringen bortser från väsentliga inslag i sysselsättningsriktlinjerna.

I den gemensamma rapporten om sysselsättningen för år 2000 säger EG-kommissionen bl.a. att Sveriges handlingsplan för sysselsättning år 2000 ligger väl i linje med den europeiska sysselsättningsstrategin och innehåller en ambitiös sysselsättningspolitik och klara mål. Sverige har fått två rekommendationer från rådet angående genomförandet av sysselsättningspolitiken. Rekommendationerna avsåg dels minskat skattetryck på inkomst av arbete, dels könsuppdelningen på den svenska arbetsmarknaden.

Utskottet kan liksom regeringen konstatera att åtgärder har vidtagits på dessa områden, såväl vad gäller sänkta skatter som den könssegregerade arbetsmarknaden.

Synen på hur riktlinjerna skall omsättas i nationell politik bestäms i grunden av synen på sysselsättningspolitiken i stort. Utskottet delar inte Kristdemokraternas syn på inriktningen av politiken.

I detta sammanhang behandlar utskottet också motion A206 (kd) som tar upp frågor med anknytning till arbetskraftsinvandring till Sverige. AMS och Migrationsverket fick i december 2000 i uppdrag av regeringen att lämna förslag på vad som kan göras inom gällande lagstiftning för att bättre kunna tillgodose de ökade behoven av arbetskraft. I uppdraget ingick att följa upp rapporter om arbetskraftsinvandring och arbetskraftsbehov som tidigare lämnats till regeringen. I sin rapport i april i år framhöll myndigheterna bl.a. att de ser behov av en mer generell översyn av dagens regelsystem när det gäller arbetskraftsinvandring. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet, som ser dessa frågor som mycket viktiga, avvaktar resultatet av denna översyn.

Övrigt

Frågor om Arbetsmarknadsverkets organisation, decentralisering m.m. tas upp i avsnitt 3 nedan.

Slutsats

Med hänvisning till vad som anförts finner utskottet inte anledning till något uttalande från riksdagens sida med anledning av de behandlade motionerna. Utskottet avstyrker därför motionerna A206 yrkandena 1–3 (kd), A259 yrkandena 1 och 3 (c), A267 yrkande 2 (v), A294 (s), A323 yrkandena 1–3 och 4 i denna del (m), A331 (s), A341 (s), A343 (s), A367 yrkandena 1, 2, 26 och 35 (kd), A381 i denna del (c), A382 yrkande 4 i denna del (c), A389 yrkandena 2, 3, 5–8, 10, 11, 13, 17, 21 och 27 (fp), A391 yrkandena 1 och 4 (m), N267 yrkande 16 (fp), N315 yrkande 11 (m), N370 yrkande 9 (kd), Sf400 yrkande 3 i denna del (fp) och Bo323 yrkande 5 (fp).

2. Förslag från Riksdagens revisorer om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken, 2000/01:RR7

Utskottets förslag i korthet

Riksdagens revisorer efterfrågar åtgärder med anledning av kritik som framförts om projekt med otraditionella medel. Utskottet gör bedömningen att det inte finns behov av att begära en sådan redovisning. Motioner med anledning av revisorernas förslag avstyrks. Jämför reservationerna 2 (m, kd), 3 (c) och 4 (fp).

Revisorerna

I april 1999 beslutade Riksdagens revisorer att göra en granskning av otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken. Granskningen omfattar tre typer av otraditionella insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Dessa var de ”vanliga” otraditionella åtgärderna som funnits sedan slutet av 1980-talet, den försöksverksamhet med friare medelsanvändning i fem län som bedrevs under åren 1998 och 1999 samt EU:s mål 3-program under perioden 1995 till 1999. Resultatet av revisorernas granskning presenterades i rapporten 1999/2000:13 Otraditionella medel i juni 2000. Ett viktigt underlag för granskningen var uppföljningar och utvärderingar som gjorts av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Riksrevisionsverket, Statskontoret, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering samt av oberoende utvärderare. Revisorerna konstaterar att genomförandet av ett antal viktiga förändringar påbörjats sedan utvärderingarna lämnats till regeringen. Revisorerna ansåg dock att ett antal problem kvarstod och att dessa borde ges fortsatt uppmärksamhet. De problem som påtalades gällde målformuleringar och måluppfyllelse, ansvar och beslutanderätt vid samverkan mellan olika aktörer, avsaknad av tydliga regelverk, internkontroll och återrapportering av resultaten samt uppföljning och erfarenhetsspridning.

Revisorerna föreslår att riksdagen begär att regeringen återredovisar vilka åtgärder som regeringen vidtagit för att motverka den typ av problem som uppmärksammas i revisorernas rapport (yrk. 1) och att regeringen tar initiativ till utarbetandet av ett system för att säkerställa tillförlitlig projektinformation och relevanta individdata (yrk. 2).

Motioner väckta med anledning av revisorernas förslag

Kristdemokraterna pekar i kommittémotion 2000/01:A9 på att revisorerna funnit brister vad gäller målbeskrivningar, dokumentation, utvärdering och regelverk för de otraditionella medlen. Många av de projekt som finansiera-

des med otraditionella medel hade för kort varaktighet. Tillförlitligheten av de data som ligger till grund för utvärderingen av otraditionella medel är omdiskuterad. Riksdagen bör därför begära återrapportering från regeringen om de åtgärder som vidtagits för att motverka de problem med otydliga regelverk och oklar rollfördelning som påtalats (yrk. 1). Regeringen bör också ta initiativ till att utarbeta ett enhetligt system för insamlande, säkerställande och analys av relevanta individdata och projektinformation (yrk. 2).

I motion 2000/01:A10 redovisar *Centerpartiet* sin syn att arbetsmarknadspolitiken måste bli mer decentraliserad med större möjligheter att fatta beslut lokalt om de ekonomiska resurser som är kopplade till arbetsmarknadspolitiken. Regelverken för hur de arbetsmarknadspolitiska medlen får användas bör utformas på ett sådant sätt att det finns stor öppenhet för nya samverkansformer och otraditionella arbetsmetoder (yrk. 1). Genom en ökad samordning av samhällets insatser på lokal och regional nivå kan arbetslösheten mötas effektivare (yrk. 2). De medel som utnyttjas för arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör fördelas för beslut i de lokala arbetsförmedlingsnämnderna i respektive kommun. En modell för fördelning av resurser bör utgå från dels antalet arbetslösa, dels hur länge en arbetslös i genomsnitt går arbetslös, dels ett antal individuella faktorer som exempelvis tidigare utbildningsnivå, sociala bindningar, arbetshandikapp etc. Det måste finnas en större öppenhet för olika sätt att använda de arbetsmarknadspolitiska resurserna. Resurserna bör kunna användas till arbetsmarknadsutbildning av övertalig arbetskraft, åtgärder för att förstora den lokala arbetsmarknaden eller till start av nya företag, allt efter behov. Klara målbeskrivningar måste finnas liksom möjligheter till uppföljning och utvärdering av insatserna, såväl på regional, lokal som individuell nivå (yrk. 3).

Folkpartiet tar i sin kommittémotion 2000/01:A11 upp det förhållandet att revisorerna i rapporten ifrågasatt behovet av särskilt utrymme för otraditionella insatser inom anslaget och att revisorerna i stället pekat på möjligheterna till ökad frihet inom de ordinarie programmen. Folkpartiet anser att revisorerens förslag är otillräckligt och att riksdagen i stället bör begära att regeringen återkommer med förslag till hur de otraditionella medlen kan infogas i ordinarie anslag.

Utskottets ställningstagande

Gemensamt för de otraditionella insatserna var att de syftade till att förnya och effektivisera arbetsmarknadspolitiken inom ramen för de övergripande nationella målen för ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet. Avsikten var att pröva lokala insatser på området. Utskottet har i olika sammanhang uttryckt en positiv hållning till tanken att det inom arbetsmarknadspolitiken finns möjlighet till en mer flexibel medelsanvändning. Dessvärre har de otraditionella projekten i stor utsträckning haft ett för svagt arbetsmarknadspolitiskt fokus, oklara mål och syften, oklar fördelning av ansvar och beslutande

derätt samt kännetecknats av bristfällig uppföljning. Generellt sett har det funnits en för svag koppling mellan de otraditionella insatserna och de effekt- och verksamhetsmål som satts upp för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utskottet ser allvarligt på kritiken.

De otraditionella insatserna tillkom i slutet av 1980-talet och svarade initialt mot ett behov av frihet vid sidan av de hårt regelstyrda arbetsmarknadspolitiska programmen. Regelförenklningar avseende programmen har nu genomförts och programstrukturen är mer ändamålsenlig och motsvarar behoven hos de arbetssökande för att bli gångbara på arbetsmarknaden. Från och med år 2001 infördes ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program – projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning. Detta program har i huvudsak ersatt de ”vanliga” otraditionella medlen.

Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning regleras i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program. Med sådant projekt avses insatser som sker i samverkan mellan länsarbetsnämnden och andra aktörer på arbetsmarknaden och inte kan anordnas inom ramen för de övriga programmen men inte heller strider mot bestämmelserna om andra program (31 §). Länsarbetsnämnden skall ingå överenskommelse med den som skall samverka om ett projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning. Länsarbetsnämnden skall därvid särskilt beakta att projektet är förenligt med de huvuduppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som anges i 3 och 4 §§ förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Överenskommelsen skall innehålla uppgifter om projektets syfte, innehåll och omfattning, formerna för länsarbetsnämndens medverkan i projektet, hur projektet skall finansieras, avtalat projektstöd till den som i samverkan med länsarbetsnämnden anordnar projektet och hur projektet skall följas upp och utvärderas. I förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program stadgas också att projekt inte får användas till ersättning som avser försörjning av den som deltar i projekt (32 §).

Den totala medelsramen för otraditionella insatser har omfattat andra ändamål än projekt, t.ex. förhöjda dagsverkskostnader i samband med anställningsstöd och reseersättning vid arbetsmarknadsutbildning. Det är bara projekt som ersätts av det nya programmet. Övriga ändamål finansieras under andra anslagsposter.

AMV har i regleringsbrevet för år 2001 ålagts att inkomma med en återrapport om projekten med arbetsmarknadspolitisk inriktning vad avser formerna av projekt, antalet deltagare, vilka målgrupper som deltagit i projekten, kostnaden per deltagare samt de resultat som uppnåtts i form av övergångar till arbete, utbildning eller andra arbetsmarknadspolitiska program. För att förbättra internkontrollen av projektverksamhet färdigställdes under januari 2001 ett nytt IT-stöd för det nya programmet.

Genom de förändringar som regeringen har genomfört har grunden för kritiken avseende otraditionella åtgärder till stor del fallit bort. Utskottet utgår ifrån att regeringen för en fortlöpande dialog med AMS om hur kvaliteten i verksamheten kan förbättras ytterligare och att de bedömningar som ligger till

grund för revisorernas kritiska granskning beaktas i det fortsatta arbetet. I nuläget ser utskottet däremot inte behov av ett tillkännagivande enligt revisorernas förslag. Utskottet avstyrker revisorernas förslag (yrk. 1 och 2) samt motionerna 2000/01:A9 (kd), 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del (c) och 2000/01:A11 (fp).

Utskottet behandlar Centerpartiets förslag om ökad decentralisering av arbetsmarknadspolitiken, samordning mellan olika aktörer i arbetsmarknadspolitiken och resursfördelningsmodeller i följande avsnitt om Arbetsmarknadsverkets organisation.

3. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom de förändringar regeringen beslutat om rörande styrelseformen i Arbetsmarknadsverket (AMV). Motioner med anknytning till frågor om AMV:s organisation avstyrks. Jämför reservationerna 5 (m), 6 (m, kd, c, fp) och 7 (c).

I detta avsnitt behandlas regeringens skrivelse 2000/01:142 Arbetsmarknadsverkets organisation, motioner som är väckta med anledning av skrivelsen samt motioner med anknytning till frågor om AMV:s organisation, väckta under den allmänna motionstiden denna höst.

Bakgrund

Arbetsmarknadsverket består av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och 20 länsarbetsnämnder. AMS är chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna. Varje länsarbetsnämnd är en egen myndighet inom Arbetsmarknadsverket (AMV). I länsarbetsnämnderna ingår den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslivstjänster.

Både AMS och länsarbetsnämnderna har ledningsformen styrelse med fullt ansvar. En styrelse med fullt ansvar utgör det högsta ledningsorganet vid respektive myndighet. Såväl generaldirektören för AMS som respektive länsarbetsdirektör för länsarbetsnämnderna har i en sådan organisation till uppgift att sköta den löpande verksamheten enligt sina styrelsers direktiv och riktlinjer.

AMS har i skrivelse till regeringen i slutet av förra året föreslagit att myndigheten AMS och länsarbetsnämnderna slås samman till en gemensam myndighet. AMS ansåg att den nuvarande organisatoriska ordningen medförde en otydlig styrning av verksamheten och ansvaret för denna. Detta äventyrade enligt AMS allvarligt effektiviteten, kvaliteten, enhetligheten och rättssäkerheten hos myndigheten.

I proposition 1997/98:136 Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst behandlas frågor om myndigheternas ledningsformer (bet. 1997/98:KU31). Det är regeringen själv som, utan hörande av riksdagen, avgör vilken ledningsform som skall tillämpas i myndigheter. De tre ledningsformerna är styrelse med fullt ansvar, styrelse med begränsat ansvar och enrådsverk. Ledningsformen *styrelse med begränsat ansvar* ansågs ha sitt värde inte minst som forum för demokratisk insyn och medborgerligt inflytande och den ansågs kunna vara att föredra i flera sammanhang, bl.a. där bredd och mångfald är önskvärd i verksamheten eller där samsyn och samordning med andra myndigheter är av särskild vikt. Ledningsformen *styrelse med fullt ansvar* för verksamheten bör övervägas främst för myndigheter som arbetar under affärsliknande förhållanden eller har en verksamhet som innebär stort finansiellt och självständigt ansvar.

Skrivelsen

Ledningsformen vid länsarbetsnämnderna bör enligt regeringen ändras till styrelse med begränsat ansvar. Landshövdingen bör även fortsättningsvis vara styrelsens ordförande. Förändringen bör genomföras den 1 januari 2002.

Arbetsmarknadspolitiken utgör en viktig del i det regionala samspelet för utveckling och tillväxt. Det fordras därför enligt regeringen en regional organisation som säkerställer den nationella politiken och har möjlighet att göra prioriteringar utifrån lokala och regionala förutsättningar.

Ansvarsfördelningen i AMV är otydlig. Vid både AMS och länsarbetsnämnderna finns i dag styrelser med fullt ansvar. Styrelsen för AMS utgör myndighetens ledning och den ansvarar inför regeringen för verksamheten enligt de mål som har satts upp. Kravet på en mer strategisk, samordnad och effektiv styrning av AMV kan bli svårare att genomföra om även länsarbetsnämnderna leds av styrelser med fullt ansvar.

AMV har en omfattande och komplex verksamhet med stor geografisk spridning. Verksamheten har stor bredd och mångfald och för att lyckas med uppdraget krävs en samordning och en samverkan med flera andra myndigheter, parter och organisationer på såväl central som regional och lokal nivå. Arbetsmarknadspolitiken innebär också många beslut som rör individer och företag. Att säkerställa den demokratiska insynen och det medborgerliga inflytandet är därför särskilt angeläget. Regeringen har bedömt att det lämpligaste sättet att säkerställa insyn och inflytande är att det inom verket finns en regional myndighetsnivå med tydligt uppdrag från AMS. Länsarbetsnämnderna skall därför finnas kvar som egna myndigheter. För att skapa bättre förutsättningar för en tydligare styrning och ansvarsfördelning inom AMV skall styrelseformen ändras till styrelser med begränsat ansvar. Länsarbetsnämndernas uppgift kommer även i fortsättningen att vara att leda, samordna och utveckla den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i länet och se till att den bedrivs effektivt.

När det gäller ledningsformen styrelse med begränsat ansvar är huvudregeln att myndighetschefen skall vara ordförande i styrelsen. Regeringen anser att det bör göras ett avsteg från denna huvudregel så att landshövdingen även fortsättningsvis skall vara ordförande i länsarbetsnämndens styrelse.

För att tydliggöra AMS roll som chefsmyndighet vid styrningen av verksamheten inom verket samt för att ta fasta på det regionala och lokala inflytandet anser regeringen att AMS skall kunna delegera frågor för avgörande till respektive länsarbetsnämnd.

Regeringen avser att noggrant följa utvecklingen och låta utvärdera resultatet av de företagna ändringarna efter två år för att därefter ta ställning till hur den fortsatta styrningen av AMV lämpligen bör ske.

Motioner väckta med anledning av regeringens skrivelse

I *Moderaternas* kommittémotion 2000/01:A22 framförs förslaget att AMS och länsarbetsnämnderna bör slås ihop till en myndighet. En hänvisning görs

till förslag i andra motioner om en mer genomgripande omläggning av svensk arbetsmarknadspolitik. En sådan förändring genomförs dock inte på en natt, sägs det i motionen och det finns därför anledning att fästa största vikt vid de grundläggande styrningsproblem som finns vid dagens myndighet. Dagens styrningsproblem inom AMV leder till brister i effektivitet, kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet. Vikten av lokalt inflytande och lokal förankring skall enligt Moderaterna på intet sätt bagatelliseras, men det är inte en fråga om myndighetens formella organisation utan snarare en fråga om arbetssätt och myndighetskultur.

I kommittémotion 2000/01:A21 yrkar *Kristdemokraterna* att riksdagen begär att regeringen gör en total översyn av AMV:s och AMS organisation och arbetssätt. De anför följande. Regeringens åtgärd att ändra styrelseformen för länsarbetsnämnderna till styrelse med begränsat ansvar är en halvmesyra. Genom åtgärden kommer man inte åt problemet med otydlig styrning, ineffektivitet och byråkrati i organisationen. Det är knappast troligt att förändringen leder till en tydligare ledning och därmed större effektivitet menar *Kristdemokraterna* vidare. Översynen bör få en sådan inriktning att AMS får en tydligare stabsfunktion med möjlighet till ytterligare rationaliseringar. Ett mindre antal program kan leda till att administrationen centralt i AMS och inom länsarbetsnämnderna minskar. Förmedling av arbete skall prioriteras. Arbetsmarknadspolitiken är ett tydligt nationellt ansvar. Det är dock på den lokala nivån man har den kunskap som leder till största möjliga effektivitet. AMV:s struktur på lokal och regional nivå samt samarbetet med olika aktörer bör övervägas noga. I sammanhanget bör också utredas hur bemanningsföretag och andra aktörer både kan utveckla och komplettera arbetsförmedlingsverksamhet.

Centerpartiet föreslår i kommittémotion 2000/01:A19 att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur det lokala och regionala ansvaret för arbetsmarknadspolitiken i framtiden skall utformas. Centerpartiet ställer sig negativt till att styrningen av AMV centraliseras. En tydligare uppdelning av ansvaret i AMV kan åstadkommas genom att stärka länsarbetsnämndernas ansvar och omfördela resurser från AMV centralt till länsarbetsnämnderna. En majoritet av tillsättningen av lediga tjänster på arbetsmarknaden sker i dag genom informella informationskanaler, vilket visar att det behövs en stark lokal kännedom om efterfrågan på arbetsmarknaden. En modell för fördelning av resurser bör utgå ifrån dels antalet arbetslösa, dels hur länge en arbetssökande i genomsnitt går arbetslös och dels utifrån ett antal individuella faktorer (främst tidigare utbildning). Denna fördelning bör vara huvuduppgiften för AMV, inte att göra sig till tolk för vilka arbetssätt som bäst lämpar sig i olika delar av landet.

Det bör vara möjligt att i större omfattning samordna insatser av olika aktörer inom arbetsmarknadspolitiken och därigenom öka effektiviteten i AMV:s arbete lokalt och regionalt. Arbetsförmedling, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt utbildningssystem bör samverka. Ett sådant arbetssätt förutsät-

ter att den lokala och regionala styrningen av arbetet är starkt. I motionen hänvisar Centerpartiet till att Riksrevisionsverket i en rapport ansett att styrningen av AMV bör vara föremål för en större utredning innan en omorganisation sker.

Folkpartiet anser i kommittémotionen 2000/01:A20 att nuvarande AMS bör ersättas med en ny myndighet som ges en roll med tyngdpunkt på myndighetsutövning och tillsyn och som främjar en bättre fungerande arbetsmarknad. Delar av "servicefunktionen" i arbetsmarknadspolitiken, som arbetsförmedling och yrkesutbildning kan privatiseras, eller genomföras av andra aktörer som utbildningsföretag, komvux, folkhögskolor etc. En rad nya aktörer ges möjlighet att växa fram såsom privata arbetsförmedlingar, branschvisa arbetsförmedlingar, kanske i fackförbundsregi, privata utbildningsföretag, ideella föreningar, kooperativ, nätverk och nya bemanningsföretag. Någon form av statlig förmedling bör dock finnas i glest befolkade eller arbetsmarknadssvaga områden i Sverige. Förmedlingsverksamhet måste bedrivas utifrån lokala förhållanden.

Åtskilliga arbetslösa kommer säkert också framöver att behöva ekonomiskt stöd för att öka sin "anställbarhet". Till det kommer att det i ett system med privata förmedlingar kan finnas behov av att finansiera avgiften för själva jobbsökningen för mer svårplacerad arbetskraft. Den arbetslösa bör få en "omställningspeng", vars storlek beror på vilka statligt finansierade insatser som anses behövas för att den arbetslösa skall få nytt arbete. Den bedömningen är en myndighetsuppgift.

Förutom en liten central stabsfunktion hos den nya myndigheten bör det finnas ett nät av kontor över landet, s.k. jobbkontor. Den främsta uppgiften för jobbkontoren bör vara att fatta beslut om omställningspengen. Till myndighetsuppgiften skall också höra att auktorisera de aktörer på arbetsmarknaden hos vilka omställningspengen kan användas, och att upphandla s.k. jobbgarantiprogram för långtidsarbetslösa. En sådan jobbgaranti bör gälla för personer som är socialbidragsberoende på grund av arbetslöshet. Ett särskilt efterstöd bör utgå till dem som blivit utförsäkrade från arbetslöshetsförsäkringen. Dessa hänvisas till en bemanningspool som sköts av ett uthyrnings- eller bemanningsföretag.

Liknande synpunkter förs också fram i Folkpartiets motioner A389 (yrk. 1) och Sf400 (yrk. 3 i denna del) som väckts under den allmänna motionstiden. Förslaget om omställningspeng förs även fram i Folkpartiets motion So637 (yrk. 9).

Motioner väckta under den allmänna motionstiden

I partimotion A323 (yrk. 4 i denna del) anför *Moderaterna* att en ny effektiv myndighet som ersätter AMS bör inrättas. Förmedling av arbete som kan skötas bättre eller lika bra av andra aktörer än staten skall ges möjlighet att i fri konkurrens göra detta. Lokala arbetsförmedlingar kan avknoppas från AMV. Rekryteringsföretagen kan hjälpa nya grupper av arbetssökande och

bemanningsföretagen kan vidga sina verksamhetsfält. Genom dessa åtgärder sammantagna kan arbetsmarknadspolitikens förvaltningskostnader reduceras kraftigt. Skattemedel som därmed frigörs kan användas till insatser till de arbetslösa som är i störst behov av stöd. Den nya arbetsmarknadsmyndigheten skall vara regeringens expertmyndighet i arbetsmarknadsfrågor. Den skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet, administrera schabloniserade arbetsmarknadspolitiska stöd som flytt- och startaegget-bidrag samt bedriva den yttersta myndighetsutövning som fordras för att fördela medel som anslås över statsbudgeten för övriga insatser. Myndigheten skall också ha till uppgift att identifiera yrken och branscher där det kan uppstå flaskhalsproblem. AMS övervakningsansvar över arbetslöshetsförsäkringen liksom administration och beslut om lönebidrag bör flyttas till försäkringskassorna.

Folkpartiets motioner väckta under den allmänna motionstiden, A389 (yrk. 1), Sf400 (yrk. 3 i denna del) och So637 (yrk. 9) har redovisats ovan.

Agneta Lundberg och Göran Norlander (båda s) påtalar i motion A291 de regionala skillnaderna på arbetsmarknaden och anser att en noggrann analys bör göras vid fördelningen av arbetsmarknadspolitiska medel och vid bedömningen av vilken typ av utbildning som krävs för att möta arbetslivets behov även lokalt.

Göran Lindblad (m) föreslår i motion A281 (yrk. 1–5) att AMS läggs ned. En arbetsgaranti skulle kunna införas där kommunen åläggs att inom viss tid ordna arbete till den arbetslöse. En s.k. kompetenspeng bör införas och privata entreprenörer bör i huvudsak sköta den kommunala jobbgarantin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att AMV:s ledningsform, som nämnts ovan, beslutas av regeringen. Det är således inte en fråga som faller under riksdagens prövning. Utskottet skall dock beröra frågan, främst med anledning av de motioner som väckts i ärendet.

RRV har under senare år kunnat notera brister i verksamhetsstyrning inklusive uppföljning och internkontroll på olika nivåer inom AMV. RRV menar att ett effektivt genomförande av arbetsmarknadspolitiken kräver att chefsmyndighetens befogenheter och ansvar ses över och klargörs (RRV 2001:15 s. 53). Även en intern utredning hos AMS visar att den nuvarande organisationen av verket bidrar till osäkerhet i styrningsfrågorna, primärt mellan AMS och länsarbetsnämnderna.

Arbetsmarknadspolitiken har under de senaste åren lagts om mot en tydligare tillväxtfrämjande inriktning. Samtidigt har insatserna för dem som har det svårast att få ett arbete stärkts. De arbetsmarknadspolitiska insatserna måste inriktas på kärnuppgifterna (se utskottet under rubriken Allmänna frågor). Förutsättningarna för tillväxt och sysselsättning ser olika ut i olika delar av landet. Människors utbildning och kompetens, utbud och efterfrågan

på arbete, närhet till infrastruktur och marknader, tillgång till riskkapital och social service, företagsstrukturer och traditioner av företagande är sådant som kan skilja väsentligt mellan olika regioner. En viktig utgångspunkt för att kunna ta till vara dessa skillnader på ett strategiskt sätt är att politiken kan anpassas till lokala och regionala förhållanden. Politiken måste också stimulera samverkan och samarbete mellan olika sektorer och aktörer för att de åtgärder som genomförs skall vara så välinriktade och effektiva som möjligt (prop. 1999/2000:98, bet. 1999/2000:AU7).

Liksom regeringen anser utskottet att det är angeläget att det finns en regional organisation som både säkerställer den nationella politiken och har möjlighet att göra prioriteringar utifrån lokala och regionala förutsättningar. Det fortsatta arbetet med tillväxtavtalen understryker betydelsen av detta. Ett bibehållande av länsarbetsnämnderna som egna myndigheter säkerställer den så viktiga demokratiska insynen och det medborgerliga inflytandet, såsom regeringen också framhållit. I förordning (2001:623) med instruktion för Arbetsmarknadsverket som träder i kraft den 1 januari 2002 regleras närmare befogenheterna för respektive styrelser. De ändringar som skett i instruktionen innebär att en del av det ansvar och de uppgifter som tidigare låg på länsarbetsnämndernas styrelser nu flyttats till länsarbetsdirektörerna. Styrelsen skall dock avgöra de arbetsmarknadspolitiska frågor inom länet som AMS bestämt i sin arbetsordning eller i särskilda beslut.

Länsstyrelserna samordnar statlig och kommunal verksamhet i länet. De har till uppgift att stimulera näringslivets utveckling med mål bl.a. att skapa nya arbeten. De har ett planeringsansvar för infrastrukturfrågor och bevakar mångfalds- och jämställdhetsfrågor i länet. Den speciella kompetens som landshövdingarna besitter i egenskap av statens företrädare i regionala sammanhang bör tas till vara även i fortsättningen. Utskottet stöder med anledning av vad som anförts här regeringens beslut att låta landshövdingen även fortsättningsvis vara ordförande i länsarbetsnämndernas styrelse.

I några motioner ifrågasätts värdet av de åtgärder regeringen vidtagit beträffande *myndighetsledningen* inom verket. Utskottet vill framhålla att den kritik som i olika sammanhang framförts mot AMV vad gäller ekonomistyrning, internkontroll och oklarheter i AMS roll som chefsmyndighet också måste åtgärdas på andra plan. I skrivelsen nämns som exempel utveckling av controllerfunktioner på olika nivåer inom verket, användandet av verksamhetsplaner som ett instrument att klargöra vilken verksamhet som skall bedrivas, vilka prioriteringar som skall göras etc. Också fördelningen av resurser har betydelse i sammanhanget. Regeringen har aviserat att den avser att göra en utvärdering av de företagna ändringarna efter två år. En sådan utvärdering vore värdefull anser utskottet. Sammanfattningsvis innebär det anförda att utskottet avstyrker motion 2000/01:A22 (m).

I motioner från såväl Moderaterna som Folkpartiet lämnas förslag om *stora förändringar avseende AMV*. Utskottet vill påminna om att en av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att stödja dem som har det svårast att få arbete. Så drastiska förändringar som dessa partier föreslår kan

vara svårförenliga med arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska mål. Det är heller inte realistiskt att tro att offentlig arbetsförmedlingsverksamhet kan bedrivas på ett effektivt sätt enbart i glest befolkade eller arbetsmarknadssvaga regioner som Folkpartiet förordar. Därmed är inte sagt att specialistförmedlingar eller privata arbetsförmedlingar skulle sakna betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden. Utskottet delar inte heller Kristdemokraternas uppfattning om en reformering av AMS. Motionerna 2000/01:A20 (fp), 2000/01:A21 (kd), A281 yrkandena 1–5 (m), A323 yrkande 4 i denna del (m), A389 yrkande 1 (fp), Sf400 yrkande 3 i denna del (fp) och So637 yrkande 9 (fp) avstyrks.

I några av motionerna (se också referat under föregående avsnitt) förespråkas en decentralisering av arbetsmarknadspolitik. Utskottet har redan varit inne på denna fråga och betonat vikten av att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anpassas till skilda förutsättningar och behov i olika delar av landet. I förra årets budgetbetänkande (bet. 2000/01:AU1 s. 18) redovisades innehållet i en IFAU-rapport – Erfarenheter av svensk arbetsmarknadspolitik (stencilserie 2001:1). Sammanfattningsvis kan sägas att rapporten utmynnar i att det är för tidigt att säga om fördelarna eller nackdelarna med ökad decentralisering överväger. Å ena sidan kan man på lokal nivå ha bättre information som leder till att de lokala aktörerna fattar mer välgrundade beslut än vad centrala aktörer skulle göra. Å andra sidan finns det risk för att man på den lokala nivån bortser från att besluten kan ha konsekvenser också utanför den egna regionen. Utskottet efterlyste och efterlyser alljämt mer forskning på området. Motion 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del (c) och 2000/01:A19 i denna del (c) avstyrks därmed.

Utskottet kan konstatera, med anledning av vad Centerpartiet anfört om samverkan, att Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket och AMS har ett gemensamt uppdrag att tillsammans utveckla samverkan för att stödja individer i behov av rehabilitering att komma in i och tillbaka till arbete. Det samarbete som sker inom ramen för storstadssatsningen kan också nämnas i sammanhanget. Motion A19 i denna del (c) och A10 yrkande 2 (c) avstyrks.

Centerpartiet lämnar i ett par motioner förslag till ny resursfördelningsmodell för AMV.

Fördelningen av resurser till respektive län sker efter en fördelningsnyckel som AMS centralt upprättat. Varje enskild länsarbetsnämnd har sedan en egen fördelningsnyckel som anpassats till de lokala förhållandena. Arbetsförmedlingskontoren förhandlar med länsarbetsnämnderna och erhåller ett anslag för verksamhetsåret.

I AMS fördelningsmodell för år 2001 vägs olika kriterier samman. Kriterierna tar sikte på uppdragens omfattning (antal nyanmälda platser, antal arbetssökande, antal deltagare i program), service (befolkningens storlek, ett regionalt grundanslag som är lika för alla länsarbetsnämnder, antalet kommuner som utgör lokala arbetsmarknader, länsyta) och föregående års fördelning. I detta sammanhang kan utskottet nämna att RRV i en rapport RRV 2001:15

Effektivare arbetsförmedling har anfört att fördelningsmodellen innebär att arbete med lediga platser, vilket kräver ett företagsinriktat sätt, ur resursfördelningssynpunkt premieras mindre än arbete med sökande/program. Inom uppdragsvolymen har platserna fått en resurstilldelningsvikt på 30 % medan sökande och arbetsmarknadspolitiska program har vikten 70 %. Enligt RRV motverkar detta effektiva prioriteringar av förmedlingens insatser när det gäller arbete med sökande respektive företag. Det är, enligt utskottet, angeläget att AMV fortlöpande omprövar de resursfördelningsmodeller som tillämpas inom verket. Det åligger verket att fördela anslagna medel på ett sådant sätt att de riktlinjer och mål för arbetsmarknadspolitiken som ställs upp av riksdagen och regeringen beaktas. Till skillnad från Centerpartiet anser utskottet inte att frågan om fördelningsmodellens operativa utformning bör avgöras av riksdagen, utan även fortsättningsvis enligt nuvarande decentraliserade modell. Motionerna 2000/01:A10 yrkande 3 (c) och 2000/01:A19 i denna del (c) avstyrks.

Vad gäller motion A291 om den lokala efterfrågan på arbetskraft vill utskottet påminna om de regionala kompetensråd som finns i alla län. Kompetensråden har representanter för näringslivet, arbetstagarorganisationer, kommuner, universitet och/eller högskolor, länsstyrelser och arbetsmarknadsmyndigheterna. Därutöver varierar sammansättningen (se AMS återsrapport om de regionala kompetensråden till regeringen i augusti i år). Syftet med råden är att de snabbt skall kunna identifiera specifika områden där det råder eller befaras brist på arbetskraft, och ge berörda aktörer möjlighet att tidigt vidta åtgärder. Motion A291 (s) avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med vad utskottet anfört.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:142 till handlingarna.

4. Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag på utgiftsområde 13 budgetåret 2002 och avstyrker samtliga motionsyrkanden som rör anslagen.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag om användning av medel för tillsyn av arbetslöshetsförsäkringen, om ändringar av ersättningsreglerna vid deltagande i kommunala ungdomsprogram respektive kommunal ungdomsgaranti, om införande av pendlingsbidrag vid veckopendling och om bemyndiganden rörande fyra av anslagen under utgiftsområdet.

Med hänvisning till att försöksverksamhet med friår i tio kommuner aviseras i budgetpropositionen avstyrks motionsförslag om friår. Motioner om åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade och om översyn av Samhall AB avstyrks med hänvisning till en aviserad utredning om arbetshandikappade och arbetsmarknaden. En motion om avskaffande av möjligheter till kreditering på skattekonto i fråga om anställningsstöd avstyrks med hänvisning till tidigare riksdagsbeslut i frågan.

Jämför reservationerna 8 (m), 9 (m), 10 (m, kd), 11 (kd, c, fp) och 12 (kd, c, fp).

4.1 Mål för politikområdet

Propositionen

För politikområdet Arbetsmarknadspolitik gäller år 2002 samma mål som under innevarande budgetår och något förslag om mål läggs inte fram i budgetpropositionen för nästa år. Målet är därmed en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt.

Motion

Moderata samlingspartiet anser i motion A384 (yrk. 14) att regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknad skall avslås. Partiet hänvisar därvid till förslagen i motionerna A219 Lokal lönebildning, A223 En individuell utbildningsinvestering, A278 Arbetshandikappade, A318 En flexibel och individuell arbetstid, A323 En arbetsmarknad för alla, A368 Bemanningsföretag, A391 Yrkesutbildning och arbetsmarknadspolitik och Sf345 Vårdbidraget för funktionshindrade barn.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet behandlade i betänkande 2000/01:AU1 regeringens förslag om att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik skall vara en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt. Utskottet tillstyrkte förslaget och avstyrkte samtidigt ett avslagsyrkande från Moderaterna med samma innebörd som partiet nu återkommit med. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Utskottet delar regeringens uppfattning att nuvarande mål för politikområdet bör kvarstå oförändrat under budgetåret 2002 och avstyrker därmed förslaget i motion A384 yrkande 14 (m).

4.2 Vissa frågor rörande arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsersättning m.m.

Behandlingen av motionsförslag

Som inledningsvis framgått under rubriken Ärendets beredning planerar utskottet att våren 2002 i betänkanden behandla en rad frågor rörande utformningen av arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen m.m. liksom motionsförslag med anknytning till detta. De motionsförslag som behandlas i avsnitt 4.3 nedan är av sådan art att de skulle vara direkt anslagspåverkande också i ett kortare perspektiv och/eller beröra andra frågor än anslagsfrågor som tas upp i budgetpropositionen.

Strukturen på arbetsmarknadspolitiska program

Utskottet avser som nyss framgått att återkomma till frågor om utformningen av arbetsmarknadspolitiska program i ett betänkande senare under riksmötet. Olika arbetsmarknadspolitiska program berörs dock i flera förslag i anslagsfrågor i avsnittet nedan. Av detta skäl väljer utskottet att här ge en överblick över nuvarande programstruktur.

Arbetsmarknadspolitiska program

1. *Arbetsmarknadsutbildning*
2. *Arbetspraktik*
3. *Stöd till start av näringsverksamhet*
4. *Aktivitetsgaranti*
5. *Ungdomsinsatser*
 - Kommunala program för ungdomar
 - Ungdomsgaranti för ungdomar 20–24 år
6. *Förberedande insatser*
 - Arbetslivsinriktad rehabilitering
 - Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling

- Datortek
- Förberedande eller orienterande utbildningar
- 7. *Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning*
- 8. *Anställningsstöd*
 - Allmänt anställningsstöd
 - Förstärkt anställningsstöd (2-årsinskrivna)
 - Särskilt anställningsstöd (personer över 57 år)
 - Förstärkt anställningsstöd (4-årsinskrivna)
- 9. *Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp*
 - Lönebidrag
 - Skyddat arbete hos Samhall
 - OSA (Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare)
 - SIUS (Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd)
 - Särskilt stöd vid start av näringsverksamhet
 - Stöd till personligt biträde
 - Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen

Utöver de ovan angivna programmen finns ytterligare former av arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis flyttningsbidrag, stöd till utbildning av anställda och medel för s.k. brytprojekt.

4.3 Anslagsfrågor

Motion

Centerpartiet anser i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att de kostnader som är förenade med försörjningsstöd skall samlas under utgiftsområde 13 medan de kostnader som inte sammanhänger med försörjningsstöd skall samlas under utgiftsområde 14. Syftet är att uppnå bättre samordning och större rättvisa.

Utskottets ställningstagande

Centerpartiets budgetförslag innebär som framgått en omfördelning mellan utgiftsområdena 13–15. Förslaget om omfördelning mellan utgiftsområden förs också fram i partiets ekonomisk-politiska motion Fi293 som nyligen har behandlats av finansutskottet och i kommittémotion A381 som behandlas i detta betänkande.

Finansutskottet har i betänkande 2001/02:FiU1 behandlat förslaget rörande omfördelningar mellan utgiftsområden i motion Fi293 och anför bl.a. följande:

De gjorda omfördelningarna försämrar [...] överblicken över motionärernas förslag och omöjliggör dessutom alla jämförelser på aggregerad nivå med regeringens och övriga oppositionspartiets förslag på dessa utgiftsområden. Ett av syftena med den nuvarande indelningen i utgiftsområden är just att man snabbt och enkelt skall kunna få en bild av partier-

nas prioriteringar mellan olika politiskt relevanta områden. Denna fördel går emellertid helt förlorad om man i likhet med Centerpartiet i stor skala börjar omfördela mellan olika utgiftsområden.

Till detta kommer att riksdagen inte samtidigt i sin beslutsprocess kan tillämpa mer än en indelningsgrund för statsbudgeten. Om rambeslutsmodellen skall fungera, måste respektive utgiftsområde vara entydigt definierat.

Riksdagen har beslutat i enlighet med finansutskottets förslag (rskr. 2001/02:34-35).

Med hänvisning till vad finansutskottet anfört och i och med att arbetsmarknadsutskottet ställer sig bakom regeringens uppfattning om fördelning av anslagen på utgiftsområden m.m. avstyrks motion A382 yrkande 4 i denna del (c).

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|------------------|-----------|
| 2000 | Utfall | 4 537 055 | Anslags-sparande | -15 021 |
| 2001 | Anslag | 4 435 159 ¹ | Utgifts-prognos | 4 457 000 |
| 2002 | Förslag | 4 517 058 | | |
| 2003 | Beräknat | 4 630 935 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 4 722 294 ³ | | |

¹ Inklusiv slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av dessa finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen (avsnitt 9.2).

² Motsvarar 4 521 758 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 4 521 058 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|---------------------|--|---------|--------------|------------|
| | m | kd | c | fp |
| 4 517 058 | -225 853 | -50 000 | -4 517 058 * | -1 100 000 |

* Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: -642 821 tkr

Från anslaget finansieras kostnaderna för personal och lokaler samt andra förvaltningskostnader vid AMS, länsarbetsnämnderna samt arbetsförmedlingarna. Under anslaget redovisas också IAESTE-praktik (The International Association for Exchange of Students for Technical Experience) samt de avgiftsfinansierade verksamheterna vid Arbetslivstjänster (ALT) och Aske kursgård.

Regeringen föreslår att de 700 miljoner kronor som AMV fått använda för tillfälliga personalförstärkningar i syfte att upprätthålla kvalitet i förmedlingsarbetet permanent överförs till anslaget från och med år 2002. Av detta be-

lopp bör 165 miljoner kronor användas i syfte att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

Arbetsförmedlingens kontrollfunktion måste förstärkas. Arbets- och kompetenslinjen i arbetsmarknadspolitiken måste hävdas, och förmedlingarna skall kontrollera att de arbetssökande står till arbetsmarknadens förfogande.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 4 517 058 000 kr. Vidare föreslås att 15 210 000 kr av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (prop. punkt 3).

Motioner

I avsnitt 3 Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. behandlas ett flertal motionsförslag rörande förändringar i Arbetsmarknadsverkets organisation. I detta sammanhang tar utskottet upp förslag som skulle påverka förvaltningskostnaderna också i ett kortare perspektiv.

Moderata samlingspartiet förordar i motion A384 att en ny statlig arbetsmarknadsmyndighet inrättas från år 2004. Den nya statliga myndigheten skall vara expertmyndighet i arbetsmarknadsfrågor och ersätta den nuvarande organisationen med 21 myndigheter och 418 arbetsförmedlingar. Myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds i hela landet, administrera arbetsmarknadspolitiska stöd och bedriva erforderlig myndighetsutövning. Partiets förslag om reformering av arbetslöshetsförsäkringen innebär att AMS ansvar för tillsyn kan upphöra när försäkringen flyttas från arbetslöshetskassorna till den allmänna försäkringskassan. Administration av beslut om lönebidrag flyttas likaså till försäkringskassan. Detta möjliggör nedläggning av AMS. För budgetåret 2002 beräknar Moderaterna anslaget till 4 291 205 000 kr, vilket innebär en minskning med 226 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrk. 5 och 8).

Kristdemokraterna pekar i motion A367 på behovet av en parlamentarisk översyn av Arbetsmarknadsverket och på besparingar inom myndigheten. Partiet menar att det finns tydliga indikationer på problem med styrning, resultatuppföljning och kontroll av medelsanvändningen. Till detta kommer att internadministrationen är alltför stor och att myndigheten har dubbla styr-system genom centrala AMS och länsarbetsnämnderna med de lokala arbetsförmedlingarna. Nya former för arbetsmarknadspolitiken bör prövas. Sammantaget talar detta enligt Kristdemokraterna för en grundlig översyn av arbetsmarknadspolitiken och AMV:s organisation genom en parlamentarisk utredning. Innan utredningsarbetet slutförts bör AMS i egenskap av central myndighet förändras mot en tydligare stabsroll. Förändringen innefattar rationaliseringar som gör det möjligt att minska anslaget. Anslagsminskningar kan också komma till stånd genom att länsarbetsnämnderna regionaliseras eller samordnas med länsstyrelserna och som en följd av att antalet arbetsmarknadspolitiska program reduceras, vilket i sin tur leder till mindre administration inom AMS och länsarbetsnämnderna. Partiets budgetalternativ

innebär besparingar på 50 miljoner kronor på anslaget (yrk. 9 och 36 i denna del).

Centerpartiets förslag i motion A382 (yrk. 4 i denna del) innebär att arbetsmarknadspolitiken decentraliseras och att de arbetsmarknadspolitiska medlen kan användas friare. Samtliga försörjningssystem samordnas, vilket leder till flexibilitet och besparingar. Partiet avvisar regeringens förslag om ett tillskott till anslaget på 700 miljoner kronor för personalförstärkningar. Sammantaget innebär Centerpartiets förslag att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och i stället förs upp på utgiftsområde 14, då med ett belopp som är 642,8 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit.

Folkpartiet vill enligt motionerna Fi294 (yrk. 16 i denna del) och A389 (yrk. 28 i denna del) reformera arbetsmarknadspolitiken. Det bör vara möjligt att använda andra former av åtgärder såsom anlåtande av bemanningsföretag. Därigenom kan resurserna till AMS minska samtidigt som effektiviteten ökar. Sammantaget räknar partiet med att anslaget kan minska med 1 100 miljoner kronor i förhållande till vad som föreslås i budgetpropositionen.

Utskottets ställningstagande

I betänkandets avsnitt 3 Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. behandlas regeringens skrivelse 2000/01:142 Arbetsmarknadsverkets organisation.

Samtliga budgetförslag från oppositionspartierna innebär väsentliga nedskärningar av anslaget till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Gemensamt för motionsförslagen är också att de innebär betydande minskningar av resurserna till arbetsmarknadspolitiska program liksom stora organisatoriska förändringar inom verket. Gemensamt för förslagen om drastiska nedskärningar redan under budgetåret 2002 är vidare att de är orealistiska. Som utskottet konstaterat i avsnitt 1 drabbas personer med svag förankring på arbetsmarknaden ofta av stigande arbetslöshet i ett försämrat konjunkturläge. Utskottet finner det ansvarslost att i en sådan situation genom omfattande anslagsnedskärningar kraftigt reducera möjligheterna att motverka effekterna av en konjunkturförsämring.

Utskottet har i inledande avsnitt i betänkandet redovisat sin syn på det organisatoriska förändringsarbete som pågår respektive förbereds inom Arbetsmarknadsverket och även lämnat vissa synpunkter på volym och struktur när det gäller de arbetsmarknadspolitiska programmen. När det gäller verkets organisation har utskottet behandlat både övergripande ledning av verket och exempelvis ekonomi- och verksamhetsstyrning. I nyssnämnda avsnitt har utskottet vidare behandlat förslag om omläggning av arbetsmarknadspolitiken.

Motionsförslagen rörande anslaget föranleder utskottet att något beröra organisations- och styrningsfrågor också i detta sammanhang. Här kan nämnas att verket under hösten infört en ny ledningsorganisation, Arbetsmarknadsverkets ledningsgrupp, som består av generaldirektören, samtliga länsarbetsdirektörer, de fem direktörerna i Arbetsmarknadsstyrelsen, GD-samordnaren och

informationschefen. Ledningsgruppen skall fungera som verkets högsta organ och ha till uppgift att utveckla verket som en sammanhållen linjeorganisation i överensstämmelse med beslut som slagits fast av myndighetens styrelse och generaldirektör. Enligt utskottets uppfattning bör dessa åtgärder, tillsammans med övriga organisatoriska förändringar som behandlas i avsnitt 3 Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. leda till bättre samordnad och effektivare styrning av Arbetsmarknadsverket.

Också i fråga om bl.a. ekonomi- och verksamhetsstyrning pågår en rad aktiviteter inom verket. Här kan nämnas att man inom ramen för ett projekt inom dessa områden behandlar en rad frågor kring regelverk och regelefterlevnad, systemstöd och kvalitetssäkring. Samtliga länsarbetsnämnder har under år 2000 inrättat en controllerfunktion.

I detta sammanhang vill utskottet något beröra revisionen av Arbetsmarknadsverket. Utskottet har noterat att Riksrevisionsverket gjort bedömningen att verkets årsredovisning i allt väsentligt är rättvisande och att Ekonomistyrningsverket funnit ekonomiadministrationen fullt tillfredsställande. Det finns dock, som regeringen påpekat i budgetpropositionen och som utskottet berört i avsnitt 3 Arbetsmarknadsverkets organisation m.m., utrymme för förbättringar. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att analysen av målfyllnelsen i många fall är bristfällig och svårtolkad. Större ansträngningar bör göras för att få till stånd en mer relevant målstruktur och att belysa varför flera mål inte har uppnåtts samt vad som krävs för att målen skall uppnås. Ett sådant översynsarbete pågår enligt vad utskottet har erfarit inom Regeringskansliet.

Regeringens förslag om en permanent överföring till anslaget av det belopp på 700 miljoner kronor som hittills anvisats i form av medel för tillfälliga personalförstärkningar aviserades redan i 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100). Arbetsförmedlingarnas uppgifter och insatser har inte minskat under senare år trots ett förbättrat arbetsmarknadsläge. Inte minst aktivitetsgarantin kräver stora personalresurser. De regler för arbetslöshetsersättningen som gäller sedan början av året innebär vidare att arbetsförmedlingen kommer att ha en mer aktiv roll i förhållande till dem som uppbär ersättning. Samtidigt finns det enligt utskottets uppfattning skäl att betona att verksamheten vid arbetsförmedlingen måste förhindra och motverka flaskhalsar på arbetsmarknaden och att den måste svara mot företagets behov. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund förslaget om att 700 miljoner kronor permanent överförs till anslaget.

Med hänvisning till vad som anförts i detta sammanhang samt i avsnitten 1 Allmänna frågor och 3 Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. tillstyrker utskottet regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget och avstyrker motionerna A367 yrkandena 9 och 36 i denna del (kd), A382 yrkande 4 i denna del (c), A384 yrkandena 5 och 8 (m), A389 yrkande 28 i denna del (fp) och Fi294 yrkande 16 i denna del (fp). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet biträder vidare regeringens förslag att 15 210 000 kr av inflytande arbetsmarknadsavgifter skall få användas för *tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen* (prop. punkt 3). I propositionens punkt 3 hänvisas till lagen (1981:691) om socialavgifter. Rätteligen bör förslaget avse lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter som i berört hänseende ersatte den förstnämnda lagen fr.o.m. den 1 januari 2001. Utskottets förslag till riksdagsbeslut utformas i enlighet med detta.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd¹

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|-------------------------|------------------|------------|
| 2000 | Utfall | 32 251 353 | Anslags-sparande | -530 990 |
| 2001 | Anslag | 38 445 136 ² | Utgifts-prognos | 36 710 000 |
| 2002 | Förslag | 36 023 000 | | |
| 2003 | Beräknat | 36 063 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 35 958 000 | | |

¹ Nytt anslag från år 2001. Redovisningen av utfall och anslagssparande 2000 avser det tidigare under utgiftsområdet för budgetåret 2000 uppförda anslaget A 1 Bidrag till arbetslöshetsersättning.

² Inklusive en minskning med 474 864 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|---------------------|--|------------|--------------|----------------|
| | m | kd | c | fp |
| 36 023 000 | -3 525 000 | -8 125 000 | -6 981 000 * | -11 740 000 ** |

* Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: -6 981 000 tkr

** Vid beredningen av ärendet har det framkommit att ändringen i motion A389 (yrk. 28 i denna del) i förhållande till regeringens förslag av anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd beräknats till ett annat belopp än vad som skett i partiets ekonomisk-politiska motion Fi294 (yrk. 16). Det korrekta beloppet återfinns enligt vad som framkommit vid beredningen i motion Fi294 vilket utskottet beaktar vid behandlingen av motionerna.

Anslaget används huvudsakligen till finansiering av kostnaderna för arbetslöshetsersättning vid öppen arbetslöshet och aktivitetsstöd för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Aktivitetsstödet motsvarar den arbetslöshetsersättning deltagarna skulle ha fått om de varit öppet arbetslösa. Den som inte är berättigad till arbetslöshetsersättning får 143 kr per dag i aktivitetsstöd.

Aktivitetsstöd får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006. Likaså får aktivitetsstöd användas för medfinansiering av regionala tillväxtavtal för insatser som ryms inom ramen för de arbets-

marknadspolitiska reglerna och med utgångspunkt i de mål och prioriteringar som finns uppsatta för arbetsmarknadspolitiken.

Utgifterna under anslaget har minskat kraftigt mellan åren 1999 och 2000. De påverkas främst av omfattningen på programmen och den öppna arbetslösheten, ersättningsnivåerna, ersättningsperiodernas längd och villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning. Minskningen har dock inte motsvarat den takt i vilken arbetslösheten har gått ned. Det beror på att sammansättningen av gruppen arbetslösa har förändrats och att de arbetslösa i större utsträckning än tidigare har haft inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning samt på att lägsta nivån på aktivitetsstöd har höjts till 143 kr per dag. Den genomsnittliga ersättningsnivån beräknas öka ytterligare genom de höjningar som gjorts av ersättningsnivåerna inom arbetslöshetsförsäkringen eftersom motsvarande höjningar görs för aktivitetsstödet. Därutöver kommer den lägsta nivån på aktivitetsstöd stegvis att höjas ytterligare. I ett första steg år 2002 skall en höjning ske till 183 kr per dag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 36 023 miljoner kronor för budgetåret 2002. Av detta belopp beräknas 8 608 miljoner kronor för aktivitetsstöd, 24 229 miljoner kronor för bidrag till arbetslöshetsersättning samt 3 185 miljoner kronor för statliga ålderspensionsavgifter avseende aktivitetsstöden och bidrag till arbetslöshetsersättning.

Vidare föreslås i budgetpropositionen att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 4 000 miljoner kronor under 2003–2005 (prop. punkt 4).

Motioner

Moderata samlingspartiet förespråkar i motion A384 införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring som administreras av staten. Försäkringen skall vara en omställningsförsäkring som finansieras med en försäkringspremie som relateras till månadslönen. Premien skall utgå med 2 % procent på sådana inkomster som är ersättningsberättigande, och den skall vara avdragsgill. Ersättning skall endast kunna utgå under en ersättningsperiod om 300 dagar och möjlighet till återkvalificering skall endast kunna ske genom vad partiet benämner riktigt arbete. Genom den föreslagna försäkringsutformningen blir det möjligt att slopa huvuddelen av dagens regel-, kontroll- och sanktionssystem, vilket får ekonomiska konsekvenser för berörda myndigheter. Den enskilde kompenseras för de höjda egenavgifterna genom sänkt skatt.

Sammanfattningsvis beräknar Moderaterna besparingarna för budgetåret 2002 till 3 525 miljoner kronor varav 2 450 miljoner kronor avser högre egenfinansiering. Totalt beräknar partiet att anslaget skall uppgå till drygt 34,9 miljarder kronor (yrk. 1, 2 och 9).

Kristdemokraterna vill enligt motionerna A251 (yrk. 1 och 2) och A367 (yrk. 36 i denna del) införa en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring från den 1 januari 2002. Försäkringen skall ge grundläggande ekonomisk trygghet så länge man står till arbetsmarknadens förfogande. Den bör utformas så att det

alltid lönar sig bättre att ta ett kort, tillfälligt arbete än att låta bli. Egenfinansieringen (finansieringsavgiften) bör höjas till en tredjedel i den nya försäkringen. Höjningen kompenseras genom sänkt inkomstskatt, däribland genom höjning av grundavdraget vilket minskar marginaleffekterna. Sammantaget beräknas anslaget minska med 8 125 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Av detta belopp avser 5 260 miljoner kronor höjd finansieringsavgift och 300 miljoner kronor bibehållet högsta ersättningstak i försäkringen. Detta framgår av motion Fi292 som behandlas i betänkande 2001/02:FiU1.

Centerpartiet betonar i motion A382 (yrk. 1–3 och 4 i denna del) att arbete alltid måste löna sig. Arbetslöshetsförsäkringen reformeras genom att medlemsavgiften till arbetslöshetskassan höjs till 200 kr per månad vilket beräknas motsvara en kassamässig besparing för staten på 2 300 miljoner kronor. Medlemsavgiften till arbetslöshetskassan skall vara avdragsgill. Ersättningstaket bör enligt Centern sänkas till 580 kr per dag vilket leder till att reservationslönen för den arbetslöse minskar. Detta gör att anslaget beräknas minska med ca 400 miljoner kronor. I fråga om aktivitetsstödet föreslås en höjning till 200 kr per dag vilket kostnadsberäknas till 110 miljoner kronor, ett belopp som beräknas rymmas inom befintlig ram. I partiets budgetförslag minskas anslaget med totalt 6 981 miljoner kronor.

Folkpartiet räknar i motionerna Fi294 (yrk. 16 i denna del) och A389 (yrk. 28 i denna del) med anslagsbesparingar på 11 740 miljoner kronor, bl.a. till följd av en reformerad arbetslöshetsförsäkring och höjda egenavgifter.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet har nyligen kommenterat oppositionens förslag om arbetslöshetsförsäkringen i ett yttrande till finansutskottet om ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 (yttr. 2001/02:AU1y). I yttrandet har arbetsmarknadsutskottet rest flera invändningar mot Moderata samlingspartiets förslag till utformning av arbetslöshetsförsäkringen. Där framhålls det att den slopade anknytningen till arbetslöshetskassan kan innebära ett minskat ansvar för att kostnaderna hålls nere; den nuvarande kopplingen till dagpenningnivån innebär indirekt ett ansvar för lönenivån inom kassans område. Förslaget är dessutom fördelningspolitiskt tveksamt bl.a. med hänsyn till avdragsrätten för avgiften. Efter en genomgång av de olika budgetförslagen har utskottet dragit slutsatsen att de bygger på förutsättningar som inte kan accepteras. Finansutskottet instämmer i betänkande 2001/02:FiU1 i utskottets kritik.

Kristdemokraterna räknar i sitt anslagsförslag med att redan år 2002 kunna minska utgifterna på utgiftsområde 13 med närmare 9 miljarder kronor varav drygt 8,1 miljarder kronor avser besparingar på anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Därav beräknar partiet de minskade utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen till drygt 5,2 miljarder kronor. Arbetsmarknadsutskottet har i yttrande AU1y rest en rad invändningar mot den föreslagna utformningen av arbetslöshetsförsäkringen och därvid bedömt att

Kristdemokraternas beräkning av besparingarna redan budgetåret 2002 är orealistisk. Finansutskottet delar i betänkandet FiU1 denna uppfattning.

Folkpartiets beräknade besparing på anslaget 22:2 med drygt 11,7 miljarder kronor budgetåret 2002 är än mer orealistisk än Kristdemokraternas. Den utformning av arbetslöshetsförsäkringen som Folkpartiet förordar är dessutom otvetydigt beskriven och administrativt krånglig. Denna uppfattning har arbetsmarknadsutskottet framfört i yttrandet AU1y. Finansutskottet instämmer i betänkandet FiU1 också i denna bedömning.

Som framgått beräknar Centerpartiet i sitt budgetförslag besparingarna till nära 7 miljarder kronor på det aktuella anslaget. I likhet med ovan nämnda förslag bygger beräkningen på förutsättningar som arbetsmarknadsutskottet inte kan acceptera, vilket påtalats i yttrande AU1y. Utskottet avvisar där partiets förslag redan med hänsyn till förslaget om sänkt tak för ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. En sådan sänkning skulle i praktiken innebära att ännu större grupper försäkrade än i dag inte skulle få en 80-procentig ersättningsnivå.

Centerpartiets budgetförslag innefattar som framgått omfördelningar mellan utgiftsområdena 13–15 som bl.a. inkluderar samordning av kontantstöden och som sägs medföra ökade samordningsvinster och större rättvisa. Finansutskottet konstaterar i betänkande FiU1 att partiet inte redovisar några regeländringar eller förslag till hur de samordnade stödformerna skall användas, men att motionärerna likväl förväntar sig att man på utgiftsområdet mycket snabbt skall kunna göra effektivitetsvinster i miljardklassen till följd av denna åtgärd. Finansutskottet finner det svårt att se hur något som i praktiken endast är omflyttning av anslag på statsbudgeten skall kunna ge upphov till besparingar av denna omfattning.

I detta sammanhang kan nämnas att regeringen under innevarande riksmöte avser att återkomma till riksdagen med en proposition om aktivitetsgarantin och arbetslöshetsförsäkringen.

Med hänvisning till det anförda biträder utskottet regeringens förslag till *medelsanvisning* för budgetåret 2002. Utskottet avstyrker därmed motionerna A251 yrkandena 1 och 2 (kd), A367 yrkande 36 i denna del (kd), A382 yrkandena 1–3 och 4 i denna del (c), A384 yrkandena 1, 2 och 9 (m), A389 yrkande 28 i denna del (fp) och Fi294 yrkande 16 i denna del (fp). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet biträder även regeringens förslag till *bemyndigande* i fråga om åtaganden för 2002, vilket innebär att förslaget bör bifallas (prop. punkt 4).

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader¹

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|----------------------|-----------|
| 2000 | Utfall | 15 647 851 | Anslags- sparande | 2 498 841 |
| 2001 | Anslag | 5 417 318 ² | Utgifts- prognos | 4 931 000 |
| 2002 | Förslag | 4 682 582 | | |
| 2003 | Beräknat | 4 310 318 ³ | | |
| 2004 | Beräknat | 3 808 775 ³ | | |

¹ Nytt anslag från 2001. Redovisningen av utfall och anslagssparande 2000 avser det tidigare under budgetåret 2000 under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppförda anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Anslagssparandet från 2000 har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

² Inklusivt en minskning med 343 768 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

³ Motsvarar 4 790 216 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----------|--------------|------------|
| | m | kd | c | fp |
| 4 682 582 | -1 170 000 | -820 000 | -4 682 582 * | -1 171 000 |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: -1 683 105 tkr

Ändamålen för anslaget är i huvudsak köp av arbetsmarknadsutbildning, flyttningsbidrag och övriga kringkostnader vid arbetsmarknadspolitiska program.

Situationen på arbetsmarknaden har fortsatt att förbättras vilket gjort att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program minskat. Utgifterna för köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader uppgick under år 2000 till 5 155 miljoner kronor vilket var 3 852 miljoner kronor lägre än år 1999. Detta förklaras främst av en mindre omfattning i arbetsmarknadsutbildningen, att anställningsstöden från hösten 1999 sker i form av skattekreditering i stället för bidrag samt av minskade utgifter för projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning (tidigare benämnda otraditionella insatser).

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 4 682 582 000 kr för budgetåret 2002. Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 3 000 miljoner kronor under åren 2003–2005 (prop. punkt 5).

I budgetpropositionen läggs också fram förslag om nya ersättningsregler inom de kommunala ungdomsprogrammen. När det gäller dessa program föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (prop. punkt 1).

I fråga om ungdomsgarantin föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:486) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (prop. punkt. 2). Det kan här noteras att ändringen enligt SFS 2001:486 ännu inte trätt i kraft. Lagförslagen enligt punkterna 1 och 2 i budgetpropositionen framgår av bilaga 3 till betänkandet.

I proposition 2001/02:4 En politik för tillväxt och livskraft i hela landet föreslår regeringen att ett pendlingsbidrag för veckopendling införs på försök. Bidraget föreslås gälla från den 1 januari 2002. Propositionen har i denna del av näringsutskottet överlämnats till arbetsmarknadsutskottet. Syftet är att skyndsamt stimulera rörligheten på arbetsmarknaden för arbetslösa som på kort sikt inte kan flytta t.ex. av familjeskäl. Bidraget skall riktas till arbetslösa som får arbete i regioner med arbetskraftsbrist och som har ett yrke där arbetslösheten är hög på hemorten. Bidraget bör avse en fri hemresa varannan vecka. Den som beviljas stöd skall kunna få detta under sammanlagt högst sex månader under en tvåårsperiod. Bidraget skall kunna lämnas till arbetslös som fått anställning under minst tre månader (prop. punkt 6).

Regeringen avser enligt budgetpropositionen att våren 2002 återkomma till riksdagen med ett förslag om försöksverksamhet med ett s.k. friår under perioden 2002–2004. Försöksverksamheten innebär enligt budgetpropositionen att anställda skall ha möjlighet till ledighet upp till ett år med villkoret att arbetsgivaren samtidigt anställer en långtidsarbetslös som vikarie för den som är ledig. Försöksverksamheten skall avgränsas till cirka tio kommuner.

Motioner

I avsnitt 1 Allmänna frågor behandlas motionsförslag av mer övergripande karaktär från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet rörande utformningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen.

I nyssnämnda avsnitt behandlas *Moderata samlingspartiets* motion A323. Partiet anser i den bl.a. att flera av de traditionella programmen inklusive aktivitetsgarantin bör avskaffas till förmån för individuellt inriktade insatser, dominerade av utbildning. Detta krav framförs också i motion A384 (yrk. 4 och 10) som behandlas i detta sammanhang och där det också framhålls att de individuella åtgärderna kan och måste få varierande inriktning beroende på individens bakgrund, behov och motivation. Partiet betonar att ansvar och valmöjligheter måste flyttas så att den som är arbetslös får inflytande över beslut hos olika myndigheter.

Anslaget beräknas uppgå till 3 500 miljoner kronor vilket motsvarar en minskning med 1 170 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

I motion Sk471 (yrk. 38) vill Moderaterna att riksdagen skall besluta att inte längre medge kreditering på skattekonto avseende anställningsstöd.

Som framgått redovisar utskottet i avsnitt 1 Allmänna frågor övergripande synpunkter på utformningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Där behandlas *Kristdemokraternas* motion N370 i vilken partiet kräver en översyn av åtgärderna och bl.a. betonar att arbetsmarknadsutbildningen i högre grad bör samordnas med det reguljära utbildningsväsendet. I detta sammanhang

behandlas motion A367 (yrk. 6, 8, 12, 13, 16 och 36 i denna del) där partiet närmare utvecklar sina synpunkter på utformningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen.

Därvid beskriver man tillkomsten av olika former av anställningsstöd och varnar för ständiga regeländringar som medför minskad överskådlighet och ökad byråkrati. För långtidsarbetslösa förespråkar Kristdemokraterna individuella handlingsplaner och ett personligt anpassat stöd till den långtidsarbetslöse, ökade krav på den sökande att vara aktiv samt ett anställningsstöd för den som varit långtidsinskriven mer än två år där stödet utgör 75 % av lönekostnaden under de första sex månaderna och därefter 25 % i ytterligare 18 månader. Insatser med denna utformning borde tillsammans med övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder vara tillräckliga (yrk. 6).

I fråga om ungdomars situation på arbetsmarknaden pläderar Kristdemokraterna för ett antal principer som bör styra politiska insatser. Utbildning skall uppmuntras och premieras, utbildningssystemet skall ge även praktiskt inriktade elever möjlighet att utvecklas, kommunerna skall ha det grundläggande ansvaret för ungdomar upp till 20 år, och de ungdomar som inte går i gymnasiet skall få kommunal praktik som ger reell arbetslivserfarenhet. Alla ungdomar mellan 18 och 24 år skall erbjudas reguljärt arbete eller meningsfulla studier. Partiet anser att regeringen lagt fram rimliga förslag till ersättning vid deltagande i kommunala ungdomsprogram respektive kommunal utvecklingsgaranti (yrk. 8).

Arbetsgivare som anordnar arbetspraktik skall svara för delfinansiering genom ett finansieringsbidrag. Det är enligt partiet positivt att det i dag finns en möjlighet till undantag från kravet på finansieringsbidrag för bl.a. utrikes födda, arbetshandikappade och för ideella organisationer som anordnar arbetspraktik. Även statliga myndigheter bör enligt Kristdemokraterna undantas från finansieringsbidraget eftersom dagens regler leder till en rundgång i det statliga systemet och till att viktiga uppgifter inom exempelvis naturvärden riskerar att inte bli utförda om ansvarig myndighet måste betala finansieringsbidrag (yrk. 12).

Kristdemokraterna välkomnar försöksverksamheten med friår i tio kommuner men anser att den bör begränsas till personer mellan 45 och 55 år. Om en anställd vid ett företag deltar i försöket måste det ställas krav på företaget att en arbetslös tas in som vikarie. Ett sabbatsår skulle alternativt kunna bekostas av den enskilde genom förtida pensionsuttag (yrk. 13).

Flyttningsbidraget bör avskaffas eftersom bidraget inte har någon avgörande effekt på benägenheten att flytta till ett arbete (yrk. 16). Kristdemokraterna avvisar i motion N31 yrkande 10 också det förslag om försöksverksamhet med ett pendlingsbidrag som läggs fram i proposition 2001/02:4 med motiveringen att bidrag som utgår på försök ofta permanentas. Partiet vill i stället öka avdragsrätten för arbetsresor oavsett bostadsort.

Kristdemokraternas anslagsförslag är 820 miljoner kronor lägre än vad regeringen beräknat. Sammanlagt 520 miljoner kronor av besparingen är en följd av partiets förslag om ökade resurser för tjänster inom vård, skola och

omsorg, företags- och tillväxtfrämjande åtgärder och sänkt skatt på hushållstjänster, vilket leder till minskade kostnader för arbetsmarknadspolitiska program. Flyttningsbidraget bör avskaffas, vilket motsvarar en besparing på 200 miljoner kronor. Partiet motsätter sig också att 100 miljoner kronor sätts av för insatser mot deltidsarbetslöshet.

Centerpartiet räknar i motionerna A381 (i denna del) som behandlas under utgiftsområde 14 och A382 (yrkande 4 i denna del) som behandlas i detta sammanhang med stora besparingar på anslaget. Dessa följer av en decentraliserad arbetsmarknadspolitik och friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel. Likaså minskar anslagsbehovet genom insatser för företagande, ett reformerat inkomstskattesystem och betydande skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare m.m. som ger incitament till arbete. Förutom som en följd av minskad volym på de arbetsmarknadspolitiska programmen reduceras anslaget genom en överföring av 500 miljoner kronor till anslaget 17:11 för att åstadkomma skattelättnader för arbetsgivare inom övergångsarbetsmarknader. Vidare görs en engångsvis indragning av anslaget på 500 miljoner kronor.

Under beredningen har det framkommit att anslaget Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader, som partiet hänför till utgiftsområde 14, i motion A381 åsatts ett felaktigt anslagsnummer. Det korrekta anslagsnumret skall vara 22:3, vilket beaktas av utskottet vid behandlingen av motionen.

Sammantaget innebär Centerpartiets budgetalternativ att hela anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och i stället förs upp på utgiftsområde 14 med ett belopp som är 1 683 105 000 kr lägre än vad regeringen föreslagit.

Folkpartiets budgetförslag i motionerna Fi294 (yrk. 16 i denna del) och A389 (yrk. 28 i denna del) utgår från att arbetsmarknadspolitiken reformeras, vilket leder till ett minskat antal deltagare i arbetsmarknadspolitiska program liksom lägre anslagsbehov. Partiet beräknar ett anslag som är 1 171 miljoner kronor lägre än vad som föreslås i budgetpropositionen.

I detta sammanhang kan nämnas att Folkpartiet i motion A389 som behandlas i avsnitt 1 Allmänna frågor förordar en förändrad programstruktur liksom ett friår för kompetensutveckling som finansieras genom pensionssystemet. I anslutning till detta avstyrker partiet försöksverksamhet med friår.

Miljöpartiet pläderar i motion A220 (yrk. 10) för att friår införs i hela landet och inte bara i tio försökskommuner. Genom införande av ett friår får den anställda möjlighet att berika sitt liv genom att studera eller vara hemma med barnen samtidigt som en arbetslös får arbete.

Frågan om införande av friår i hela landet tas också upp i motion A385 (yrk. 1) av *Barbro Feltzing (mp)* som vill att försöket skall utvärderas i syfte att undersöka möjligheterna till införande av friår i hela landet.

Utskottets ställningstagande

Som framgått behandlar utskottet i avsnitt 1 Allmänna frågor övergripande frågor rörande utformningen av arbetsmarknadspolitiska program.

Kristdemokraterna framför i motion A367 synpunkter på insatser för långtidsarbetslösa och presenterar då förslag om hur *anställningsstödet* bör utformas. Arbetsmarknadsutskottet uttryckte i förra årets budgetbetänkande uppfattningen att det kan finnas anledning att i förenklande syfte samordna regelverken för anställningsstöden men ansåg att man bör avvakta den fortsatta utvecklingen och uppföljningen av anställningsstöden innan eventuella förändringar övervägs. Utskottet redogjorde i sammanhanget för ett uppdrag till IFAU (Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering) att följa upp och utvärdera anställningsstöden. Slutrapport från uppdraget beräknas bli avlämnad i december 2002. Arbetsmarknadsutskottet vidhåller sin uppfattning att resultatet av uppföljningsarbetet bör avvaktas och avstyrker därmed motion A367 yrkande 6 (kd).

När det gäller Kristdemokraternas förslag i motion A367 om att statliga myndigheter skall undantas från kravet på ett *finansieringsbidrag* på 3 000 kr per månad vid arbetspraktik vill utskottet peka på att kraven på sådana bidrag mildrats eller tagits bort i en rad fall. Så är exempelvis finansieringsbidraget reducerat till 1 000 kr om praktikanordnaren är staten, en kommun eller ett landsting och den som anvisas är långtidsinskriven som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen. Vidare ställs, som Kristdemokraterna också påpekat, inga krav på finansieringsbidrag om praktiken anordnas för personer med arbetshandikapp, invandrare eller för ideell organisation som anordnar arbetspraktik. Inte heller krävs finansieringsbidrag exempelvis för den som deltar i aktivitetsgarantin, för handledare i datortek eller för den som deltar i arbetspraktik antingen i vägledningssyfte under maximalt åtta veckor eller som en integrerad del av arbetsmarknadsutbildning. Till detta kommer att ekonomiskt stöd för merkostnader som föranleds av arbetspraktik får lämnas till ideella organisationer som anordnar arbetspraktik och till statliga anordnare av arbetspraktik inom skogsvårds-, naturvårds- och kulturmiljövårdsområdena. Utskottet finner mot denna bakgrund ingen anledning att i dagsläget ytterligare utöka flexibiliteten i bestämmelserna rörande finansieringsbidrag vid arbetspraktik och avstyrker därmed motion A367 yrkande 12 (kd).

I motion Sk471 (yrk. 38) anser Moderaterna att det inte längre skall vara möjligt med *kreditering på skattekonto* avseende anställningsstöd. Utskottet har tidigare behandlat ett motsvarande förslag från Moderaterna i betänkande 1999/2000:AU7. Då konstaterade utskottet att samma finansieringsform använts sedan den 1 oktober 1999 för bl.a. det allmänna anställningsstödet, något som Moderaterna uttryckligen hade tillstyrkt i motion 1999/2000:Fi20. I den sistnämnda motionen förklarade partiet att man inte hade någon erinran mot att det allmänna anställningsstödet ändrades från ett kontantbidrag till kreditering på skattekonto. Ändringen till kreditering på skattekonto mötte inte heller någon erinran från finansutskottets sida och godkändes av riksdagen (prop. 1998/99:100, ytr. AU3y, bet. FiU27, rskr. 249). Med hänvisning till vad som anförts avstyrker arbetsmarknadsutskottet motion Sk471 yrkande 38.

Utskottet konstaterar att det till stor del råder överensstämmelse mellan de synpunkter som Kristdemokraterna i motion A367 för fram angående utformningen av arbetsmarknadspolitiska program för ungdomar och den uppfattning som utskottet företräder. Motion A367 yrkande 8 (kd) får anses besvarad med vad utskottet anfört.

Som framgått har regeringen i budgetpropositionen lagt fram två förslag till ändringar av reglerna för ersättning vid deltagande i de kommunala ungdomsprogrammen (16–19 år) och ungdomsgarantin (20–24 år).

Ersättningen till deltagare i de *kommunala ungdomsprogrammen* föreslås vara enhetlig i hela landet och motsvara studiebidraget till den som studerar i gymnasieskolan, dvs. 950 kr per månad (avsnitt 2.1 i propositionen). Motiveringen till denna ersättningsnivå är enligt regeringen att deltagande i kommunala ungdomsprogram inte skall medföra högre ersättning än vid gymnasiestudier.

Utskottet delar i sak regeringens uppfattning men förordar vissa ändringar i förhållande till propositionen.

Den första ändringen avser den ersättningsnivå på 950 kr per månad som anges i lagförslaget och där beräkningen enligt vad utskottet erfarit från Regeringskansliet utgått från att det är frågan om en skattefri ersättning medan det i själva verket är frågan om en beskattningsbar inkomst. Ersättningen bör, för att motsvara ett icke skattepliktigt belopp på 950 kr, ändras till 1 360 kr. Det skattepliktiga beloppet har beräknats enligt en gängse tillämpad schablon.

I det av regeringen framlagda lagförslaget görs ingen åtskillnad mellan ungdomar som inte fullföljt gymnasieutbildning och ungdomar som gjort det. Den nyssnämnda ersättningsnivån på 1 360 kr bör avse den förstnämnda kategorin. För ungdomar som fullföljt gymnasieutbildning bör kommunen liksom för närvarande besluta om vilken ersättning som skall lämnas.

Med de av utskottet föreslagna förändringarna anser utskottet att riksdagen bör anta förslaget avseende 2 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (prop. punkt 1). Regeringens respektive utskottets förslag framgår av bilaga 4.

Det andra förslaget till lagändring som läggs fram i budgetpropositionen (avsnitt 2.2) avser ersättning vid deltagande i ungdomsgarantin enligt 4 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program. Lagändringen avser paragrafen i dess lydelse enligt SFS 2001:486. Regeringens förslag framgår av bilaga 3. Utskottet tillstyrker den föreslagna höjningen av ersättningsnivån till deltagare i ungdomsgarantin från 2 562 kr per månad till 3 160 kr per månad från den 1 januari 2002 och anser att riksdagen bör anta lagförslaget (prop. punkt 2).

Som framgått har ett förslag om försöksvis införande av *pendlingsbidrag* lagts fram i den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) och av näringsutskottet överlämnats till arbetsmarknadsutskottet. Utskottet, som behandlat frågan om rörlighet på arbetsmarknaden också i betänkandets inledande del, finner det viktigt att det prövas olika former av insatser för att stimulera rörligheten på arbetsmarknaden bland arbetslösa personer. Geogra-

fisk och/eller yrkesmässig rörlighet underlättar matchningen på arbetsmarknaden. Av AMS kvartalsrapport 3 för år 2001 framgår att rörligheten bland arbetslösa är fortsatt låg. Bindningen till ett visst yrke är mindre stark än bindningen till en viss ort. Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag i proposition 2001/02:4 om att införa ett pendlingsbidrag för veckopendling (prop. punkt 6) och avstyrker motion N31 yrkande 10 där Kristdemokraterna avvisar förslaget. Utskottet avstyrker också motion A367 yrkande 16 där partiet förordar avskaffande av *flyttningsbidraget*.

Den försöksverksamhet med s.k. *friår* i cirka tio kommuner som aviseras i budgetpropositionen har föranlett tre motionsyrkanden. Miljöpartiets motionärer i A220 och A385 förespråkar en utvidgning till hela landet medan Kristdemokraterna i motion A367 som framgått vill införa vissa restriktioner i försöksverksamheten alternativt pröva en annan form av finansiering av ett friårsförsök. Utskottet anser att det finns skäl att avvakta regeringens aviserade förslag om den närmare utformningen av försöksverksamheten och avstyrker motionerna A220 yrkande 10 (mp), A367 yrkande 13 (kd) och A385 yrkande 1 (mp).

I fråga om *medelsanvisning* under anslaget hänvisar utskottet till de synpunkter som framförts tidigare i betänkandet på oppositionspartiernas förslag till besparingar och anslagsberäkningar beträffande bl.a. nu aktuellt anslag. Utskottet avstyrker motionerna A367 yrkandena 6, 8, 12, 16 och 36 i denna del (kd), A382 yrkande 4 i denna del (c), A384 yrkandena 4 och 10 (m), A389 yrkande 28 i denna del (fp) och Fi294 yrkande 16 i denna del (fp) och biträder regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2002 (prop. punkt 5).

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|----------------------|----------------------|
| 2000 | Utfall | 6 171 290 | Anslags- sparande | 433 367 ¹ |
| 2001 | Anslag | 6 542 240 | Utgifts- prognos | 6 321 000 |
| 2002 | Förslag | 7 139 492 | | |
| 2003 | Beräknat | 7 198 857 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 7 258 715 ² | | |

¹ Anslagssparandet beräknas tas i anspråk för förslaget på tilläggsbudget i budgetpropositionen att överföra motsvarande belopp till anslaget 22:10 Bidrag till lönegarantiersättning.

² Motsvarar 7 109 492 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|---------|--------------|--------|
| | m | kd | c | fp |
| 7 139 492 | | 100 000 | -7 139 492 * | 50 000 |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: -99 439 tkr

Ändamålet för anslaget är statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), anställningar med lönebidrag, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), projektmedel för personer med arbetshandikapp och stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen m.m. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006. Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av lönebidrag och OSA samt av den genomsnittliga kostnaden för dessa stödformer. Syftet är att arbetssökande personer med arbetshandikapp skall ges samma möjligheter att delta i arbetslivet som personer utan arbetshandikapp.

Oberoende av konjunkturläge har arbetshandikappade svårigheter att få arbete. Anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare och anställning i Samhall AB är viktiga medel för att underlätta för arbetshandikappade att få ett arbete. Detta motiverar enligt regeringen en samlad översyn av hur de arbetshandikappades ställning skall stärkas på framtidens arbetsmarknad.

Regeringen förordar att försöksverksamheten med Kulturarvs-IT förlängs till att gälla även under år 2002.

Regeringen anser att AMV inte har använt tilldelade resurser för att minska arbetslösheten bland funktionshindrade i tillräcklig omfattning under år 2000 och betonar i budgetpropositionen att det är viktigt att AMV fullt ut utnyttjar de tilldelade resurserna. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 7 139 492 000 kr under år 2002.

Regeringen bör därutöver bemyndigas att för år 2002 besluta om åtaganden under anslaget som medför framtida utgifter. Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att för anslaget under 2001 ingå ekonomiska förpliktelser på högst 6 000 miljoner kronor under 2003–2005 (prop. punkt 6).

Motioner

Kristdemokraterna konstaterar i motionerna A227 (yrk. 3) och A367 (yrk. 18 och 36 i denna del) att det, trots de senaste årens högkonjunktur, kvarstår stora problem för arbetshandikappade personer att komma ut i arbetslivet. Partiet förespråkar därför en översyn av hur arbetsförmedlingarna ger stöd till funktionshindrade så att de skall kunna komma ut i arbetslivet liksom av Samhalls funktion och vilka åtgärder som behöver vidtas för att bolaget skall lyckas bättre med sitt uppdrag. Det är önskvärt att ökad tonvikt läggs på att använda lönebidrag bl.a. för att de personer som vill och kan arbeta på vanliga arbetsplatser skall få större möjligheter till detta. I detta syfte föreslås att anslaget 22:4 ökas med 100 miljoner kronor genom en överföring av detta belopp från anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB.

Vid anställning med lönebidrag i en ideell förening bör det såväl för en nyanställd person som för den som haft en sådan anställning efter den 1 juli 1995 vara möjligt med en bidragsnivå på 90 %.

Frågan om Kulturarvs-IT tas upp i motion Kr417 (yrk. 6) där Kristdemokraterna föreslår att verksamheten inom det treåriga projektet skall utökas till att även omfatta Sollefteå och Ånge kommuner.

Centerpartiet pekar i motionerna So240 (yrk. 4), A259 (yrk. 4) och A382 (yrk. 4 i denna del) på att lönebidragssystemet har stor betydelse för arbetshandikappades möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden men också bl.a. för ideella organisationers tillgång till arbetskraft. Den högsta bidragsgrundande lönekostnaden vid heltidsarbete, det s.k. lönebidragstaket, är 13 700 kr per månad. Beloppet har varit oförändrat under lång tid och motsvarar på intet sätt den löneutveckling som ägt rum i samhället i övrigt. Detta medför svårigheter för arbetsgivare att behålla eller anställa personer med arbetshandikapp. Centerpartiet finner det angeläget att höja lönebidragstaket till 15 000 kr per månad och anser att regeringen skall lägga fram förslag om ett mer flexibelt lönebidragssystem. Det anslagsbelopp som framgår av budgetpropositionen kommer inte att kunna utnyttjas fullt ut utan kan minskas.

Sammantaget innebär Centerpartiets budgetalternativ att hela anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och i stället förs upp på utgiftsområde 14, då med ett belopp som är 99 439 000 kr lägre än vad regeringen föreslagit.

Också *Folkpartiet* betonar i motionerna Fi294 (yrk. 16 i denna del) och A389 (yrk. 22, 23 och 28 i denna del) vikten av särskilda insatser för arbetshandikappade för att underlätta deras situation på arbetsmarknaden. Arbetslinjen måste gälla även för arbetshandikappade. Förtidspensioneringar måste undvikas i största möjliga utsträckning. För många i gruppen är anställning med lönebidrag eller skyddat arbete inom Samhall bra alternativ. Lönebidragstaket har varit oförändrat under många år. Detta har lett till allt större svårigheter för funktionshindrade med kvalificerade utbildningar att få lämpligt arbete. Därför måste taket höjas. Folkpartiet anser att anslaget bör höjas med 50 miljoner kronor jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen.

I en rad enskilda motioner (alla s) ställs krav på en översyn av arbetsmarknaden för arbetshandikappade personer och på ändringar av taket eller andra komponenter i lönebidragssystemet. Det gäller motionerna A310 (yrk. 1 och 2) av *Barbro Hietala Nordlund m.fl.*, A311 av *Lisbeth Staaf-Igelström m.fl.*, A336 av *Carin Lundberg och Rinaldo Karlsson*, A340 av *Ann-Marie Fagerström m.fl.*, A348 av *Lars Wegedal m.fl.* och A362 av *Göte Wahlström m.fl.*

Utskottets ställningstagande

Utskottet redovisar här inledningsvis några uppgifter om funktionshindrade personers ställning på arbetsmarknaden ur forskarantologin *Funktionshinder och välfärd* (SOU 2001:56) från kommittén Välfärdsbokslut över 1990-talet (dir. 1999:7). I studien konstateras att utvecklingen under det gångna decenniet varit både positiv och negativ.

Andelen förvärvsarbetande har tydligt minskat såväl i befolkningen i stort som i gruppen funktionshindrade. Likaså har tidsbegränsat arbete blivit vanligare i båda grupperna. Det finns dock enligt studien inga tecken på att funktionshindrade personers förankring på arbetsmarknaden under 1990-talet skulle ha försvagats mer än vad som varit fallet för andra grupper. Sysselsättningen har minskat och arbetslösheten ökat i ungefär lika stor utsträckning bland befolkningen i stort respektive bland funktionshindrade personer. Andelen förvärvsarbetande var dock klart lägre i den sistnämnda gruppen än i den förstnämnda såväl i slutet av 1990-talet som ett decennium tidigare.

Allra mest oroande är enligt forskarantologin den kraftiga ökningen av andelen personer i gruppen funktionshindrade som har långvariga psykiska besvär och som enligt undersökningsdata varken förvärvsarbetar, studerar, är arbetssökande eller uppbär pension. Enligt studien har man också funnit att personer med funktionshinder tenderar att i högre grad än andra ha enformiga och fysiskt olämpliga arbeten. Dessa skillnader har dock minskat under 1980-talet.

Även om arbetsmarknaden för funktionshindrade, som framgått ovan, i vissa avseenden har förändrats i positiv riktning under 1990-talet visar Välfärdskommitténs studie att andelen funktionshindrade med arbete har minskat. Denna andel har visserligen reducerats i alla grupper i befolkningen men förändringen har skett från olika utgångslägen. Slutsatsen av detta kan vara att personer med funktionshinder i förvärvsarbete i slutet av 1990-talet kanske i högre grad än tio år tidigare utgörs av ett slags elit av funktionshindrade, menar författarna av forskarantologin. Då, i slutet av 1980-talet, förvärvsarbetade en betydligt större andel av de funktionshindrade, men arbetsvillkoren för dessa tycks i flera avseenden ha varit sämre än vad som är fallet i dag.

AMV hade tredje kvartalet 2001 inte helt uppnått verksamhetsmålet att minst 57 000 arbetshandikappade i genomsnitt per månad skulle vara sysselsatta med lönebidrag eller OSA. Resultatet dittills under året var i genomsnitt 56 150 sysselsatta per månad. Utvecklingen under året har dock inneburit en successiv ökning av antalet sysselsatta, vilket enligt AMS sannolikt är en följd av att de flesta länsarbetsnämnder har satt av särskilda resurser för att arbeta med lönebidragsfrågor. Samtidigt påtalar flera länsarbetsnämnder enligt AMS ökade svårigheter att få fram lämpliga arbeten. Enligt AMS uppfattas taket för den bidragsgrundande lönekostnaden på 13 800 kr av många som ett hinder för att intressera arbetsgivare för att anställa personer med lönebidrag. En annan förklaring till svårigheterna att nå verksamhetsmålet kan enligt budgetpropositionen vara att arbetshandikappade har fått anställning med andra stöd än lönebidrag.

AMV hade tredje kvartalet 2001 inte fullt ut uppnått målsättningen att den genomsnittliga bidragsnivån för lönebidrag (exkl. allmännyttiga organisationer) skall uppgå till högst 58 %. Den genomsnittliga nivån bland anställda den 15 september uppgick till 58,4 %. Det fanns tydliga regionala skillnader i måluppfyllelse.

I den ovan refererade forskarantologin, andra studier, budgetpropositionen och ett antal motioner konstateras att många arbetshandikappade personer fortfarande har svårt att få en förankring på arbetsmarknaden och att situationen har försämrats för vissa grupper av arbetshandikappade. Utskottet finner detta oroande och ser därför positivt på att regeringen i budgetpropositionen aviserar en omfattande översyn av hur arbetsmarknaden för arbetshandikappade skall kunna stärkas.

En sådan översyn ligger också i linje med vad utskottet förordade i sitt förra budgetbetänkande (bet. 2000/01:AU1). Där konstateras att det pågick ett flertal projekt och utvärderingar m.m. rörande lönebidragen och de olika stöden till arbetshandikappade. Utskottet underströk behovet av ett samlat grepp över insatserna för stöd till arbetshandikappade och förutsatte att regeringen skulle beakta de synpunkter som framförts av bl.a. Riksrevisionsverket och vid behov återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder. På förslag från utskottet riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd (rskr. 2000/01:103).

Utskottet utgår från att den översyn som aviseras i budgetpropositionen skall ha en bred ansats och omfatta en rad frågor rörande insatser för arbetshandikappade, däribland bl.a. lönebidragssystemet och verksamheten vid Samhall men också hur arbetsförmedlingarna arbetar i syfte att underlätta för arbetshandikappade att komma ut i arbetslivet. Likaså förutsätter utskottet att frågor om arbetsplatsanpassning och ett utvidgat arbetsgivaransvar behandlas i översynen. Utgångspunkten för översynsarbetet måste vara målet om full sysselsättning och delaktighet för alla på arbetsmarknaden.

I detta sammanhang kan även understrykas att ett samhälle som är tillgängligt för alla utgör mål för EU:s strategi för funktionshindrade. Strategin är inriktad på tre huvudområden: samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna, full delaktighet för funktionshindrade personer och integrering av ett handikapperspektiv vid utformning av politiken på olika områden. En nyckelfråga i sammanhanget är åtgärder för att förändra attityder gentemot funktionshindrade i arbetslivet. Därför behandlas frågor om arbetshandikappade såväl i sysselsättningsriktlinjerna som i riktlinjerna för programmet mot fattigdom och social utslagning. Ministerrådet har vidare beslutat att år 2003 skall vara ett Europeiskt handikappår. I beslutet konstateras att utestängningen av funktionshindrade från arbetsmarknaden har ett klart samband med attitydrelaterade hinder och bristande information om funktionshinder (KOM (2001) 271 slutlig).

Med hänvisning till den planerade översynen avstyrks motionerna A227 yrkande 3 (kd), A259 yrkande 4 (c), A310 yrkandena 1 och 2 (s), A311 (s), A336 (s), A340 (s), A348 (s), A362 (s), A367 yrkande 18 (kd), A389 yrkandena 22 och 23 (fp) och So240 yrkande 4 (c).

Utskottet har i två tidigare budgetbetänkanden (bet. 1999/2000:AU1 respektive bet. 2000/01:AU1) behandlat förslag från Kristdemokraterna om att utvidga försöksverksamheten med Kulturarvs-IT och därvid avstyrkt dessa. I

likhet med tidigare avvisar utskottet förslaget om en utökad försöksverksamhet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* på anslaget och avstyrker därmed motionerna A367 yrkande 36 i denna del (kd), A382 yrkande 4 i denna del (c), A389 yrkande 28 i denna del (fp) och Fi294 yrkande 16 i denna del (fp) och Kr417 yrkande 6 (kd). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet biträder även regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2002 (prop. punkt 6).

Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------|---------------------|
| 2001 | Anslag | 92 400 | Utgiftsprognos | 96 827 ¹ |
| 2002 | Förslag | 92 400 | | |
| 2003 | Beräknat | 94 645 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 96 503 ² | | |

¹Myndigheten disponerar utöver anslagsbeloppet ett utgående överföringsbelopp om 5 328 000 kr från det för budgetåret 2000 på statsbudgeten uppförda anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, anslagspost 4 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, m.m.

²Motsvarar 92 400 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|---------------------|--|----|-----------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 92 400 | | | -92 400 * | |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: ingen anslagsförändring.

Ändamålet för anslaget är kostnader för personal, lokaler och andra förvaltningskostnader vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) samt för medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom de berörda socialfondsprogrammen.

Efter beaktande av ökade IT-kostnader för Svenska ESF-rådet föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 92 400 000 kr för budgetåret 2002.

Motion

Centerpartiet förordar i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och flyttas till utgiftsområde 14.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens fördelning av anslagen på utgiftsområden och avstyrkt den av Centerpartiet föreslagna indelningen. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion A382 yrkande 4 i denna del (c) och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------|-----------------|---------|
| 2000 | Utfall | 3 419 | Anslagssparande | 637 581 |
| 2001 | Anslag | 1 633 000 | Utgiftsprognos | 700 000 |
| 2002 | Förslag | 1 721 460 | | |
| 2003 | Beräknat | 1 533 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 538 000 | | |

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|---------------------|--|----|--------------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 1 721 460 | | | -1 721 460 * | |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: -58 460 tkr

Under detta anslag redovisas utbetalningarna från Europeiska socialfonden för programperioden 2000-2006. Utbetalningarna avser delfinansiering av insatser inom strukturfondsmålen 1, 2 och 3 samt gemenskapsinitiativet Equal. Från anslaget bekostas även den statliga medfinansieringen av satsningen på kompetensutveckling för sysselsatta i mål 1 och mål 3. Mål 3 och Equal omfattas av enbart Socialfonden medan målen 1 och 2 delfinansieras av flera strukturfonder.

Mål 3-programmet som startade i oktober 2000 är indelat i fyra insatsområden, Kompetensutveckling för sysselsatta, Ökad anställbarhet och företaggaranda, Integration, mångfald och jämställdhet respektive Lokal utveckling. Den totala omfattningen av mål 3-programmet, inklusive nationell och privat medfinansiering, beräknas till 24 000 miljoner kronor under programperioden 2000–2006.

Vissa ytterligare kostnader för den statliga medfinansieringen av kompetensutveckling för sysselsatta inom mål 1 och 3 har tillkommit jämfört med regeringens beräkningar före utarbetandet av programdokumenten och ansla-

get bör därför engångsvis för år 2002 tillföras 56,5 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås ett ramanslag på 1 721 460 000 kr för år 2002.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002 ingå ekonomiska åtaganden under anslaget som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 4 000 miljoner kronor under 2003–2008 (prop. punkt 7).

Motion

Centerpartiet förordar i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och i stället uppförs på utgiftsområde 14 med 1 663 000 000 kr, vilket är 58 460 000 kr lägre än regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens fördelning av anslagen på utgiftsområden och avstyrkt den av *Centerpartiet* föreslagna indelningen. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion A382 yrkande 4 i denna del (c) och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till *bemyndigande* för år 2002 (prop. punkt 7). I propositionens punkt 7 hänvisas till ramanslaget 22:7 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006. Anslagsnumret skall rätteligen vara 22:6. I utskottets hemställan framgår anslagets korrekta benämning.

Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 16 724 | Anslags- sparande | 5 407 |
| 2001 | Anslag | 20 582 ¹ | Utgifts- prognos | 20 000 |
| 2002 | Förslag | 20 596 | | |
| 2003 | Beräknat | 21 106 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 21 503 ² | | |

¹ Inklusivt slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av dessa finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen (avsnitt 9.2).

² Motsvarar 20 596 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----|-----------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 20 596 | +4 404 | | -20 596 * | |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: ingen anslagsförändring.

Ändamålet för anslaget avser kostnader för projekt, personal, lokaler och andra förvaltningskostnader vid Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

Det arbete inom arbetsmarknadspolitisk utvärdering som IFAU har bedrivit under år 2000 ligger enligt regeringen väl i linje med de behov som riksdagen har påvisat för att öka kunskapen om arbetsmarknadspolitikens effekter. Arbetsmarknadspolitiska program innebär en stor offentlig utgift och det är därför viktigt att följa upp och utvärdera insatsernas effektivitet.

Motioner

Moderata samlingspartiet vill i motion A384 (yrk. 6 och 11) få till stånd ett vidgat uppdrag för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering så att detta får i uppgift att årligen utvärdera resultaten av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna varvid utvärderingarna skall vara offentliga. Anslaget till institutet bör öka med 4 404 000 kr i förhållande till regeringens förslag och således beräknas till 25 miljoner kronor.

Centerpartiet förordar i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och flyttas till utgiftsområde 14.

Under beredningen har det framkommit att anslaget Bidrag till administration av grundbelopp, som partiet hänför till utgiftsområde 14, i motion A382 åsatts ett felaktigt anslagsnummer. Det korrekta anslagsnumret skall vara 22:8, vilket beaktas vid behandlingen av motionen.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet har i en rad betänkanden betonat vikten av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten följs upp och utvärderas och instämmer i Moderaternas uppfattning att det är angeläget att fortlöpande och noggrant undersöka effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har enligt sin instruktion (1996:1426) i uppdrag att främja, stödja och genomföra utvärdering av arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärder, studier av arbetsmarknadens funktionssätt och utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet. Institutet har sedan tillkomsten år 1997 varje år fått ökade anslag fram till innevarande budgetår då anslaget uppgår till cirka 20,6 miljoner kronor. Samtidigt som institutets verksamhet successivt har vuxit och utvecklats har det varje år hittills haft ett anslagssparande på mer än 5 miljoner kronor. Enligt budgetpropositionen väntas utgifterna budgetåret

2001 för första gången ungefär motsvara tilldelat anslag. Utskottet kan mot denna bakgrund konstatera att institutets verksamhet expanderat kraftigt sedan tillkomsten samtidigt som tilldelade medel inte till fullo har utnyttjats.

En lång rad forskningsprojekt pågår, planeras eller har redan avslutats inom IFAU. Information om forskningsverksamheten finns tillgänglig bl.a. på institutets hemsida www.ifau.se. Bland de projekt som redovisas där kan nämnas studien *Den svenska arbetsmarknadspolitikens sysselsättningseffekter* som innefattar en överblick över och analys av kunskapsläget på området.

Också inom AMS och på en rad högskolor m.m. bedrivs uppföljning och utvärdering av de arbetsmarknadspolitiska programmen. AMS publicerar en årlig rapport om arbetsmarknadspolitiska program. Den senaste rapporten, *Arbetsmarknadspolitiska program – årsrapport 2000*, skall ge en övergripande bild av de arbetsmarknadspolitiska program och insatser som funnits under år 2000 bl.a. i fråga om syfte, innehåll, regelverk, deltagare, volymer, resultat och kostnader.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet förslaget om ett vidgat uppdrag för IFAU när det gäller utvärdering av de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Utskottet finner regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget väl avvägt och tillstyrker detta. Därmed avstyrks motion A384 yrkandena 6 och 11 (m). Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens fördelning av anslagen på utgiftsområden och avstyrkt den av Centerpartiet föreslagna indelningen. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion A382 yrkande 4 i denna del (c). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------------------|
| 2000 | Utfall | 55 172 | Anslags- sparande | 7 409 ¹ |
| 2001 | Anslag | 63 244 | Utgifts- prognos | 58 000 |
| 2002 | Förslag | 61 000 | | |
| 2003 | Beräknat | 62 598 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 63 623 ³ | | |

¹ Av anslagssparandet har 5 535 tkr förts bort från anslaget.

² Motsvarar 61 000 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 61 000 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----|-----------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 61 000 | -61 000 | | -61 000 * | |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerpartiets budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: ingen anslagsförändring.

Ändamålet för anslaget är vissa förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan ALFA. Utgifterna avser administrationen av grundbeloppet för de icke anslutna. Under åren 2000–2002 beräknas även 8 miljoner kronor för teknikinvesteringar avseende de icke anslutna i arbetslöshetskassan ALFA.

Det totala antalet anslutna uppgår till 29 000 personer. Under år 2000 betalade ALFA-kassan ut arbetslöshetsersättning till närmare 46 600 personer. Av dessa var 7 800 personer anslutna till kassan. Övriga, 38 800 personer, erhöll grundbelopp.

Motioner

Ett införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring enligt *Moderata samlingspartiets* förslag medför enligt motion A384 (yrk.12) att anslaget 22:8 kan utgå.

Centerpartiet förordar i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och flyttas till utgiftsområde 14.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan avstyrkt *Moderata samlingspartiets* förslag om införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring. I konsekvens med detta avstyrker utskottet också partiets förslag i motion A384 yrkande 12 (m) om att låta anslaget 22:8 utgå.

Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens fördelning av anslagen på utgiftsområden och avstyrkt den av *Centerpartiet* föreslagna indelningen. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion A382 yrkande 4 i denna del (c). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet har noterat att det i olika delar av budgetpropositionen anges olika benämningar på anslaget 22:8. Utskottet förordar att benämningen fastställs till Bidrag till administration av grundbelopp och utformar förslaget till riksdagsbeslut i enlighet med detta.

Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------|----------------------|-----------|
| 2000 | Utfall | 4 262 419 | Anslags- sparande | 0 |
| 2001 | Anslag | 4 262 419 | Utgifts- prognos | 4 262 419 |
| 2002 | Förslag | 4 262 419 | | |
| 2003 | Beräknat | 4 262 419 | | |
| 2004 | Beräknat | 4 262 419 | | |

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----------|--------------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 4 262 419 | | -100 000 | -4 262 419 * | |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: ingen anslagsförändring.

Samhall AB har som uppgift att genom produktion av efterfrågade varor och tjänster erbjuda meningsfullt och utvecklande arbete med god arbetsmiljö åt arbetshandikappade där behoven finns. Ändamålet för anslaget avser ersättning till Samhall AB för de merkostnader som bolaget har jämfört med andra företag. Merkostnadsersättningen skall bl.a. täcka kostnader för anpassad arbetstakt, geografisk spridning, diversifierad verksamhet och stödinsatser för arbetsanpassning. Utgifterna på anslaget styrs främst av antalet anställda med arbetshandikapp och antalet timmar som dessa arbetat.

Samhall har i avtalet mellan staten och bolaget för år 2000 åtagit sig att utarbeta och redovisa hur Samhall som arbetsmarknadspolitisk åtgärd har en rehabiliterande effekt för arbetshandikappade anställda under tiden som de arbetar i Samhallkoncernen. Av slutrapporteringen av detta uppdrag framgår att Samhall kommer att än tydligare i personalutvecklingsprocessen fokusera på de arbetshandikappades personliga utvecklingsplaner och framför allt på arbetet med rekrytering och övergångar i samverkan med arbetsförmedlingen. Uppföljning och utvärdering av personalutvecklingsarbetet kommer att ske kontinuerligt med en första redovisning i samband med koncernplaneringen för 2003.

Som framgått har regeringen i budgetpropositionen pekat på att arbetshandikappade personer oberoende av konjunkturläge har svårigheter att få arbete. Detta motiverar enligt regeringen en samlad översyn av hur de arbetshandikappades ställning skall stärkas på framtidens arbetsmarknad.

Motioner

Kristdemokraterna finner i motion A367 (yrk. 19 och 36 i denna del) anledning att göra en bredare översyn av Samhalls inriktning och uppdrag men

också av arbetsmarknadspolitiken för arbetshandikappade i stort. Översynen bör bl.a. inriktas på de problem som är förknippade med att finna balans mellan Samhalls sociala uppdrag å ena sidan och uppdraget att bedriva verksamheten så effektivt som möjligt å den andra. Det sociala uppdraget måste komma mer i fokus utan att kostnaderna skenar iväg samtidigt som mycket talar för att Samhalls roll i arbetsmarknadspolitiken bör tonas ned i förhållande till andra instrument. I avvaktan på en översyn bör anslaget till Samhalls verksamhet minskas med 100 miljoner kronor som i stället förs till lönebidragsanslaget (22:4).

Vid beredningen har det framkommit att anslaget Bidrag till Samhall AB i motion A367 har åsatts ett felaktigt anslagsnummer. Det korrekta anslagsnumret skall vara 22:9, vilket beaktas av utskottet vid behandlingen av motionen.

Centerpartiet förordar i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och flyttas till utgiftsområde 14.

Folkpartiet pekar i motion A389 (yrk. 24) på problem kring Samhall AB:s verksamhet som enligt partiet uppmärksammas på senare tid. Rapporter har kommit om att vinstkravet på bolaget gör att många anställda känner sig stressade. Vidare finns en risk för konkurrensnedvridning när det statligt ägda bolaget konkurrerar på den öppna marknaden. Folkpartiet pläderar för en skyndsam översyn av Samhall AB:s organisation.

Också i motionerna A332 av *Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s)* och A347 av *Lars Wegedal m.fl. (s)* förespråkas en översyn av Samhall.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Samhall AB:s styrelse i oktober 2001 fattade beslut om en ny organisation för bolaget från år 2002 samtidigt som åtgärder skall vidtas i syfte att förbättra personalutvecklingsarbetet, utveckla affärsverksamheten och effektivisera administrationen. Bolaget har dessförinnan i juni 2001 lagt fram förslag till regeringen om en ändrad finansieringsmodell för Samhalls verksamhet.

I flera motioner uttrycks farhågor bl.a. för att den sociala delen av Samhalls verksamhet har tonats ner och att stressproblem ökat i omfattning inom bolaget. Som nämnts skall bolaget enligt gällande avtal med staten utarbeta och redovisa olika sätt som visar på att Samhall som arbetsmarknadspolitisk åtgärd har en rehabiliterande effekt för arbetshandikappade anställda under tiden som de arbetar i Samhallkoncernen. Vidare skall Samhall redogöra för vilka åtgärder som vidtas för att förbereda anställda med arbetshandikapp för en övergång till reguljär anställning utanför koncernen.

Som vidare framgått har regeringen i budgetpropositionen aviserat en översyn av hur de arbetshandikappades ställning skall stärkas på framtidens arbetsmarknad. Översynen väntas som nämnts innefatta även den arbetsmarknadspolitiska insatsen skyddat arbete i Samhall. Utskottet finner mot denna bakgrund att de motionsyrkanden där det förespråkas en översyn av

Samhalls verksamhet delvis kan anses tillgodosedda. Motionerna A332 (s), A347 (s), A367 yrkande 19 (kd) och A389 yrkande 24 (fp) avstyrks därmed av utskottet.

Utskottet biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* och avstyrker därmed motion A367 yrkande 36 i denna del (kd). Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens fördelning av anslagen på utgiftsområden och avstyrkt den av Centerpartiet föreslagna indelningen. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion A382 yrkande 4 i denna del (c). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|--------------|----------------------|-------|
| 2000 | Utfall | 7 229 | Anslags- sparande | 0 |
| 2001 | Anslag | 7 229 | Utgifts- prognos | 7 229 |
| 2002 | Förslag | 7 229 | | |
| 2003 | Beräknat | 7 229 | | |
| 2004 | Beräknat | 7 229 | | |

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----|----------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 7 229 | -7 229 | | -7 229 * | |

*Nettoeffekt om hänsyn tas till Centerns budgetförslag avseende anslaget på både utgiftsområde 13 och utgiftsområde 14: ingen anslagsförändring.

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten drivs av Sverige, Finland och Norge enligt en överenskommelse från 1990. Anslaget ändamål avser ersättning till stiftelsen för de åtaganden svenska staten har för verksamheten samt kompensation för de kostnadsökningar som uppstår för Finland och Norge till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdesskattepliktiga i Sverige. Utöver statsbidraget finansierar stiftelsen verksamheten genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet.

Stiftelsens verksamhet är ett bra exempel på gränsöverskridande samarbete mellan de nordiska länderna. Stiftelsen har det senaste året arbetat för att ytterligare öka sin internationalisering. Syftet är skapa attraktiva utbildningar där möjlighet finns att erbjuda eleverna praktik i ett annat land och för lärarna att hämta kunskaper och erfarenheter som kan användas för att utveckla kursplanerna i en internationell inriktning. Projekten har genomförts inom ramen för Leonardo da Vinci-, Comenius- och Interregprogrammen.

Motioner

Moderata samlingspartiet anser i motion A384 (yrk. 13) att verksamheten vid Stiftelsen Utveckling Nordkalotten bör avvecklas och anslaget därmed utgå.

Centerpartiet förordar i motion A382 (yrk. 4 i denna del) att anslaget tas bort från utgiftsområde 13 och flyttas till utgiftsområde 14.

Vid beredningen har det framkommit att anslaget Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, som partiet hänför till utgiftsområde 14, i motionerna A381 och A382 åsatts ett felaktigt anslagsnummer. Det korrekta anslagsnumret skall vara 22:10, vilket beaktas av utskottet vid behandlingen av motionerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer inte i Moderaternas uppfattning att stiftelsen bör avvecklas och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning*. Därmed avstyrks motion A384 yrkande 13 (m). Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens fördelning av anslagen på utgiftsområden och avstyrkt den av Centerpartiet föreslagna indelningen. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion A382 yrkande 4 i denna del (c). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|-----------|
| 2000 | Utfall | 973 028 | Anslags- sparande | 92 660 |
| 2001 | Anslag | 963 367 ¹ | Utgifts- prognos | 1 246 685 |
| 2002 | Förslag | 388 000 | | |
| 2003 | Beräknat | 416 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 416 000 | | |

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002 med 433 367 tkr.

Från anslaget finansieras utbetalning av ersättningar till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs i enlighet med lönegarantilagen (1992:497). Från anslaget betalas också ersättningar till länsstyrelserna för deras arbete med utbetalning av lönegarantimedel samt till Kammarkollegiet för administrativa kostnader. Från och med budgetåret 2001 nettobudgeteras anslaget. Således får återvunna medel ur konkurser disponeras för ändamålet för anslaget.

Utgifterna vad gäller lönegarantiersättningar styrs av antalet konkurser, av hur många som omfattas av konkurserna, ersättningstidens längd samt av de bestämmelser som styr rätten till ersättning.

Regeringen anser att det behövs ett tydligare myndighetsansvar för lönegarantin. Ett utredningsförslag med denna innebörd bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

För budgetåret 2002 föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett anslag på 388 miljoner kronor.

Utskottet biträder regeringens anslagsberäkning. Nedan finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

4.4 Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Av nedanstående tabell framgår regeringens och oppositionspartiernas förslag till fördelning av anslag på utgiftsområde 13.

Tusental kronor

| Anslag | Regeringen | m | kd | c | fp |
|---|-------------------|-------------------|--------------------|--------------------|----------------------|
| 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | 4 517 058 | -225 853 | -50 000 | -4 517 058 | -1 100 000 |
| 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | 36 023 000 | -3 525 000 | -8 125 000 | -6 981 000 | -11 740 000** |
| 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | 4 682 582 | -1 170 000 | -820 000 | -4 682 582 | -1 171 000 |
| 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade | 7 139 492 | | 100 000 | -7 139 492 | 50 000 |
| 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige | 92 400 | | | -92 400 | |
| 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 | 1 721 460 | | | -1 721 460 | |
| 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | 20 596 | 4 404 | | -20 596 | |
| 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp | 61 000 | -61 000 | | -61 000 | |
| 22:9 Bidrag till Samhall AB | 4 262 419 | | -100 000 | -4 262 419 | |
| 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | 7 229 | -7 229 | | -7 229 | |
| 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning | 388 000 | | | | |
| Summa | 58 915 236 | -4 984 678 | - 8 995 000 | -29 485 236 | -13 961 000** |

** Vid behandlingen av motion A389 (yrk. 28 i denna del) har det framkommit att ändringen i förhållande till regeringens förslag av anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd beräknats till ett annat belopp än vad som skett i partiets ekonomisk-politiska motion Fi294 (yrk. 16). Det korrekta beloppet återfinns enligt vad som framkommit vid beredningen i motion Fi294, vilket utskottet beaktar i behandlingen av motionerna.

Av avsnitt 4.3 framgår att utskottet anslutit sig till regeringens förslag om fördelning på anslag av utgifterna på utgiftsområde 13. Det innebär att propositionen tillstyrks i denna del (prop. punkt 8) samtidigt som utskottet avstyrker motionerna A251 yrkandena 1 och 2 (kd), A367 yrkandena 6, 8, 9, 12, 16 och 36 i denna del (kd), A382 yrkandena 1–3 och 4 i denna del (c), A384 yrkandena 1, 2, 4–13 (m), A389 yrkande 28 (fp), Fi294 yrkande 16 i denna del (fp) och Kr417 yrkande 6 (kd).

5. Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Utgiftsområde 14 Arbetsliv består av politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik.

5.1 Politikområdet Arbetslivspolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag och bemyndigande på utgiftsområde 14 Arbetsliv under budgetåret 2002 och avstyrker samtliga motionsyrkanden som rör anslagen.

Jämför reservationerna 13 och 14 (m).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen – utan att framställa något särskilt yrkande – att *målet* för politikområdet skall vara ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor.

Enligt regeringen skall arbetslivspolitiken inom ramen för målet bidra till tillväxt, sysselsättning och ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Politikområdet indelas i ett antal verksamhetsområden: arbetsmiljö, kunskap och kompetens, arbetsrätt, icke-diskriminering samt medling och lönebildning. Till politikområdet hör Internationella arbetsorganisationens (ILO) verksamhet. Politikområdet omfattar myndigheterna Arbetsmiljöverket, Arbetslivsinstitutet, Arbetsdomstolen, Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, ILO-kommittén, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) och Medlingsinstitutet.

För varje verksamhetsområde uppställs mål. Dessa framgår av följande uppställning.

- En bra och utvecklande arbetsmiljö (verksamhetsområde arbetsmiljö).
- En ökad kunskap om och i arbetslivet (verksamhetsområde kunskap och kompetens).
- En arbetsrätt som skapar trygghet, flexibilitet och delaktighet (verksamhetsområde arbetsrätt).
- Diskriminering i arbetslivet och i samhället i övrigt skall ej förekomma (verksamhetsområde icke-diskriminering).
- Arbetsfred och en lönebildning i samhällsekonomisk balans (verksamhetsområde medling och lönebildning).

I redogörelsen för *verksamhetsområdet arbetsmiljö* pekar regeringen på att ohälsan i arbetslivet uppvisar en alarmerande ökning som bl.a. leder till att de långa sjukskrivningarna ökar. Regeringen anser därför att det bör vidtas kraftfulla åtgärder. Som ett led i detta arbete presenteras ett åtgärdsprogram som består av elva punkter. Syftet med programmet är att sätta individen i centrum

och att göra arbetsgivarnas ansvar för hälsan tydligare. Arbetet kommer att ske i nära samarbete med arbetsmarknadens parter. För att få underlag för arbetet har regeringen tillsatt en särskild utredare som skall utarbeta förslag till en samlad handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet, HpH-utredningen (dir. 2000:92). Utredaren har lämnat en delrapport i juni 2001. Senast i december i år skall förslag till långsiktiga åtgärder redovisas. Dessutom har en arbetsgrupp inom Näringsdepartementet tagit fram en handlingsplan med en strategi för att komma till rätta med utvecklingen av den arbetsrelaterade ohälsan och som skall bidra till en förnyelse av arbetsmiljöarbetet. Arbetsgruppen har i sin slutrapport (Ds 2001:28) i maj 2001 lämnat förslag till en handlingsplan som anger inriktningen av det fortsatta arbetet.

Regeringens elvapunktprogram ser ut på följande sätt.

Åtgärder för bättre arbetsmiljö och tydligare arbetsgivaransvar

1. Nationella mål för ökad hälsa i arbetslivet

Regeringen har påbörjat ett arbete med att formulera övergripande mål för ökad hälsa i arbetslivet. Under våren 2002 avser regeringen att återkomma med en redovisning av arbetet.

2. Trepårtssamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter

Regeringen aviserar att man kommer att ta initiativ till trepartssamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter för att skapa samsyn samt samordna insatserna i strategin för att motverka ohälsa i arbetslivet. Samtalen kommer att avse både förebyggande arbete och rehabilitering.

3. Ekonomiska drivkrafter för arbetsgivaren att förebygga ohälsa

Regeringen kommer att inleda ett arbete med att ge arbetsgivarna starkare ekonomiska drivkrafter att ta större ansvar för arbetsvillkor och för att integrera det förebyggande och rehabiliterande arbetet i verksamheten.

4. Utveckling av arbetsmiljöarbetet

Arbetsmiljöarbetet skall utvecklas vidare. Bland annat kommer medel att avsättas under 2001 för att stärka metodutvecklingen inom företagshälsovården. Medel kommer också att avsättas under 2001–2002 för att utbilda regionala skyddsombud i arbetsmiljölagstiftningen.

5. Hälsobokslut

Särskilda ekonomiska drivkrafter i styrsystemet kommer att införas inom den offentliga sektorn.

6. Försök att minska ohälsan inom den offentliga sektorn

Regeringen kommer att inleda särskilda försök hos några av de stora offentliga arbetsgivarna för att förebygga och minska sjukfrånvaron.

Åtgärder för snabb återgång till arbete vid ohälsa

7. Förnyelse av rehabilitering – individen i centrum

För att förhindra passivisering och för att underlätta för den sjukskrivne att komma tillbaka till arbete är det enligt regeringen nödvändigt både att välfun-

gerande individanpassad rehabilitering sätts in i tid och att en tydlig ansvarsfördelning görs. För att åstadkomma detta krävs en förnyelse av den administrativa hanteringen av sjukfall som bedöms ligga i riskzonen för långtidssjukskrivning samt av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Regeringens avsikt är att inleda förnyelsearbetet på några orter för att sedan skyndsamt utvidga det till att omfatta hela landet.

8. Justeringar av den gällande lagstiftningen för att höja kvaliteten i rehabiliteringsarbetet

Regeringen föreslår bl.a. att bestämmelsen om försäkringskassans fördjupade bedömning av sjukpenningsrätten skall upphöra att gälla.

9. Former för sjukskrivningsprocessen

Socialstyrelsen och Riksförsäkringsverket kommer att få i uppdrag att närmare klargöra omfattningen av problemen och följderna för sjukförsäkringens kostnader samt att lämna förslag till utvecklingen av formerna för sjukskrivningsprocessen.

Forskning m.m.

10. Förbättrad statistik och forskning på ohälsområdet

Enligt regeringen finns det behov av mer utvecklad forskning och statistik. Regeringen aviserar att den har för avsikt att återkomma med preciserade åtgärder på detta område.

11. Förbättrad tillgänglighet till behandling i hälso- och sjukvården

Regeringen påpekar att hälso- och sjukvården under perioden 2001–2004 kommer att tillföras 9 miljarder kronor. Inriktningen är bl.a. att stärka primärvården och öka patienternas möjlighet att etablera en fast läkarkontakt. Landstingen kommer dessutom att under perioden 2002–2004 tillföras sammanlagt 3,75 miljarder kronor för att öka tillgängligheten till behandlingar i hälso- och sjukvården.

Under *verksamhetsområde kunskap och kompetens* hänvisar regeringen till att Arbetslivsinstitutet påbörjat ett omställningsarbete i syfte att koncentrera resurserna och utveckla nya organisationsformer för att möta nya situationer och behov i arbetslivet. I samband med en översyn av institutets verksamhet har frågan om att flytta över vissa av institutets forskningsuppgifter till andra organ aktualiserats. Bland annat kommer vissa delar av institutets laborativa verksamhet att överföras till olika högsolor.

Inom ramen för *verksamhetsområde arbetsrätt* noteras att regeringen har gett Arbetslivsinstitutet i uppdrag att se över den arbetsrättsliga lagstiftningen. Regeringen anser, med hänsyn till den kommande arbetskraftsbristen, att det är viktigt att de som önskar bereds möjlighet att arbeta full tid.

Regeringen noterar i anslutning till *verksamhetsområde icke-diskriminering* att det pågår arbete för att förebygga och motverka diskriminering men att det är ett långsiktigt arbete och att det ännu inte går att avläsa effekterna av bl.a. HomO:s verksamhet.

Slutligen påpekar regeringen i sin redogörelse för *verksamhetsområde medling och lönebildning* att Medlingsinstitutet är en ny myndighet som fortfarande är under uppbyggnad. Regeringen anser därför att det inte går att dra några långtgående slutsatser om institutets verksamhet.

Motioner

Moderaterna anser i kommittémotion A384 (yrk. 25) att regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetslivspolitik bör avvisas med hänvisning till partiets politik som presenteras i motionerna A219 Lokal lönebildning, A318 En flexibel och individuell arbetstid, A323 En arbetsmarknad för alla och Sf345 Vårdbidraget för funktionshindrade barn.

I kommittémotion A381 (i denna del) föreslår *Centerpartiet*, i enlighet med ståndpunkten att utgiftsområde 13 endast skall bestå av försörjningsstöd, att följande anslag från utgiftsområdet skall överföras till utgiftsområde 14: 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader – anslaget har i motionsyrkandet felaktigt åsatts nummer 22:2 –, 22:4 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006, 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp, 22:9 Bidrag till Samhall AB, 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten och 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning.

I motion A335 behandlar *Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s)* det s.k. elvapunktsprogrammet. Motionärerna välkomnar programmet men anser att det behövs ytterligare åtgärder. Bland annat anser motionärerna att det bör införas ett mål som innebär att den arbetsrelaterade ohälsan halveras före 2006.

Såväl oppositionspartierna som enskilda motionärer har i motioner framfört förslag som rör olika arbetsmiljöfrågor. Bland annat framförs synpunkter på regeringens elvapunktsprogram. Dessa motioner kommer utskottet att behandla i ett särskilt betänkande om arbetslivsfrågor våren 2002.

Utskottets ställningstagande

Vid en jämförelse av regeringens förslag när det gäller utgiftsområde 14 med förra årets budgetproposition kan konstateras att regeringen valt en något annorlunda struktur. Liksom förra året är utgiftsområdet indelat i s.k. politikområden som bl.a. omfattar ett antal myndigheters anslag. För varje politikområde finns ett mål angivet. Utgiftsområdet omfattade för innevarande budgetår tre politikområden: Arbetslivspolitik, Jämställdhetspolitik och Effektiv statsförvaltning. Från och med budgetåret 2002 överförs politikområdet Effektiv statsförvaltning till utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. En annan förändring jämfört med tidigare är att politikområde Arbetslivspolitik fr.o.m. budgetåret 2002 skall vara indelat i s.k. verksamhetsområden, för vilka det skall gälla särskilda mål. Politikområde Jämställdhetspolitik är dock inte indelat i verksamhetsområden.

De nu angivna förändringarna är föranledda av den översyn av mål och verksamhetsstruktur som regeringen inlett och som utskottet redovisar för under avsnitt 1 Allmän inriktning. Enligt regeringen kommer strukturen att förändras på så sätt att politikområdena indelas i verksamhetsområden som i sin tur indelas i verksamhetsgrenar.

När det gäller frågan om mål på de olika nivåerna anser utskottet, vilket framgått ovan, att det är angeläget att arbetet som pågår inom Regeringskansliet så långt som möjligt resulterar i mät- och uppföljningsbara mål som gör det meningsfullt att ställa dem mot kostnader på området. Samtidigt skall det framhållas att en del av de mål som anges under politikområdet Arbetsliv inte direkt kan relateras till kostnader som belastar statsbudgeten, exempelvis verksamhetsområdet arbetsrätt. Utskottet kan också konstatera att målen för vissa verksamhetsområden, exempelvis icke-diskriminering, har större räckvidd än målet för politikområdet. Målet för verksamhetsområdet anges som ”Diskriminering i arbetslivet och i samhällslivet i övrigt skall ej förekomma” och går därmed utöver det som rör arbetslivet. Till detta kommer att regeringen när den beskriver vilka insatser som gjorts inom verksamhetsområdet anger insatser både inom och utanför politikområdet. Dessa exempel visar att det kan bli svårt att få en överblick över målstrukturen på politikområden men också att det kan bli svårt att bryta ner de övergripande målen på verksamhetsområdena. Utskottet är medvetet om att Regeringskansliets arbete med dessa frågor ännu pågår och förutsätter att synpunkter av det nu angivna slaget kan beaktas i det fortsatta arbetet.

Utskottet kan konstatera att det kommer att vidtas en rad åtgärder inom de olika verksamhetsområdena under politikområdet. Utskottet, som är positivt till dessa åtgärder, vill i detta sammanhang beröra utvecklingen som rör den ökade ohälsan inom arbetslivet.

I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att antalet sjukskrivningar har öka kraftigt under slutet av 1990-talet. Det är framför allt de långa sjukskrivningarna som har ökat. Även anmälda arbetsskador och arbetssjukdomar har ökat. Den största ökningen av arbetssjukdomar avser sjukdomar som har sociala och organisatoriska orsaker. Bland arbetssjukdomarna dominerar de belastningsrelaterade.

Enligt utskottet är utvecklingen mycket oroande. Utskottet är därför positivt till det omfattande arbete som regeringen påbörjat genom det s.k. elvapunktsprogrammet. Det är dock viktigt att betona att arbetets tyngdpunkt måste ligga på arbetsmarknadens parter och andra aktörer i arbetslivet som har huvudansvaret för arbetsmiljöarbetet enligt gällande lagstiftning och regelverk. En viktig utgångspunkt för detta arbete är att alla skall kunna delta i arbetslivet efter sin förmåga. Detta kräver fokus på förebyggande insatser så att arbetsförhållanden och arbetsmiljö inte ger upphov till sjukdom eller arbetsskada samt en väl fungerande medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering och effektiva försäkringssystem. Enligt utskottets mening innebär det moderna arbetsgivaransvaret att arbetsgivaren har ett större ansvar för att

anpassa arbetsförhållandena till den enskilda individen och att säkerställa en god arbetsmiljö så att alla kan vara delaktiga i arbetslivet.

Regeringen har som ett led i nämnda åtgärds paket förklarat att den kommer att ta initiativ till trepartssamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter för att söka samsyn och samordna insatserna på området. Trepartssamtalen inleds i höst, och i samband med det kommer en informationssatsning att genomföras tillsammans med arbetsmarknadens parter. För detta ändamål föreslår regeringen att anslaget för Arbetsmiljöverket tillförs 5 miljoner kronor på tilläggsbudget för år 2001. Riksdagen har den 21 november 2001 beslutat i enlighet med regeringens förslag. Enligt vad utskottet har erfarit har ovannämnda samtal nu inletts.

Utskottet kan därför med tillfredsställelse notera att det genom elvapunktsprogrammet har inletts ett arbete som bör kunna främja hälsan i arbetslivet. Utskottet förutsätter att man inom ramen för trepartssamtalen och elvapunktsprogrammet i övrigt kan följa utvecklingen på området och finna lösningar och metoder för att förbättra hälsan och hejda utvecklingen av sjukskrivningar och förtidspensioner. Även om utskottet har sympati för de synpunkter som framförs i motion A335 anser utskottet att det finns skäl att invänta effekterna av de aviserade åtgärderna. Därigenom får man ett säkrare beslutsunderlag innan ytterligare åtgärder föreslås. I avvaktan på ett sådant underlag finns det enligt utskottets mening inte anledning att slå fast ett mål av det slag som förespråkas i motionen.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A384 yrkande 25 (m) och A335 (s).

Som framgår av motionsredogörelsen framför Centerpartiet förslag som innebär en annan fördelning av anslagen på utgiftsområdena 13 och 14 än regeringens. Enligt Centerpartiets förslag skall vissa anslag tas bort från utgiftsområde 13 och föras över till utgiftsområde 14.

Av avsnittet om utgiftsområde 13 ovan framgår att utskottet valt att ställa sig bakom regeringens förslag om fördelning av anslagen på utgiftsområdet. Utskottet avstyrker därför motion A381 i denna del (c).

Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2000 | Utfall | 377 215 ¹ | Anslags- sparande | 26 520 |
| 2001 | Anslag | 548 500 ¹ | Utgifts- prognos | 496 600 |
| 2002 | Förslag | 566 611 | | |
| 2003 | Beräknat | 580 349 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 591 624 ² | | |

¹ Inklusiv en minskning med 1 913 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002, varav minskning med 6 913 tkr avser slutjustering med anledning av de statliga avtalsförskringarna och en ökning med 5 000 tkr avser trepartssamtal inom ramen för en strategi för hälsa i arbetslivet.

² Motsvarar 566 611 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|---------------------|--|----------|---------|----|
| | m | kd | c | fp |
| 566 611 | - 28 330 | - 50 000 | - 7 080 | |

Från anslaget finansieras kostnader för personal och lokaler samt övriga förvaltningskostnader vid Arbetsmiljöverket. Under anslaget redovisas även verkets avgiftsfinansierade informationsverksamhet.

Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen har fr.o.m. den 1 januari 2001 ombildats till en myndighet, Arbetsmiljöverket.

I Arbetsmiljöverkets uppgifter ingår bl.a. att utöva tillsyn över att arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen efterlevs, att utarbeta och sprida information för att förbättra arbetsmiljön och att meddela föreskrifter och allmänna råd på arbetsmiljöområdet.

Motioner

Av kommittémotion A384 (yrk. 16) framgår att *Moderaterna* anser att Arbetsmiljöverkets uppdrag är omfattande och att verksamheten är betydelsefull men att det enligt deras uppfattning inte finns anledning att öka anslaget. *Moderaterna* föreslår därför att till anslaget anvisas 538 miljoner kronor, dvs. ca 28 miljoner kronor lägre än enligt regeringens förslag.

I kommittémotion A367 hävdar *Kristdemokraterna* att det, genom sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen till en myndighet, har skapats bättre förutsättningar att uppnå effektiviseringar. Enligt *Kristdemokraterna* bör Arbetsmiljöverket prioritera utbildning och stöd till regionala arbetsmiljöskyddsombud.

Kristdemokraterna påpekar att verket under senare år har fått ökade anslag med 70 miljoner kronor, vilka inte har kunnat förbrukas. Med hänvisning till dessa öknings av anslaget och till de rationaliseringsvinster som bör kunna uppnås efter sammanslagningen anser partiet att det är möjligt att reducera anslagstilldelningen med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag (yrk. 33 och 36 i denna del).

Centerpartiet förordar i kommittémotion A381 i denna del, en lägre medelsanvisning än vad regeringen gör. Enligt partiet innebär sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen avsevärda effektiviseringsvinster.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet redan påpekat är utvecklingen när det gäller den arbetsrelaterade ohälsan mycket oroväckande och helt oacceptabelt. Antalet arbetstagare som drabbas ökar kraftigt och leder till stort mänskligt lidande för den en-

skilde och betydande kostnader för individen och samhället. Arbetsmiljön har stor betydelse i sammanhanget. Enligt utskottets uppfattning har Arbetsmiljöverket en central roll när det gäller att hejda den negativa utvecklingen och komma till rätta med problemen. Arbetsmiljöverket har bl.a. till uppgift att se till att arbetstids- och arbetsmiljölagstiftningen efterlevs och att meddela föreskrifter och allmänna råd på arbetsmiljöområdet. Arbetsmiljöverket skall också främja samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare i dessa frågor. Anslagsökningarna under en rad år måste ses som ett led i förstärkningen av detta arbete. Att som vissa partier föreslå minskade anslag i denna process skulle enligt utskottets uppfattning vara kontraproduktivt och motverka arbetet med att bekämpa ohälsa i arbetslivet. Utskottet biträder därför propositionen i denna del. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna A367 yrkandena 33 och 36 i denna del (kd), A381 i denna del (c) och A384 yrkande 16 (m). I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|--------------------|
| 2000 | Utfall | 159 253 | Anslags- sparande | 2 846 ¹ |
| 2001 | Anslag | 329 850 ² | Utgifts- prognos | 357 800 |
| 2002 | Förslag | 310 085 | | |
| 2003 | Beräknat | 317 863 ³ | | |
| 2004 | Beräknat | 323 599 ³ | | |

¹ Efter justering kommer beloppet att uppgå till 7 991 tkr.

² Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

³ Motsvarar 310 085 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----------|---|----|
| | m | kd | c | fp |
| 310 085 | - 15 504 | - 30 000 | | |

Från anslaget finansieras Arbetslivsinstitutets (ALI) kostnader för forsknings- utvecklings- och utbildningsverksamhet inklusive samarbetsavtal med externa parter. Anslaget finansierar också Arbetslivsinstitutets kostnader för personal och lokaler samt övriga förvaltningskostnader vid institutet.

Arbetslivsinstitutets uppgift är att forska, utveckla, utbilda och förmedla kunskap om och i arbetslivet. Enligt regeringen bör institutet fungera som ett nationellt kunskapscentrum som både bedriver arbetslivsrelaterad, mångvetenskaplig forskning och fungerar som brygga mellan vetenskap och praktik.

Under 2001 har Arbetslivsinstitutet en bemyndiganderam för anslaget som medger att institutet får besluta om medel för bidrag och uppdrag som medför

utgifter för budgetåren 2002–2005 inom en ram som tillsammans med tidigare fattade beslut får uppgå till högst 180 miljoner kronor. Med anledning av institutets minskade behov av bemyndigande om ekonomiska förpliktelser anser regeringen att bemyndiganderamen för år 2002 bör uppgå till högst 100 miljoner kronor för budgetåren 2003–2005 (prop. yrk. 3).

Regeringen konstaterar i sina överväganden att det finns brister i styrningen av Arbetslivsinstitutet och att verksamheten har blivit svår att överblicka. Vid institutet har det under 2001 inletts ett omfattande omställningsarbete för att uppnå en budget i balans. Institutet har också utformat en långsiktig strategi för sin verksamhet.

Enligt regeringen måste Arbetslivsinstitutet organiseras så att kunskapskraven i arbetslivet både på kort och lång sikt kan tillgodoses. Institutet måste koncentrera sina resurser och bygga en organisation med hög kompetens för samarbete med olika parter för spridning av forskningsresultat.

I samband med en översyn av Arbetslivsinstitutets verksamhet har det framkommit att vissa av institutets forskningsuppgifter bör flyttas över till olika högskolor. Som ett led i denna överföring av forskningsuppgifter föreslår regeringen att riksdagen överför 25,9 miljoner kronor från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 16, politikområde Utbildningspolitik.

Arbetslivsinstitutet kommer att se över de externa samarbetsavtal som i dag utgör en stor del av institutets kostnader.

Det skall också genomföras en översyn av den regionala verksamheten. Översynen skall redovisas senast den 15 maj 2002.

Enligt regeringen finns det sedan länge en nära relation mellan Arbetslivsinstitutet och Arbetsmiljöverket. Regeringen aviserar att den har för avsikt att se över institutets verksamhet i ett vidare sammanhang. Enligt regeringen bör myndigheter som Arbetsmiljöverket, Vinnova, Institutet för tillväxtpolitiska studier, NUTEK och ALMI kunna utveckla ett dynamiskt samarbete med Arbetslivsinstitutet så att arbetslivsfrågorna integreras och kopplas till tillväxt- och innovationsfrågor. Översynen bör klargöra roll- och ansvarsfördelning men också samordningsmöjligheter som finns mellan Arbetslivsinstitutet och nämnda myndigheter.

Regeringen avser också att tillsammans med Arbetslivsinstitutet genomföra en översyn av den ekonomiadministrativa styrningen.

Motioner

Enligt kommittémotion A384 (yrk. 17) anser *Moderaterna* att Arbetslivsinstitutets uppdrag är omfattande och verksamheten betydelsefull men att det inte finns någon anledning att öka anslagen för detta institut. *Moderaterna* föreslår därför att drygt 294,5 miljoner kronor anvisas under anslaget, dvs. ca 15 miljoner kronor mindre än enligt regeringens förslag.

Kristdemokraterna konstaterar i kommittémotion A367 (yrk. 34 och 36 i denna del) att det finns allvarliga brister i styrningen av Arbetslivsinstitutet. Partiet anser att regeringens översyn av institutet och dess relationer till andra myndigheter bör vara grundlig och förutsättningslös. Mycket talar för att

institutets forskningsresurser kommer till effektivare användning om de används till att finansiera forskning inom andra institutioner, exempelvis universitet. Kristdemokraterna anser att stora delar av institutets informations- och utbildningsverksamhet bör kunna överföras till Arbetsmiljöverket. Institutet bör dessutom kunna genomföra rationaliseringar av sin verksamhet. Den arbetslivsinriktade forskningen inriktad på arbetsorganisationsområdet bör prioriteras. Kristdemokraterna gör bedömningen att anslaget bör kunna minska med 30 miljoner kronor för år 2002 och att verksamheten bör kunna avvecklas på tre års sikt. Institutets forskningsresurser bör kunna överflyttas till Arbetsmiljöverket och andra aktörer inom området.

Utskottets ställningstagande

Den utveckling som för närvarande pågår inom arbetslivet innebär snabba och djupgående förändringar för den enskilde. Arbetsvillkoren har för många grupper drastiskt förändrats och kan leda till minskad trygghet och sämre hälsa. Enligt utskottets uppfattning är det väsentligt att det finns en forskning av hög kvalitet som kan granska hela arbetslivet. För detta krävs bl.a. en väl fungerande organisation som kan stödja och vara pådrivande i utvecklingsarbetet och i kunskapsspridningen.

Utskottet anser därför att Arbetslivsinstitutet har en roll för arbetslivsforskningen. Utskottet kan dock notera, vilket regeringen har påpekat, att det finns brister i styrningen och att det har blivit svårt att överblicka institutets verksamhet. Av propositionen framgår att regeringen har vidtagit och avser att vidta ett antal åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Regeringen kommer bl.a. att göra en översyn av institutets verksamhet i ett vidare sammanhang. Enligt utskottets uppfattning bör man avvakta resultaten av detta innan några ytterligare förändringar av institutets verksamhet genomförs. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att arbetet med att fastställa kriterier vid utformandet av gränsvärden inte får bli lidande när vissa delar av den laborativa verksamheten överförs till universitet och högskolor.

Utskottet, som biträder regeringens förslag till bemyndigande (prop. yrk. 3) och medelsanvisning, avvisar därför de besparingsförslag som framförs i motionerna A367 yrkandena 34 och 36 i denna del (kd) och A384 yrkande 17 (m). I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 373 601 ¹ | Anslags- sparande | 77 921 |
| 2001 | Anslag | 46 000 | Utgifts- prognos | 85 000 |
| 2002 | Förslag | 46 000 | | |
| 2003 | Beräknat | 46 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 46 000 | | |

¹ Anslaget avser tidigare ramanslag B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.*Tusental kronor*

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----------|---|----|
| | m | kd | c | fp |
| 46 000 | - 23 000 | - 20 000 | | |

Av anslaget får Arbetslivsinstitutet använda 46 miljoner kronor till arbetsmarknadens parter för arbetsmiljöutbildningar för fackliga förtroendemän och viss EU-bevakning.

Motioner

Moderaterna anser i kommittémotion A384 att anslaget bör reduceras successivt och föreslår att 23 miljoner kronor anvisas till anslaget (yrk. 18).

I kommittémotion A367 anser *Kristdemokraterna* att det är tveksamt att statliga bidrag skall utgå i all evighet till utbildning av övriga fackliga förtroendevalda eftersom stödet till de regionala skyddsombuden har överförts till Arbetsmiljöverkets anslag. Enligt partiet bör de fackliga organisationerna själva eller i samarbete med arbetsgivarna kunna finansiera sådan utbildning. *Kristdemokraterna* föreslår därför att anslaget årligen skall minskas med 20 miljoner kronor (yrk. 36 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet finns det inte skäl att nu göra någon förändring av de bidrag som lämnas inom ramen för detta anslag. Utskottet, som ställer sig bakom regeringens förslag till medelsanvisning, avstyrker motionerna A367 yrkande 36 i denna del (kd) och A384 yrkande 18 (m). I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 17 320 | Anslags- sparande | 1 333 |
| 2001 | Anslag | 19 245 ¹ | Utgifts- prognos | 20 659 |
| 2002 | Förslag | 19 032 | | |
| 2003 | Beräknat | 19 493 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 19 878 ² | | |

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen 2002.² Motsvarar 19 032 tkr i 2002 års prisnivå.*Tusental kronor*

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|--------|---|----|
| | m | kd | c | fp |
| 19 032 | - | 19 032 | | |

Arbetsdomstolen är en specialdomstol för arbetsrättsliga tvister, dvs. tvister som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Från anslaget finansieras kostnader för personal, lokaler och andra förvaltningskostnader för Arbetsdomstolens verksamhet.

Motion

Moderaterna förklarar i kommittémotion A384 (yrk. 19) att de är principiella motståndare till specialdomstolar och partssammansatta domstolar. Som en följd av detta ställningstagande föreslås att Arbetsdomstolen läggs ned och att dess uppgifter överförs till allmänna domstolar. Moderaterna anser att anslaget skall utgå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Moderaterna grundar sitt förslag till medelsanvisning på sin uppfattning att Arbetsdomstolen bör läggas ned. Utskottet som vid ett flertal tillfällen behandlat liknande förslag från Moderaterna, senast i betänkande 2000/01:AU5 Vissa arbetsrättsliga frågor m.m., delar inte denna uppfattning utan anser liksom tidigare att domstolen bör vara kvar. Moderaternas förslag i motion A384 yrkande 19 att anslaget bör utgå avstyrks därför. Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget. I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|-----------------|----------------------|----|
| 2000 | Utfall | 41 | Anslags- sparande | 13 |
| 2001 | Anslag | 58 | Utgifts- prognos | 58 |
| 2002 | Förslag | 59 | | |
| 2003 | Beräknat | 60 ¹ | | |
| 2004 | Beräknat | 62 ¹ | | |

¹ Motsvarar 59 tkr i 2002 års prisnivå.

Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (SNAU) avger utlåtanden i frågor som avser tillämpningen av lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar. Om tvist uppstår mellan arbetstagare och arbetsgivare kan någon av dem inhämta utlåtande av nämnden. Anslaget finansierar nämndens verksamhet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget. I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:6 Internationella arbetsorganisationen (ILO)*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------|----------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 20 097 | Anslags- sparande | 4 824 |
| 2001 | Anslag | 22 195 | Utgifts- prognos | 21 500 |
| 2002 | Förslag | 22 195 | | |
| 2003 | Beräknat | 22 195 | | |
| 2004 | Beräknat | 22 195 | | |

Anslaget finansierar Sveriges andel av kostnaderna för verksamheten inom Internationella arbetsorganisationen (ILO).

Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget. I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|--------------------|----------------------|-------|
| 2000 | Utfall | 2 777 | Anslags- sparande | 199 |
| 2001 | Anslag | 4 041 ¹ | Utgifts- prognos | 4 015 |
| 2002 | Förslag | 4 394 | | |
| 2003 | Beräknat | 4 503 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 4 587 ² | | |

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 4 394 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----|---|----|
| | m | kd | c | fp |
| 4 394 | - 4 394 | | | |

HomO har till uppgift att se till att lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning följs. HomO skall också verka för att diskriminering på grund av sexuell läggning inte förekommer på andra områden i samhällslivet. Till dessa uppgifter kommer att HomO bl.a. genom information och rådgivning skall öka kunskaperna hos arbetsgivare och arbetstagare om diskriminering på grund av sexuell läggning.

Motion

I kommittémotion A384 anser *Moderaterna*, i enlighet med sitt förslag att de fyra ombudsmännen Handikappsombudsmannen, Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Ombudsmannen mot etnisk diskriminering slås samman, att anslaget bör utgå och att ett nytt anslag under utgiftsområde 14 bör införas.

Under utgiftsområde 14 föreslås för den nyinrättade myndigheten att det införs ett anslag 24: (Ny) Ombudsmannen mot diskriminering, som tillförs 32,2 miljoner kronor (yrk. 20 och 24 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har (bet. 2000/01:KU3, rskr. 2000/01:33–35) gett regeringen i uppdrag att tillsätta en utredning med uppgift att undersöka om det finns förutsättningar för att slå samman Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Barnombudsmannen (BO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Handikappsombudsmannen (HO) och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO). Utskottet, som inte vill föregripa utred-

ningen, avstyrker förslaget om ett nytt anslag. Motion A384 yrkandena 20 och 24 i denna del (m) bör därför avslås.

Utskottet biträder i övrigt regeringens förslag till medelsanvisning på anslaget 23:7. I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 4 296 | Anslags- sparande | 7 251 |
| 2001 | Anslag | 45 207 | Utgifts- prognos | 51 552 |
| 2002 | Förslag | 46 074 | | |
| 2003 | Beräknat | 47 187 ¹ | | |
| 2004 | Beräknat | 48 125 ¹ | | |

¹ Motsvarar 46 074 tkr i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | |
|------------------------|--|----------|---|
| | m | kd | c |
| 46 074 | - 23 037 | - 26 000 | |

Från anslaget finansieras Medlingsinstitutets kostnader för personal, lokaler, lönestatistik och andra förvaltningskostnader. Institutets uppgift är att medla i arbetstvister och verka för en väl fungerande lönebildning. Institutet är också statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken.

Motioner

Moderaterna förordar i kommittémotion A384 att Medlingsinstitutets uppdrag begränsas, varför anslaget kan minskas med ca 23 miljoner kronor (yrk. 21).

I kommittémotion A367 (yrk. 36 i denna del) anser *Kristdemokraterna* att ansvaret för den officiella lönestatistiken bör ligga hos SCB och föreslår därför att anslaget minskas med 26 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Utskottet noterar att anslaget i motionen åsatts ett felaktigt anslagsnummer: 23:9. Det korrekta anslagsnumret skall vara 23:8, vilket beaktas av utskottet vid behandlingen av motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som biträder regeringens förslag till medelsanvisning, avvisar besparingsförslagen som framförs i ovanstående motioner. Utskottet avstyrker därför motionerna A367 yrkande 36 i denna del (kd) och A384 yrkande 21

(m). I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Vissa lagförslag

Regeringen konstaterar i *propositionen* att lagen (1990:631) om avvikelser från vissa bestämmelser i semesterlagen (1977:480) innebär att det till utgången av mars 1992 fanns möjligheter att göra vissa avvikelser från bestämmelserna om semesterledighet i semesterlagen. Eftersom lagen är tidsbe-gränsad finns det enligt regeringen inget behov av att ha den kvar. Regeringen föreslår därför att riksdagen upphäver den (prop. yrk. 1).

Regeringen föreslår också vissa ändringar i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. Förslaget är föranlett av de ändringar som genomfördes i jämställdhetslagen hösten 2000 och som trädde i kraft den 1 januari 2001. Dessa lagändringar har inte beaktats i 1999 års lag. Enligt regeringen bör de hänvisningar till jämställdhetslagen som finns i 1999 lag om utstationering av arbetstagare anpassas till jämställdhetslagen i dess nya lydelse. Det är inte fråga om några ändringar i sak (prop. yrk. 2).

Utskottet har ingen erinran mot förslagen utan tillstyrker dessa.

5.2 Politikområdet Jämställdhetspolitik

Propositionen

Politikområdet omfattar samordningsansvar för jämställdhetspolitiken i stort samt anslagen för Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och särskilda jämställdhetsåtgärder. I propositionen anges – utan att det framställs något särskilt yrkande – att målet för politikområdet Jämställdhetspolitik skall vara att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Jämställdhet är ett sektorövergripande politikområde, vilket innebär att jämställdhet även är ett mål i andra politikområden.

Jämställdhetspolitikens mål innebär enligt regeringen en jämn fördelning av makt och inflytande, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet. Det innebär också lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger, delat ansvar för hem och barn samt frihet från könsrelaterat våld.

Resultatet av jämställdhetspolitiken mäts bl.a. genom att följa de ekonomiska resursernas fördelning mellan kvinnor och män samt kvinnors och mäns representation i kommittéer och statliga lekmannastyrelser. Jämställdhetspolitikens resultat framkommer även i övriga politikområdets resultatredovisning eftersom jämställdhetspolitiken är sektorövergripande.

I propositionen lämnas en redovisning för de insatser som genomförts på politikområdet Jämställdhet och inom andra politikområden.

Under rubriken Analys och slutsatser påpekar regeringen att politikområdet inrymmer samordningsansvaret för regeringens jämställdhetspolitik. För närvarande överväger regeringen hur ett köns- och jämställdhetsperspektiv på ett mer strukturerat sätt skall integreras i regeringens samlade politik och hur dessa bör redovisas inom ramen för budgetprocessen. Uppsatta jämställdhetsmål och verksamhet för att främja jämställdheten inom andra politikområden bör tydligare relateras till de övergripande målen för jämställdhetspolitiken. Syftet är bl.a. att skapa bättre underlag för att bedöma vilka resultat som erhållits och i vilken mån de jämställdhetspolitiska målen uppnåtts.

Regeringen vill att departementen skärper uppmärksamheten på könsfördelningen vid tillsättning av ledamöter i kommittéer, styrelser och nämnder för att uppnå en jämnare könsfördelning.

Regeringen utgår också från att de förändringar som genomförts i jämställdhetslagen kommer att leda till att löneskillnaderna minskas.

Motion

Moderaterna motsätter sig i motion A384 (yrk. 26) regeringens mål för politikområdet med hänvisning till partiets politik som presenteras i motion A228 Jämställdhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att den kritik *Moderaterna* framför mot regeringens mål utgår från en politik med andra utgångspunkter än den regeringen förespråkar och som utskottet biträder. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon förändring av målet för politikområdet. Utskottet avstyrker därför motion A384 yrkande 26 (m).

Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen

Propositionen

Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 16 565 | Anslags-sparande | 1 124 |
| 2001 | Anslag | 18 572 ¹ | Utgifts-prognos | 18 107 |
| 2002 | Förslag | 20 886 | | |
| 2003 | Beräknat | 21 396 ² | | |
| 2004 | Beräknat | 21 808 ² | | |

¹ Inklusivt slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionens avsnitt 9.2.

² Motsvarar 20 886 i 2002 års prisnivå.

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|---------------------|--|----|---|----|
| | m | kd | c | fp |
| 20 866 | - 20 866 | | | |

Från anslaget betalas kostnader för JämO med kansli och för Jämställdhetsnämnden. De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är anmälningar om könsdiskriminering respektive arbetsgivares bristande förmåga att leva upp till jämställdhetslagens krav på aktiva åtgärder. Vidare styrs utgifterna av JämO:s insatser för att följa upp lagens krav på aktiva åtgärder och för att fullgöra det informationsansvar som ålagts myndigheten.

Mot bakgrund av vissa förslag på högskoleområdet föreslås en förstärkning av ombudsmännen med sammanlagt 2 miljoner kronor. JämO:s anslag tillförs 600 000 kr från anslag 25:73 på utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Motion

I kommittémotion A384 anser *Moderaterna*, i enlighet med sitt förslag att de fyra ombudsmännen Handikappsombudsmannen, Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Ombudsmannen mot etnisk diskriminering slås samman, att anslaget bör utgå och att ett nytt anslag under utgiftsområde 14 bör införas.

Under utgiftsområde 14 föreslås för den nyinrättade myndigheten att det införs ett nytt anslag 24:Ny Ombudsmannen mot diskriminering, som tillförs 32,2 miljoner kronor (yrk. 22 och 24 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet har konstaterat ovan vid behandlingen av anslag 23:7 har riksdagen gett regeringen i uppdrag att tillsätta en utredning med uppgift att undersöka om det finns förutsättningar för att slå samman Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Barnombudsmannen (BO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Handikappombudsmannen (HO) och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO). Utskottet, som inte vill föregripa utredningen, avstyrker förslaget om ett nytt anslag. Motion A384 yrkandena 22 och 24 i denna del (m) bör därför avslås.

Utskottet har i ingen erinran mot regeringens förslag till medelstildelning. I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

Anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------|----------------------|--------|
| 2000 | Utfall | 25 061 | Anslags- sparande | 19 528 |
| 2001 | Anslag | 13 706 | Utgifts- prognos | 30 234 |
| 2002 | Förslag | 12 206 | | |
| 2003 | Beräknat | 13 706 | | |
| 2004 | Beräknat | 13 706 | | |

Tusental kronor

| Regeringens förslag | Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag | | | |
|------------------------|--|----|---|----|
| | m | kd | c | fp |
| 12 206 | - 6 103 | | | |

Från anslaget betalas kostnader för jämställdhetsåtgärder som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslagsmedlen används till projekt och insatser för att främja utvecklingen mot jämställdhet på särskilt angelägna områden samt till att pröva metoder m.m. för jämställdhetsarbete.

Motion

Moderaterna föreslår i kommittémotion A384 (yrk. 23) att till anslaget skall anvisas 6 103 000 kr, dvs. en halvering i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motion A384 yrkande 23 (m). I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområdet.

5.3 Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 14 Arbetsliv

Av nedanstående tabell framgår regeringens och oppositionspartiernas förslag och fördelning av anslag på utgiftsområde 14.

Tusental kronor

| Anslag | Regeringen | m | kd | c |
|--|------------|---------|---------|--------|
| 23:1 Arbetsmiljöverket | 566 611 | -28 330 | -50 000 | -7 080 |
| 23:2 Arbetslivsinstitutet | 310 085 | -15 504 | -30 000 | |
| 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m. | 46 000 | -23 000 | -20 000 | |
| 23:4 Arbetsdomstolen | 19 032 | -19 032 | | |
| 23:5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar | 59 | | | |

| | | | | |
|--|---|-----------|-----------|------------------------|
| 23:6 | Internationella arbetsorganisationen (ILO) | 22 195 | | |
| 23:7 | Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) | 4 394 | -4 394 | |
| 23:8 | Medlingsinstitutet | 46 074 | -23 037 | -26 000 |
| 24:1 | Jämställdhetsombudsmannen | 20 886 | -20 886 | |
| 24:2 | Särskilda jämställdhetsåtgärder | 12 206 | -6 103 | |
| Av oppositionspartier föreslagna anslag | | | | |
| 22: 1 | Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | | | 3 874 237 |
| 22: 3 | Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | | | 2 999 477 |
| 22:4 | Särskilda insatser för arbetshandikappade | | | 7 040 053 |
| 22:5 | Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige | | | 92 400 |
| 22:6. | Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006 | | | 1 663 000 |
| 22:7 | Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | | | 20 596 |
| 22:8 | Bidrag till administration av grundbeloppet | | | 61 000 |
| 22:9 | Bidrag till Samhall AB | | | 4 262 419 |
| 22:10 | Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | | | 7 229 |
| 24: | Ombudsmannen mot diskriminering | | + 32 193 | |
| Summa | | 1 047 542 | - 108 093 | - 126 000 + 20 013 331 |

Av avsnitten 5.1–5.2 framgår att utskottet har anslutit sig till regeringens förslag om fördelning på anslag av utgifterna på utgiftsområde 14. Detta innebär att propositionen tillstyrks i berörda delar (prop. yrk. 4) samtidigt som motionerna A367 yrkandena 33, 34 och 36 i denna del (kd) och A384 yrkandena 15–24 (m) avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmän inriktning av politiken (punkt 1) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A206 yrkandena 1–3, 2001/02:A259 yrkandena 1 och 3, 2001/02:A323 yrkandena 1–3 och 4 i denna del, 2001/02:A367 yrkandena 1, 2, 26 och 35, 2001/02:A381 i denna del, 2001/02:A382 yrkande 4 i denna del, 2001/02:A389 yrkandena 2, 3, 5–8, 10, 11, 13, 17, 21 och 27, 2001/02:A391 yrkandena 1 och 4, 2001/02:N267 yrkande 16, 2001/02:N315 yrkande 11, 2001/02:N370 yrkande 9, 2001/02:Sf400 yrkande 3 i denna del samt 2001/02:Bo323 yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:A267 yrkande 2, 2001/02:A294, 2001/02:A331, 2001/02:A341 och 2001/02:A343.

Ställningstagande

Arbetsmarknadsläget

Vi har nyligen i avvikande mening nr 1 i yttrande till finansutskottet över ramar för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 14 Arbetsliv (ytr. 2001/02:AU1y) gett vår syn på arbetsmarknadsläget. I den avvikande meningen konstaterade vi att den internationella konjunkturutvecklingen är svårbedömd och att en redan svag konjunktur som kunnat skönjas under våren och tidig höst dämpats ytterligare. Det finns tecken på att arbetsmarknadsläget kan komma att försämrats ytterligare.

Konjunkturinstitutets månadsbarometer för november månad visar en fortsatt svag industrikonjunktur. Företagen redovisar minskad orderingång, och även produktion och sysselsättning har fallit ytterligare. Aktiviteten inom byggindustrin har stagnerat de senaste månaderna och företagen redovisar en vikande sysselsättning. Inom handeln kvarstår den splittrade bilden där försäljningen av motorfordon har fortsatt att minska, medan såväl dagligvaru- som sällanköpsvaruhandeln redovisar stigande volymer.

Enligt AMS månadsstatistik för oktober månad i år har den öppna arbetslösheten bland ungdomar ökat med mer än 7 000 personer sedan oktober månad förra året. Antalet nyanmälda platser har sjunkit med ca 15 % sedan föregående år, från närmare 42 000 till strax över 35 000. 9 000 personer varslades om uppsägning. Det är 6 000 fler än under oktober förra året. Antalet deltagare i konjunkturberoende program är fortfarande högt. Hela 111 700 personer deltog i arbetsmarknadspolitiska program i oktober månad. De senaste tre månaderna har enligt AMS antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ökat med 26 000. Antalet nyanmälda platser var ca 35 300, vilket innebär en minskning i förhållande till förra årets 41 800. Den totala arbetslösheten (dvs. öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program) var för riket i sin helhet 6,4 %. I sammanhanget bör noteras att den totala arbetslösheten i vissa delar av landet är betydligt högre än så, med Norrbottens 12,1 % som högst.

Enligt TCO:s platsannonsindex fortsätter antalet platsannonser att minska. Under årets första nio månader sjönk antalet orubricerade platsannonser med nästan 20 % jämfört med samma period förra året. Under augusti–oktober var minskningen 37 %. Minskningen av antalet annonser är enligt TCO ett tidigt tecken på trögare arbetsmarknad.

Vi är mycket oroade över att ungdomsarbetslösheten och antalet varsel om uppsägning ökar. Detta i kombination med att antalet nyanmälda platser till arbetsförmedlingen minskar indikerar en svag sysselsättningsutveckling framöver. De uppgifter som publicerats av TCO om antalet platsannonser och Konjunkturinstitutets månadsbarometer förstärker denna bild.

Regeringen tar lätt på de varningstecken som arbetsmarknaden uppvisar. En snabbt vikande ekonomi förvärrar en sedan tidigare dåligt fungerande arbetsmarknad.

Vi har länge varit kritiska mot att regeringens arbetsmarknadspolitik i så hög grad varit inriktad på att minska den öppna arbetslösheten. Fler än någonsin saknar arbeten på den reguljära arbetsmarknaden. Det verkliga läget kan sammanfattas i följande tabell.

| Var är människorna | Antal individer | I procent av arbetskraften |
|--|-----------------|----------------------------|
| Öppet arbetslösa | 175 000 | 4,0 |
| I arbetsmarknadsåtgärder | 111 800 | 2,5 |
| Sammanlagd officiell arbetslöshet | 286 800 | 6,5 |
| Latent arbetssökande | 131 000 | 2,9 |
| Arbetslösa inom Kunskapslyftet (ca hälften av det totala antalet studerande) | 40 000 | 0,9 |
| Undersysselsatta | 259 000 | 5,9 |
| Antal människor i arbetsför ålder som inte har ett riktigt arbete eller som vill arbeta mer | 716 800 | 15,7 |

Källa: SCB:s översikt över arbetsmarknadsläget i oktober 2001.

Därtill kommer höga sjukskrivningstal och ett stort antal förtidspensioneringar.

Regeringen använder de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna på ett felaktigt sätt. I stället för att tjäna som ett smörjmedel i ekonomin, att matcha arbetssökande och arbetsgivare och att göra arbetssökande bättre förberedda för en föränderlig arbetsmarknad, har de fått tjäna som ett sätt att dölja arbetslöshet.

Trots den höga arbetslösheten råder det brist på arbetskraft i vissa branscher och områden (t.ex. inom vård och omsorg). Fortfarande råder stora regionala olikheter. I vissa regioner sjunker arbetslösheten relativt snabbt, medan den i andra delar av landet bara minskar marginellt. Den totala obalansen (dvs. öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program) är runt eller över 10 % i fem av landets län. Äldre, invandrare och personer med utländsk bakgrund och funktionshindrade har fortfarande en oacceptabelt låg sysselsättningsgrad och alltför höga arbetslöshetstal. Tillväxtfrämjande åtgärder måste sättas in med kraft för ökad sysselsättning och ett ökat arbetskraftsutbud.

Målet är full sysselsättning. Regeringen har satt upp som delmål att 80 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år skall vara sysselsatt på den reguljära arbetsmarknaden år 2004. Inte ens regeringen själv tror att det målet kommer att uppnås.

En jämförelse med läget för drygt tio år sedan visar att antalet sysselsatta i dag är lägre än under konjunkturtoppen då. Antalet sysselsatta var som mest 4,5 miljoner år 1990 att jämföra med dagens 4,2 miljoner. Sysselsättningsgraden var som ett årsgenomsnitt 83 % år 1990 medan den endast uppgår till 78,2 % i dag. Den öppna arbetslösheten uppgick då till 1,8 %. Bara omkring 1

% av arbetskraften deltog i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, att jämföra med dagens ca 2,5 %.

Antalet sysselsatta ökade mellan 1997 och 2000 med 206 900 personer. Under samma tid ökade antalet sjukfrånvarande med 125 000. Det innebär att den faktiska sysselsättningen bara ökat från 70,7 % till 71,5 % under denna tid. Ungefär 60 % av sysselsättningsökningen motsvaras alltså av en ökning i sjukfrånvaron. Utvecklingen av det växande antalet sjukskrivna framstår alltmer som ett av de allvarligaste problemen på den svenska arbetsmarknaden. Den högsta sjukfrånvaron har personal som arbetar inom den kommunala sektorn. Därtill kommer att antalet förtidspensioneringar ökar, och detta gäller även unga. Det finns enligt vår mening all anledning att närmare analysera de bakomliggande orsakerna till denna utveckling.

Inriktningen av politiken

En aktiv politik måste till för en uthållig och stabil tillväxt samt företagande. Invånarna i alla delar av landet skall känna trygghet, ha tillgång till god livskvalitet samt en mångfald av möjligheter att bidra till sin egen och samhällets utveckling genom ett stort mått av frihet och goda möjligheter till arbete. Den enskildes kunskaper och kompetens utvecklas på en arbetsmarknad som uppmuntrar mångfald, rörlighet och utbildning. Den enskilde skall ha möjlighet att förändra sin egen situation och att försörja sig själv. Politiken måste bygga på ökad tilltro till individens förmåga och medge ett ökat individuellt ansvar kombinerat med en stark solidaritet med de mest utsatta. Människorna måste ha makten över den egna vardagen. För att detta skall kunna uppnås erfordras en rad reformer, däribland på det arbetsmarknadspolitiska området.

En alltför stor del av den arbetsföra befolkningen är fortfarande utanför arbetskraften. Den demografiska utvecklingen måste mötas med en politik för tillväxt och ett ökat arbetskraftsutbud. Det måste bli bättre balans mellan tillgång på utbildad arbetskraft och arbetsmarknadens behov. Arbetslösheten måste avvecklas som samhälleligt problem.

Det finns en rad brister i arbetsmarknadens funktionssätt som har bidragit till ett antal problem: dåligt fungerande lönebildning, höga barriärer för nyinträde till arbetsmarknaden som medför risk för bestående utanförskap samt arbetsrättsliga regleringar som i sin tur skapar problem, inte minst för småföretagen.

För att få en bättre fungerande arbetsmarknad med minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning måste incitamenten för att arbeta stärkas. Enligt vår uppfattning skapar skattesystemet tillsammans med bidrags- och avgiftssystemen orimliga marginaleffekter för stora grupper. I framtiden måste skatterna utformas så att de ger möjlighet att påverka den egna livssituationen och stimulerar arbete, sparande och utbildning. Minskad skattebörda och lägre marginaleffekter bidrar till att fler får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och att det lönar sig att arbeta.

Ett gynnsamt klimat för företagande är av största vikt i kampen mot den höga arbetslösheten. Politiken måste också skapa förutsättningar så att fler

företag kan växa och så att den underlättar företagande efter de olika regionernas egna förutsättningar och behov. Skatterna på företagande och arbete måste sänkas. Modernare och bättre anpassade regelverk krävs för att underlätta startande och drivande av företag. Tjänstesektorn för hushållstjänster kan genom nya regler bidra med nytt företagande. En reducerad skatt på hushållsnära tjänster skulle också bidra till att det blev lättare att kombinera ett aktivt yrkesliv med föräldransvar.

Rörligheten på arbetsmarknaden måste öka. Det gäller såväl den geografiska rörligheten som den sociala och yrkesmässiga. Det underlättar framväxten av nya företag och branscher.

Som löntagare skall man kunna välja mellan olika arbetsgivare även om man arbetar med sjukvård, omsorg och undervisning. De offentliga monopolen måste brytas. Detta ger förutsättningar för en bättre löneutveckling för kvinnor. Kooperativt företagande kan vara en företagsform som uppskattas av kvinnor. De problem som finns i arbetsmarknadens funktionssätt ger tydliga effekter i form av en starkt könssegregerad arbetsmarknad, stora svårigheter för invandrare att få tillgång till arbetsmarknaden på rättvisa och likvärdiga villkor och leder också till att handikappade i betydande utsträckning uteslås från arbetsmarknaden.

Lönebildningen behöver vara mer flexibel och förändras så att den blir förenlig med en god samhällsekonomisk utveckling. Möjligheterna till lokala avtal bör underlättas. Det är hög tid att undanröja *arbetsrättsliga regleringar* som skapar problem för nytillträdande på arbetsmarknaden och också för bl.a. småföretagen. *Arbetsmarknadslagstiftningen* måste medge flexibilitet för anställda och för arbetsgivare. Det kan exempelvis gälla frågor om arbetstidens längd och förläggning.

Arbetslöshetsförsäkringen skall vara allmän och obligatorisk. Det skall vara en omställningsförsäkring.

Arbetsmarknadspolitiken skall stimulera till arbete. Även skattepolitiken måste som sagts ovan utformas så att arbete premieras. Arbetsförmedlingen måste bli effektivare. Ett mer tillväxtorienterat arbetssätt med fokus på företagskontakter gynnar också personer med svag ställning på arbetsmarknaden (RRV 2001:15). Privata bemanningsföretag, rekryteringsföretag och utbildningsanordnare bör utnyttjas i högre grad än i dag. Vi återkommer till det i vår gemensamma reservation nr 6.

Vi menar att det är viktigt att stärka det *lokala ansvaret* för de arbetslösas situation. Insatserna bör inriktas mot det som den arbetslöse är bra på och det som hon eller han kan åstadkomma, i stället för konstlade kurser och program som alltför ofta inte leder till något arbete på den reguljära arbetsmarknaden. I stället för volyminriktade arbetsmarknadspolitiska program som syftar till att pressa ned den öppna arbetslösheten är det angeläget att insatserna riktas mot *bristyrkesutbildning* och *meningsfulla yrkesinriktade utbildningar*. Antalet arbetsmarknadspolitiska program bör minskas och regelverket kring dessa förenklas.

Det är av avgörande betydelse att *utbildning på alla nivåer* från grundskola till högskola präglas av hög kvalitet för att den kompetens som är ett viktigt fundament för hög framtida tillväxt skall kunna vidmakthållas och utvecklas.

Lärlingssystem bör enligt utskottets uppfattning ingå som en naturlig del i såväl ungdoms- som vuxenutbildning. Genom att yrkesinriktad utbildning integreras mer målmedvetet i företagen förbättras effektiviteten. Lärlingsutbildningen bör expandera och ersättningarna fastställas till en nivå som gör lärlingsprogrammen attraktiva också för företagen.

EU-samarbete för sysselsättning

Vi kan konstatera att arbetsmarknadspolitiken och arbetslösheten har blivit en allt viktigare fråga inom EU. En ökad flexibilitet på arbetsmarknadsområdet, lägre löneskatter, förbättringar i företagsklimatet samt satsningar på tjänstesektorn är några av huvudingredienserna i EU:s sysselsättningsriktlinjer. Regeringen har inte tagit till sig budskapet enligt vår uppfattning. Den svenska handlingsplanen bör revideras så att den bättre stämmer överens med riktlinjerna på dessa områden.

Sverige bör också betona vikten av att subsidiaritetsprincipen tillämpas i EU-samarbetet på sysselsättningsområdet.

Arbetsliv

Antalet sjukskrivningar och antalet anmälda arbetsskador har ökat kraftigt under slutet av 1990-talet. Arbetssjukdomar orsakade av organisatoriska och sociala faktorer har ökat mest av samtliga sjukdomar. Flertalet är relaterade till stress och hög arbetsbelastning.

Vi ser med stor oro på denna utveckling. Det förebyggande arbetet mot ohälsa måste bli mer inriktat på den enskilde individen. Villkoren i arbetslivet måste göras mer flexibla så att människor får större inflytande över arbetstider, den egna kompetensen och den egna arbetsmiljön. Företagen bör ges bättre incitament att arbeta för en förbättrad arbetsmiljö på de arbetsplatser och i de yrkesgrupper där ohälsa är vanligt förekommande. Det är dock inte bara villkoren i arbetslivet som har betydelse för människors hälsa utan också människors hela livssituation. Vi återkommer därför även i detta sammanhang till vårt tidigare nämnda förslag om hushållsnära tjänster, vilket skulle kunna underlätta för familjer att klara av kraven i arbetslivet.

Ansträngningar bör också göras för att få förtidspensionerade och långtids-sjukskrivna att återgå till arbetslivet.

2. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken (punkt 2) (m, kd)

av Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7 och motion 2000/01:A9 samt avslår motionerna 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del och 2000/01:A11.

Ställningstagande

Riksdagens revisorer har i en rapport, 2000/01:RR7, undersökt arbetet med otraditionella insatser på arbetsmarknaden. Revisorerna fann att det för de otraditionella medlen saknades tydlig målbeskrivning och nödvändiga krav på dokumentation och utvärdering. Många projekt har dessutom haft en för kort varaktighet för att vara möjliga att utvärdera.

Avsikten med de otraditionella medlen var att dessa skulle användas på ett friare sätt utifrån lokala förutsättningar och behov. Det är viktigt att det finns tydligt formulerade regelverk för nya verksamheter och att det inte råder oklarhet om verksamhetens mål och gränser. För att undanröja risk för olika tolkningar måste personalen få utbildning om innehållet i regelverket. Beträffande de otraditionella medlen har det saknats såväl tydliga målformuleringar som regelverk. Det har lett till att dessa medel bl.a. har använts till att täcka underskott på andra verksamhetsområden. Detta är mycket anmärkningsvärt. Det nytänkande som åsyftades med aktiviteten har till stor del uteblivit. Många projekt hade så kort varaktighet att det inte gick att dra några slutsatser av dem.

Det är högst otillfredsställande att regeringen inte från början har gett tydlig information om hur dokumentation och utvärdering skulle ske. Stora brister i dessa avseenden har framkommit på olika håll i landet. Sammanfattningsvis har dessa brister medfört stora svårigheter med att utvärdera utfallet av verksamheten med otraditionella medel.

Arbetsmarknadsutskottet uppmärksammade i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2000, betänkande 1999/2000:AU1, problemen med de otraditionella medlen. Arbetsmarknadsutskottet utgick från att regeringen snarast skulle vidta åtgärder och redovisa desamma för riksdagen. Vi tycker att det är anmärkningsvärt att det ännu inte har skett. Visserligen har de ”vanliga” otraditionella medlen i huvudsak ersatts med projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning. Till skillnad från majoriteten anser vi dock inte att det bör medföra att man skall bortse från revisorernas rapport. Det är nu viktigt att säkerställa att de misstag som begicks med de otraditionella medlen inte upprepas. Regeringen bör därför återrapportera till riksdagen om de åtgärder som vidtagits för att motverka de problem med otydliga regelverk och oklar rollfördelning som påtalats i denna reservation och i revisorernas rapport.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) och Riksrevisionsverket har haft olika uppfattningar om tillförlitligheten när det gäller de data som ligger till grund för utvärdering och utveckling av de otraditionella insatserna. Det är därför av yttersta vikt att regeringen tar initiativ till att

utarbete ett enhetligt system för insamlande, säkerställande och analys av relevanta individdata och projektinformation.

Vad vi har anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att vi anser att motion 2000/01:A9 liksom Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7 yrkandena 1 och 2 bör bifallas medan motionerna 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del och 2000/01:A11 bör avslås.

3. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken (punkt 2) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del samt avslår Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7 samt motionerna 2000/01:A9 och 2000/01:A11.

Ställningstagande

AMS statistik över arbetslösheten ger vid handen att det råder stora skillnader när det gäller arbetslöshetstalen på olika håll i landet. Som exempel kan nämnas Norrbottens län som redovisar en öppen arbetslöshet på 12,1 % i oktober i år. Detta är nästan fyra gånger högre arbetslöshet än i Stockholm och nästan dubbelt så hög arbetslöshet som i landet som helhet. Detta visar att det är nödvändigt att förnya arbetsmarknadspolitiken. Genom en ökad decentralisering med större möjligheter att lokalt besluta om de ekonomiska resurser som är kopplade till arbetsmarknadspolitiken och genom en ökad samverkan mellan lokala och regionala aktörer kan de lokala behoven tillgodoses bättre. Arbetsmarknadsverkets organisation måste förändras. Jag har utvecklat den frågan i en reservation tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet, se reservation nr 6. En decentraliserad arbetsmarknadspolitik måste vara medlet för att stärka den regionala och lokala utvecklingskraften.

Med en decentraliserad arbetsmarknadspolitik krävs det att utrymmet ökar för att använda de ekonomiska resurserna kopplade till arbetsmarknadspolitik mer otraditionellt än vad som fallet är i dag. Att dra upp riktlinjer och klara gränser för hur de otraditionella medlen skall få användas riskerar att hämma framväxten av samverkan mellan olika aktörer på lokalt plan efter de förutsättningar som finns. De arbetsmarknadspolitiska medlen, i sin helhet, bör användas på ett sådant sätt att tiden i arbetslöshet förkortas för samtliga berörda. Regelverket för hur de arbetsmarknadspolitiska medlen får användas bör således utformas på ett sådant sätt att det finns en stor öppenhet för nya samverkansformer och otraditionella arbetsmetoder.

Jag anser att detta bör ges regeringen till känna och jag tillstyrker därmed motion 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del. Jag avstyrker riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7 samt motionerna 2000/01:A9 och 2000/01:A11.

4. Riksdagens revisorers förslag om otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken (punkt 2) (fp)

av Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

2. Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motion 2000/01:A11 och avslår Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7 samt motionerna 2000/01:A9 och 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Resultatet av Riksdagens revisorers granskning av de otraditionella medlen presenteras i en rapport (1999/2000:13 Otraditionella medel), vilken har remissbehandlats. Revisorernas granskning bygger på bl.a. uppföljningar och utvärderingar som genomförts av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Riksrevisionsverket (RRV), Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Statskontoret samt oberoende utvärderare. I rapporten konstateras följande. Det är omöjligt att dra några säkra slutsatser om hur ”vanliga” otraditionella åtgärder och försökslänsprojekt bidrog till uppfyllelsen av de nationella målen. Skälet till detta är framför allt att inriktningen på bestämda mål och målgrupper varit för svag samt att det funnits brister i redovisningen av insatserna. Mål 3-projekten har visserligen redovisats bättre och målbilden var klarare. Blandningen av målgrupper, insatsområden och prioriteringar i enskilda projekt gör det dock svårt att isolera resultat och effekter såväl för olika målgrupper som för olika åtgärder. – Den kritik som revisorerna kunde redovisa var genomgående hård.

Revisorerna ansåg att en del åtgärder visserligen vidtagits för att förbättra tillämpningen, men påpekade att ett antal problem kvarstod. De problem som avsågs rörde brister vad gäller målformuleringar, ansvarsfördelning och beslutanderätt, otydliga regelverk, brister i internkontrollen och återrapporteringen av resultaten. Revisorerna ansåg också att det krävs en utvärdering av verksamheten i förhållande till målen. I rapporten ifrågasatte revisorerna behovet av ett särskilt utrymme för otraditionella insatser inom anslaget. De pekade i stället på möjligheten till ökad frihet inom ordinarie program och ökade möjligheter att kombinera olika typer av aktiviteter.

Jag anser att de förslag som revisorerna nu lägger fram inte kan anses vara tillräckliga. Regeringen bör i stället få i uppdrag att utforma förslag om hur de otraditionella medlen skall kunna infogas i de reguljära anslagen.

Jag anser att detta bör ges regeringen till känna och jag tillstyrker därmed motion 2000/01:A11 och avstyrker Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7 samt motionerna 2000/01:A9 och 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del.

5. Myndighetsledning inom AMV (punkt 3) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motion 2000/01:A22.

Ställningstagande

Arbetsmarknadsverket (AMV) består av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och de 20 länsarbetsnämnderna med sammanlagt 11 000 anställda. AMS är chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna. Varje länsarbetsnämnd utgör en egen myndighet. Såväl chefsmyndigheten AMS som varje länsarbetsnämnd har en egen styrelse med fullt ansvar. Under styrelserna är generaldirektören respektive länsarbetsdirektörerna myndighetschef. AMS styrelse har i en skrivelse till regeringen den 17 december 2000 lämnat förslag om att denna organisation av verket bör ändras. Förslaget innebär att de 21 myndigheterna slås samman till en enda myndighet. Skälet är framför allt att dagens avsaknad av en tydlig linjeorganisation anses leda till betydande styrningsproblem.

Regeringen har inte hört sammat AMS begäran. Regeringen tycks mena att det visserligen finns styrningsproblem men att det nog är lugnast om allt får förbli vid det gamla. Förslaget om att bringa ordning i styrningen av AMV reduceras därmed till en korrigerig av länsarbetsnämndernas ledningsform.

Vi anser att den svenska arbetsmarknadspolitiken bör genomgå genomgripande förändringar. Dagens arbetsmarknadsverk bör i huvudsak avvecklas och statens myndighetsroll begränsas kraftigt. Vi återkommer till frågan i en gemensam reservation med Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet (se reservation 6).

En sådan förändring genomförs dock inte över en natt. Det finns därför skäl att fästa största vikt vid de grundläggande styrningsproblem som finns vid dagens myndighet. Såväl Riksrevisionsverket (RRV) som Ekonomistyrningsverket har i olika sammanhang påtalat allvarliga brister hos AMV. Mot den här bakgrunden finner vi det anmärkningsvärt att regeringen så totalt har underkänt de förslag till reformering av myndighetsstrukturen som har lagts fram av AMS styrelse och generaldirektör.

Det är uppenbart att dagens styrningsproblem inom AMV leder till brister i effektivitet, kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet. Därmed äventyras ytterst

möjligheterna för AMS att säkerställa att verksamheten bedrivs i linje med riksdagens och regeringens uppdrag. De arbetssökande medborgarna kan heller inte tillförsäkras rättssäkerhet och likabehandling. Det är illavarslande att regeringen enligt sin skrivelse inte avser att göra någonting substantiellt åt dessa missförhållanden.

Vi vill på intet sätt bagatellisera vikten av lokalt inflytande och lokal förankring. Däremot tror vi inte att den lokala förankringen i dagens arbetsmarknadsverk är en funktion av myndighetsstrukturen. Annorlunda uttryckt menar vi att regionalt och lokalt inflytande är en fråga om arbetssätt och myndighetskultur snarare än om myndighetens formella organisation.

Vi anser att regeringen skall tillmötesgå AMS styrelses förslag och slå samman AMS och de 20 länsarbetsnämnderna till en gemensam myndighet. Denna uppfattning bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därmed Moderaternas motion 2000/01:A22.

6. Förändringar avseende AMS (punkt 4) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:A20, 2000/01:A21, 2001/02:A281 yrkandena 1–5, 2001/02:A323 yrkande 4 i denna del, 2001/02:A389 yrkande 1, 2001/02:Sf400 yrkande 3 i denna del och 2001/02:So637 yrkande 9.

Ställningstagande

Såväl Riksrevisionsverket som Ekonomistyrningsverket har i olika sammanhang påtalat brister inom AMV. Kritiken gäller verksamhetsstyrning, internkontroll, resultatuppföljning m.m. Även AMS anser att den nuvarande myndighetsstrukturen leder till brister i effektivitet, kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet.

En alltför stor del av AMS verksamhet ägnas åt onödig byråkrati enligt vår uppfattning. Regelverket kring den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är alltför detaljerat och ger inte de lokala arbetsförmedlingskontoren och de arbetslösa tillräcklig frihet och flexibilitet. Vi är därför överens om att det på lång sikt inte är tillräckligt att ändra ledningsformen för AMS för att komma till rätta med de problem som nyss berörts. Det är i stället nödvändigt att reformera myndighetsstrukturen från grunden. Myndigheten bör ges en förhållandevis liten organisation, vars verksamheten i möjligaste mån bör begränsas till myndighetsutövning, resursfördelning och upphandling av utbildningar. På orter där det finns en marknad för det skulle bemanningsföretag,

privata arbetsförmedlingar, rekryteringsföretag och utbildningsanordnare kunna utnyttjas i större omfattning än i dag för en stor del av arbetsförmedlingarnas nuvarande uppgifter. Det gäller exempelvis platsförmedlingsverksamhet och anordnande av yrkesutbildningar. Det bör dock poängteras att arbetsmarknadspolitik är en statlig angelägenhet. Den nya arbetsmarknadsmyndigheten bör därför ha ett ansvar för att godtagbar förmedlingsverksamhet bedrivs i hela landet.

Arbetsmarknaden ser olika ut i olika delar av landet. Arbetsförmedlingsverksamhet måste baseras på kunskaper om yrken eller branscher på den lokala arbetsmarknaden där det kan uppstå flaskhalsar så att utbildningar som leder till arbete kan erbjudas. En stor del av tillsättningen av lediga tjänster sker i dag genom informella informationskanaler. Det är därför nödvändigt att förmedlingen har kännedom om den lokala arbetsmarknaden, inte minst när det gäller de så viktiga kontakterna med näringslivet. En ökad samordning mellan arbetsförmedling, försäkringskassa, kommuner och omkringliggande näringsliv har visat goda resultat och bör ytterligare uppmuntras.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motionerna 2000/01:A20 (fp), 2000/01:A21 (kd), A281 yrkandena 1–5 (m), A323 yrkande 4 i denna del (m), A389 yrkande 1 (fp), Sf400 yrkande 3 i denna del (fp) och So637 yrkande 9 (fp).

7. Decentralisering av arbetsmarknadspolitiken m.m. (punkt 5) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:A10 yrkandena 1 i denna del, 2 och 3 samt 2000/01:A19.

Ställningstagande

Många lokala arbetsmarknader är ofta alltför små för att kunna hantera arbetslöshet på ett effektivt sätt. Jag har tidigare i reservation nr 3 om otraditionella medel varit inne på att de arbetsmarknadspolitiska medlen bör användas på ett sådant sätt att tiden i arbetslöshet förkortas för samtliga berörda och att regelverket för hur de arbetsmarknadspolitiska medlen får användas utformas på ett sådant sätt att det finns en stor öppenhet för nya samverkansformer och otraditionella arbetsmetoder.

Många av dem som blir eller riskerar att bli långtidsarbetslösa är i behov av samordnade insatser från många aktörer, en del kommunala, andra statliga eller privata. Vi i Centerpartiet förordar ett kontor för arbetslösa. Kommunerna bör samordna sådana insatser. För den enskilde underlättar det att bara behöva vända sig till en handläggare som har det huvudsakliga ansvaret för

alla kontakter med berörda myndigheter. Jag är övertygad om att en ökad samordning av samhällets insatser medför att arbetslöshet kan mötas på ett effektivare sätt. Många aktörer bör kunna samverka: arbetsförmedling, socialtjänst, hälso- och sjukvård, samt aktörer inom utbildningssystemet. Var och en i en sådan samverkan kan bidra med sina kunskaper och erfarenheter för en samlad bedömning av behovet av insatser. Gränserna för hur ekonomiska medel för arbetsmarknadspolitiska insatser får användas bör vara friare och medge ett mer otraditionellt användande. Inom vissa regioner kan det vara av större värde att använda dessa till ren arbetsmarknadsutbildning av övertalig arbetskraft, medan medlen på andra ställen kan göra större nytta genom att förstora den lokala arbetsmarknaden, start av nya företag eller andra liknande insatser.

En individuell handlingsplan bör upprättas för var och en där det anges vilka insatser från olika aktörer som behövs, vilka åtaganden som gäller för dessa, liksom för den arbetssökande. Det bör vara möjligt att lokalt besluta om vilka resurser som skall tillföras. De medel som utnyttjas för arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör därmed fördelas för beslut i de lokala arbetsförmedlingsnämnderna i respektive kommun.

En modell för fördelning av resurser i kommunerna bör utgå från dels antalet arbetslösa, dels hur länge en arbetssökande i genomsnitt går arbetslös och ett antal individuella faktorer som exempelvis tidigare utbildningsnivå, sociala bindningar, arbetshandikapp etc. De arbetsmarknadspolitiska medlen skall användas på ett sätt som inte snedvrider konkurrensen eller skapar undanträngningseffekter. Klara målbeskrivningar bör finnas så att en adekvat utvärdering och uppföljning kan göras av de beslutade insatserna på såväl regional som lokal- och individnivå.

Med det anförda tillstyrker jag Centerpartiets motioner 2000/01:A10 yrkande 1 i denna del, 2 och 3 och 2000/01:A19.

8. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (punkt 7) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 8 om målet för politikområde Arbetsmarknadspolitik. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A384 yrkande 14.

Ställningstagande

Vi är inte beredda att ställa oss bakom regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik utan anser att detta bör avslås av riksdagen. I stället förordar vi en politik som skapar förutsättningar för ett ekonomiskt,

kulturellt och socialt växande Sverige. Politiken skall utformas så att den främjar en väl fungerande arbetsmarknad där alla människor och företag har möjlighet att växa och utvecklas och förmår bryta nuvarande utveckling mot utanförskap och tudelning av samhället. Vi utvecklar vår syn på arbetsmarknadspolitiken närmare i motionerna A219 om lönebildning, A223 om individuell investering i utbildning, A278 om arbetshandikappade, A318 om arbetstid, A368 om bemanningsföretag, A391 om yrkesutbildning och arbetsmarknaden och Sf345 om vårdbidrag för funktionshindrade barn samt i vår övergripande arbetsmarknadspolitiska kommittémotion A323 om hur en arbetsmarknad för alla skall skapas. Med hänsyn till det anförda bör motion A384 yrkande 14 bifallas.

9. Kreditering på skattekonto (punkt 8) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 9 om kreditering på skattekonto. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Sk471 yrkande 38.

Ställningstagande

Vi anser att kreditering på skattekonto avseende anställningsstöd inte längre skall medges och förordar att riksdagen beslutar om detta. Motion Sk471 yrkande 38 bör således bifallas.

10. Pendlingsbidrag (punkt 9) (m, kd)

av Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen avslår proposition 2001/02:4 punkt 6 och bifaller därmed motion 2001/02:N31 yrkande 10.

Ställningstagande

Regeringens förslag om att på försök införa ett pendlingsbidrag avstyrks bl.a. därför att erfarenheten visar att bidrag som införs på försök ofta permanentas utan att det genomförs någon närmare prövning och utvärdering efter försökstidens slut. Vi vill i stället minska kostnaderna för resor till och från arbetet genom ökad avdragsrätt. Med hänsyn till det anförda bör regeringens förslag i

proposition 2001/02:4 punkt 6 avslås av riksdagen och motion N31 yrkande 10 bifallas.

11. Åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade (punkt 11) (kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Stefan Attefall (kd), Maria Larsson (kd) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till vad som anförts under ställningstagande i reservation 10 anser vi att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under ställningstagande i reservation 11 om Åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A227 yrkande 3, 2001/02:A259 yrkande 4, 2001/02:A367 yrkande 18 och 2001/02:A389 yrkandena 22 och 23 samt 2001/02:So240 yrkande 4 och avslår motionerna 2001/02:A310 yrkandena 1 och 2, 2001/02:A311, 2001/02:A336, 2001/02:A340, 2001/02:A348 samt 2001/02:A362.

Ställningstagande

Utformningen av lönebidragssystemet har stor betydelse för arbetshandikappade personers möjligheter att få tillträde till arbetsmarknaden. Bidragsnivån i lönebidragssystemet har länge varit oförändrad vilket medfört tilltagande svårigheter att finna arbetsgivare som är beredda att anställa personer med lönebidrag. Likaså har det medfört ökande problem för funktionshindrade med kvalificerade utbildningar att få lämpligt arbete. Därför är det angeläget att göra en översyn av det s.k. taket i lönebidragssystemet och att göra systemet mer flexibelt.

Med hänsyn till det anförda bör motionerna A227 yrkande 3, A259 yrkande 4, A367 yrkande 18, A389 yrkandena 22 och 23 samt So240 yrkande 4 bifallas medan motionerna A310 yrkandena 1 och 2, A311, A336, A340, A348 och A362 bör avslås i den mån de inte kan anses besvarade med vad utskottet anför.

12. Översyn av Samhall (punkt 12) (kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Stefan Attefall (kd), Maria Larsson (kd) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 12 om Översyn av Samhall AB. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A367 yrkande 19 och

2001/02:A389 yrkande 24 samt avslår motionerna 2001/02:A332 och 2001/02:A347.

Ställningstagande

Samhall AB har under många år haft en viktig uppgift när det gäller att erbjuda arbete till arbetshandikappade. På senare tid har det dock kommit rapporter om ökande problem med att hantera balansen mellan det sociala uppdraget att å ena sidan anordna arbete för arbetshandikappade personer och att å den andra bedriva så affärsmässigt effektiv verksamhet som möjligt. Rapporterna har exempelvis handlat om ökad förekomst av stress och bristande trygghet bland anställda i bolaget och om risker för att Samhalls verksamhet, som ju bedrivs med stöd av statliga anslag, kan medföra snedvridning av konkurrensförhållandena.

Vi anser att det bör genomföras en bred utvärdering och översyn av Samhalls uppdrag. Vår uppfattning är att det sociala uppdraget måste komma mer i fokus samtidigt som statens kostnader för verksamheten måste hållas nere. Motionerna A367 yrkande 19 och A389 yrkande 24 tillstyrks av utskottet medan motionerna A332 (s) och A347 (s) avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

13. Mål för politikområdet Arbetsliv m.m. (punkt 14) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 13 om målet för politikområde Arbetslivspolitik. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A384 yrkande 25 och avslår motion 2001/02:A335.

Ställningstagande

Vi kan inte ställa sig oss bakom regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsliv. I stället anser vi att arbetslivspolitikerna bör utformas i enlighet med de förslag vi presenterar i motionerna A219, A318, A323 och Sf345 och som innebär en lång rad politiska förändringar. Vi förordar bl.a. en reformering av skattesystemet, sänkta reservationslöner samt åtgärder för att förbättra och decentralisera lönebildningen. I de reformer vi förespråkar ingår också en rad förändringar av arbetsrätten liksom möjligheter till betydligt flexibla arbetstider än i dag. Med hänsyn till det anförda bör motion A384 yrkande 25 bifallas och motion A335 avslås.

14. Mål för politikområdet Jämställdhetspolitik (punkt 17) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 14 om målet för politikområdet Jämställdhetspolitik. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A384 yrkande 26.

Ställningstagande

Vi motsätter oss regeringens mål för politikområdet och förordar i stället en inriktning av jämställdhetspolitiken som innebär att den bidrar till att självständiga kvinnor och män kan forma sin tillvaro enligt egna önskemål och behov. I sammanhanget har familjepolitik och skattepolitik stor betydelse liksom ett avskaffande av den offentliga sektorns monopol inom många kvinnodominerade yrken. Motion A384 yrkande 26 bör därför bifallas.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Inledning

Den 21 november 2002 beslöt riksdagens majoritet bestående av Socialdemokrater, Vänsterpartister och Miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2002. Samtidigt beslutades om preliminära utgiftstak för åren 2003 och 2004.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara en sänkt utgiftskvot. För detta krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både människor och företag växa. Fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sitt liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs t.ex. för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. När riksdagens majoritet nu genom riksdagsbeslutet den 21 november om ramar för de olika ut-

giftsområdena valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområdena 13 och 14.

Den allmänna inriktningen av politiken

Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna har avgivit en gemensam reservation om inriktningen av politiken, se reservation 1. Därutöver vill vi anföra följande.

I parti- och kommittémotioner förordar vi en ny inriktning på politiken i Sverige. Vi vill skapa ett dynamiskt samhällsklimat som ger möjligheter för alla att förverkliga sina ideal och livsdrömmar. Sverige måste få en arbetsmarknad som är mer rörlig och öppen – en arbetsmarknad för alla. Om det skall kunna uppnås måste skatten på arbete sänkas, särskilt för dem som har låga och medelstora inkomster. Likaså krävs sänkt skatt på utbildning och kunskap. Utbildning måste prioriteras i alla led från grundskola till kontinuerlig vidareutbildning.

Ett lägre skattetryck skulle innebära att företag kunde växa och att fler företag skulle startas. Det skulle i sin tur leda till fler anställningar och färre arbetslösa.

Vi anser också att det måste blir lättare för företag att etablera sig, växa och utvecklas i Sverige. Reglerna kring start och drift av företag inklusive anställning av medarbetare måste bli färre och enklare.

Lönebildningen bör ske lokalt med utgångspunkt från att individuella löner tydligare värdesätter anställdas kunskaper och arbetsresultat. Dagens arbetsrätt måste moderniseras och anpassas till en internationell arbetsmarknad. Principen att sist anställd automatiskt blir först ut, när personal sägs upp, skall tas bort – turordningsreglerna måste avskaffas. Våra arbetsrättsreformer ger en bättre balans på arbetsmarknaden och ett gynnsammare företagsklimat. Arbetstidens längd och förläggning bör avgöras genom förhandlingar mellan anställda och arbetsgivare.

När det gäller myndighetsstrukturen på arbetsmarknadsområdet hänvisar vi till reservation 5.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Allmänt

Som framgång vill vi skapa ett dynamiskt samhällsklimat som ger möjligheter för alla att förverkliga sina ideal och livsdrömmar. Om Sverige skall få en arbetsmarknad för alla förutsätter det att både den geografiska och den sociala rörligheten ökar.

Vi vill slopa flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna till förmån för mer individuellt inriktade insatser, främst utbildning. Ungdomar bör t.ex. kunna genomgå företagsinriktad lärlingsutbildning. Aktivitetsgarantin skall successivt avskaffas. Som framgår nedan förordar vi ökad frihet och mångfald när det gäller arbetsförmedling.

Dagens omfattande byråkratiska AMS skall läggas ned och ersättas med en begränsad, central arbetsmarknadsmyndighet.

En viktig del i de arbetsmarknadsreformer vi förespråkar är införande av en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring för alla arbetstagare som uppfyller försäkringsvillkoren. Administrationen av försäkringen skall skötas av staten, och de nuvarande arbetslöshetskassorna skall upplösas. Försäkringen skall vara en omställningsförsäkring. Dagens fasta medlemsavgifter i arbetslöshetskassan skall successivt ersättas med en försäkringspremie vars storlek relateras till månadslönen. Premien skall vara avdragsgill vid inkomstbeskattningen.

Genom fri konkurrens skall andra aktörer än staten få möjlighet att sköta förmedlingen av arbeten. Lokala arbetsförmedlingar kan exempelvis avknoppas från dagens myndighet, rekryteringsföretag kan hjälpa nya grupper av arbetssökande, specialistförmedlingar växa fram och bemanningsföretag vidga sin verksamhet. Flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna liksom aktivitetsgarantin bör slopas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. Dessa bör utformas utifrån individens bakgrund, behov och motivation. Vi anser att merparten av de arbetsmarknadspolitiska insatserna bör utgöras av olika former av utbildning.

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Genom den reformering av arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska programmen som vi förordar kan anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader reduceras med 225,9 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

En reformerad arbetsmarknadspolitisk och införandet av en ny arbetslöshetsförsäkring enligt vårt förslag medför att anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd kan skäras ned med 3 525 miljoner kronor.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Vi vill slopa delar av dagens arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ersätta dem med mer individuella insatser. Vi motsätter oss också försöksverksamhet med friår och vill avskaffa flyttningsbidraget. Våra förslag leder till att anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader kan minskas med 1 170 miljoner kronor.

Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Det är angeläget att genomföra offentliga och årligen återkommande utvärderingar av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering bör få ett utvidgat uppdrag med denna innebörd. Därför ökas anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering med 4,4 miljoner kronor.

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp kan avvecklas till följd av införandet av en ny arbetslöshetsförsäkring enligt vårt förslag.

Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Vi anser att anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten bör avvecklas.

Sammanställning över anslagen 22:1–22:3, 22:7–22:8 och 22:10

Tusental kronor

| | Anslag | Anslagstyp | Utskottet | Moderaterna |
|--------------|--|-------------------|------------------|--------------------|
| 22:1 | Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | ramanslag | 4 517 058 | -225 853 |
| 22:2 | Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | ramanslag | 36 023 000 | -3 525 000 |
| 22:3 | Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | ramanslag | 4 682 582 | -1 170 000 |
| 22:7 | Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | ramanslag | 20 596 | 4 404 |
| 22:8 | Bidrag till administration av grundbelopp | ramanslag | 61 000 | -61 000 |
| 22:10 | Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | obetecknat anslag | 7 229 | -7 229 |
| Summa | | | 58 915 236 | -4 984 678 |

Utgiftsområde 14 Arbetsliv*Allmänt*

Utvecklingen vad gäller sjukskrivningar och förtidspensioner är oroande och måste följas upp noggrant. Vi kan konstatera att det för närvarande finns 100 000 människor som har varit sjukskrivna i mer än ett år (maj 2001). Bara mellan juli 2000 och juli 2001 har antalet långtidssjukskrivna ökat med 28 %. Under perioden januari–september i år uppgick utbetalningarna av sjukpenning till 27 miljarder kronor (källa Riksförsäkringsverket). Regeringen räknar enligt budgetpropositionen med att kostnaderna för sjukskrivningar år 2002 kommer att uppgå till 50 miljarder kronor. Sjukfrånvaron bland personal i offentlig sektor är särskilt stor.

Enligt vår uppfattning hotar sjukfrånvaron att bli vårt största samhällsproblem, och vi anser att det finns all anledning att ta den skenande utvecklingen vad gäller sjukskrivningar på yttersta allvar. Det måste till kraftfulla åtgärder för att vända denna utveckling. Ett sätt att motverka ohälsan i arbetslivet kan vara att skapa förutsättningar för en individuell och flexibel arbetstid. En sådan möjlighet gynnar både arbetstagare och arbetsgivare. I vår motion om

den ekonomiska politiken, Fi291, föreslår vi ett 13-punktsprogram för att göra fler friska och för att göra rehabiliteringen snabbare.

Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket

Enligt vår uppfattning är Arbetsmiljöverkets uppdrag omfattande och verksamheten betydelsefull, men vi anser inte att det finns någon anledning att öka anslaget. Vi föreslår därför att anslaget fastställs till 538 miljoner kronor.

Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet

I likhet med vad som gäller för Arbetsmiljöverket är Arbetslivsinstitutets uppdrag omfattande och verksamheten betydelsefull. Enligt vår uppfattning finns det dock ingen anledning att öka anslaget för detta institut. Vi föreslår därför att det till anslaget anvisas drygt 294 miljoner kronor.

Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.

Vi anser att anslaget bör reduceras successivt och föreslår att det till anslaget anvisas 23 miljoner kronor.

Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen

Vi moderater är principiella motståndare till specialdomstolar och partssammansatta domstolar. Enligt vår uppfattning bör därför Arbetsdomstolen läggas ned och dess uppgifter överföras till det allmänna domstolsväsendet. Anslaget 23:4 bör därmed utgå.

Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

De fyra ombudsmän som har till uppgift att utöva tillsyn över diskrimineringslagstiftningen i arbetslivet bör slås ihop till en enda myndighet, Ombudsmannen mot diskriminering, och ett nytt anslag under utgiftsområde 14 bör skapas för ändamålet. Anslaget bör tillföras drygt 32 miljoner kronor för budgetåret 2001. Samtidigt slopas under utgiftsområde 14 anslagen 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) och 24:1 Jämställdhetsombudsmannen (JämO). Under andra utgiftsområden slopas anslagen för Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) respektive Handikappombudsmannen (HO). Vidare innebär förslaget att Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering sammanläggs.

Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet

Vi anser att Medlingsinstitutets uppdrag bör begränsas. Detta får återverkningar på anslaget 23:8 som bör reduceras med ca 23 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen

Som framgår av vad vi anfört ovan under anslaget 23:7 är vi av den uppfattningen att de fyra ombudsmännen DO, HO, HomO och JämO bör slås ihop till en enda myndighet, Ombudsmannen mot diskriminering, och att ett nytt anslag bör skapas för ändamålet. Detta får till följd att övriga anslag som avser diskrimineringsombudsmännen bör utgå.

Anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Enligt vår uppfattning bör anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder minskas med 6,1 miljoner kronor.

Sammanställning över anslagen 23:1–23:4, 23:7–23:8, 24:2 och 24:(Ny)

Tusental kronor

| | Anslag | Anslagstyp | Utskottet | Moderaterna |
|--------------|---|------------|-----------|-------------|
| 23:1 | Arbetsmiljöverket | ramanslag | 566 611 | - 28 330 |
| 23:2 | Arbetslivsinstitutet | ramanslag | 310 085 | - 15 504 |
| 23:3 | Särskilda utbildningsinsatser m.m. | ramanslag | 46 000 | - 23 000 |
| 23:4 | Arbetsdomstolen | ramanslag | 19 032 | - 19 032 |
| 23:7 | Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) | ramanslag | 4 394 | - 4 394 |
| 23:8 | Medlingsinstitutet | ramanslag | 46 074 | - 23 037 |
| 24:1 | Jämställdhetsombudsmannen | ramanslag | 20 886 | - 20 886 |
| 24:2 | Särskilda jämställdhetsåtgärder | ramanslag | 12 206 | - 6 103 |
| 24:(Ny) | Ombudsmannen mot diskriminering | | | + 32 193 |
| Summa | | | 1 047 542 | - 108 093 |

Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Den allmänna inriktningen av politiken

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därigenom skapas förutsättningar

för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bl. a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel och där den kraftigt ökande sjukfrånvaron måste mötas med en förbättrad arbetsmiljö och rehabilitering. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthålligt hög tillväxt, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser, och där statens finanser inte kollapsar vid nästa lågkonjunktur.

Riksdagsmajoriteten – bestående av Socialdemokrater, Vänsterpartister och Miljöpartister – har beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena och därmed ställt sig bakom en annan inriktning av politiken. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområdena 13 och 14 och som vi skulle ha yrkat bifall till om vårt förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i första beslutsomgången.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Arbetsmarknadsverket har en förvaltningsbudget på drygt 4 500 miljoner kronor. Inom AMV finns utbredd kritik mot den omfattande internadministrationen. Samtidigt finns det tydliga indikationer på brister i verksamheten när det gäller styrning, uppföljning och kontroll.

Dagens arbetsmarknad innebär nya utmaningar för den traditionella arbetsmarknadspolitiken, bl.a. genom möjligheter till samverkan mellan arbetsmarknadsmyndigheten och privata bemanningsföretag och genom att verksamheter kan läggas ut på entreprenad. Det behövs en grundlig översyn av arbetsmarknadspolitiken och AMV:s organisation. Det har vi Kristdemokrater betonat i den gemensamma reservationen Allmän inriktning av politiken som vi står bakom tillsammans med Moderaterna, Centern och Folkpartiet och som redovisas ovan.

Redan innan översynen av AMV är klar anser vi att AMS bör få tydligare stabskaraktär. Färre arbetsmarknadspolitiska program medför också besparingar genom att administrationen minskar. Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader kan därmed reduceras med 50 miljoner kronor.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Vi Kristdemokrater vill införa en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring från år 2002. Försäkringen skall ha enkla och uthålliga regler, uppmuntra den arbetslöse att söka arbete och ge en rimlig ekonomisk trygghet. Den skall utformas så att den aktiverar den arbetslöse och skapar incitament att skaffa ett nytt arbete. Allt arbete, oavsett anställningsform, skall löna sig bättre än att inte arbeta.

Ersättningsnivån bör det första året vara 80 % av den lön man hade vid inträdet i arbetslöshet. Den ersättningsgrundande inkomsten skall därefter beräknas som 80 % av genomsnittsinkomsten de senaste 24 månaderna. Ersättningsnivån skall höjas för varje arbetad timme. Byte av yrke, bransch och inkomstläge skall stimuleras. Varje arbetslös skall få en individuell utredning och en handlingsplan.

Egenfinansieringen bör höjas till en tredjedel i den nya försäkringen men höjningen skall kompenseras genom sänkt inkomstskatt, bl.a. i form av ett högre grundavdrag. Därmed minskar marginaleffekterna. Försäkringen skall även fortsättningsvis vara ett statligt ansvarsområde.

Vi räknar med att medelsbehovet under anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd minskar med 8 125 miljoner kronor budgetåret 2002. I huvudsak beror detta på vårt förslag till reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen, men också på våra förslag om företagsfrämjande och tillväxtorienterade åtgärder.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Aktiva arbetsmarknadsåtgärder skall prioriteras före passivt kontantstöd. Antalet arbetsmarknadspolitiska program skall reduceras väsentligt och regelverket förenklas. Inom de arbetsmarknadsutbildningar som erbjuds bör också lärlingsutbildning finnas med som ett alternativ. Långtidsarbetslöshet skall bekämpas på ett kraftfullt sätt. Vi förordar individuella handlingsplaner och ett personligt anpassat stöd till den långtidsarbetslöse, ökade krav på den arbetslöse att vara aktiv samt ett anställningsstöd för den som har varit långtidsinskriven mer än två år. Detta anställningsstöd bör lämnas med 75 % av lönekostnaden under de första sex månaderna och därefter 25 % i ytterligare 18 månader.

Det är av yttersta vikt att alla ungdomar mellan 18 och 24 år erbjuds arbete i det reguljära arbetslivet eller meningsfulla studier. Vi anser att rimliga förslag har lagts fram i budgetpropositionen om förändrade och enhetliga ersättningsnivåer vid deltagande i kommunala ungdomsprogram respektive utvecklingsgaranti.

I vissa fall kan i dag undantag medges från kravet på att en arbetsgivare som anordnar arbetspraktik skall betala ett finansieringsbidrag på 3 000 kr per månad och person. Vi anser att även statliga myndigheter bör undantas från finansieringsbidraget.

Kristdemokraterna välkomnar den aviserade försöksverksamheten med friår men anser att också alternativa utformningar kan övervägas. När det

gäller flyttningsbidrag respektive pendlingsbidrag anser vi att dessa inte har någon avgörande inverkan på människors benägenhet att flytta. Bidrag av denna karaktär bör således inte lämnas. I en gemensam reservation tillsammans med Moderaterna utvecklar vi vår kritik mot förslaget att införa ett pendlingsbidrag.

Med hänvisning till ovanstående åtgärder, och i viss mån med hänsyn till de företagsfrämjande och tillväxtorienterade åtgärder som vi föreslår, beräknar vi anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader till ett belopp som är 820 miljoner kronor lägre än vad som föreslagits i budgetpropositionen.

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

I gemensamma reservationer tillsammans med Centern och Folkpartiet pekar vi på behovet av åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade och på behovet av en bredare översyn och utvärdering av Samhall AB. Vi menar att de arbetshandikappade måste tillförsäkras ett fortsatt aktivt arbetsliv.

Från Kristdemokraternas sida menar vi att det är angeläget att genom en översyn klargöra hur Samhalls inriktning och uppdrag skall utformas på lång sikt liksom hur andra särskilda insatser för arbetshandikappade skall utformas. I avvaktan på översynen anser vi att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade bör tillföras ytterligare 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motsvarande minskning bör göras på anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB.

Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB

Med hänvisning till det ökade anslag som förordas för lönebidrag till arbetshandikappade förordar vi att anslaget 22:9 *Bidrag till Samhall AB* minskas med 100 miljoner kronor.

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Allmänt

Under slutet av 1990-talet har antalet sjukskrivningar ökat kraftigt. Kostnaden var 1998 ca 20 miljarder kronor och har sedan dess fördubblats. Sjukskrivningarna kostar i dag statskassan 12 miljoner kronor om dagen. En stor del av ökningen har sin grund i problem med stress.

Enligt vår uppfattning måste arbetsmiljön beaktas redan på planeringsstadiet. Stora ansträngningar måste göras för att anpassa lokaler, maskiner och utrustning, arbetsuppgifter, arbetstempo och arbetstider till de anställdas behov och förutsättningar. Tekniken måste vara underordnad människan. Små enheter måste eftersträvas där människan kan överblicka sin arbetsituation och där goda personliga relationer med arbetskamrater kan utvecklas.

Vad gäller regeringens s.k. elvapunkturprogram för ökad hälsa i arbetslivet som presenteras i budgetpropositionen kan vi konstatera att det är otillräckligt för att möta de galopperande sjukskrivningstalen. Inte minst saknas handlingskraft för att påskynda rehabiliteringsinsatserna.

Vi anser att det krävs en helhetssyn på människan när man skall angripa ohälsoproblemet. Regeringen relaterar problemet med stress enbart till arbetslivet. Arbetsplatsen och dess beskaffenhet står endast för ca 50 % av alla sjukskrivningsorsaker. Det finns faktorer utanför arbetsplatsen som sannolikt i stor utsträckning bidrar till ohälsan, såsom t.ex. individens ekonomi och relationsproblem. Många har det svårt att få hela sin livssituation att gå ihop. Utformningen av familje-, folkhälso-, skatte- och jämställdhetspolitiken har därför också stor betydelse för möjligheterna att komma till rätta med ohälsan. Det förebyggande arbetet måste ses i ett långt perspektiv. Åtgärder måste sättas in för att förebygga ohälsa och för att förhindra att en redan uppkommen sjukdom återkommer eller förvärras. I det perspektivet blir det för snävt att bara se till arbetsplatserna och de problem som kan uppstå där.

De långa sjukskrivningarna ökar, vilket tyder på att det tar för lång tid från det att sjukdom bekräftats till dess rehabiliteringsinsatser sätts in. Trots att antalet långtidssjukskrivningar över 30 dagar har fördubblats de senaste fyra åren är antalet rehabiliteringsinsatser oförändrat. Bland de 430 000 personer som i dag lämnat arbetsmarknaden med förtidspension finns med all säkerhet många som skulle ha haft en möjlighet att komma tillbaka till arbetslivet om de hade fått en snabbare rehabiliteringsinsats.

I utredningen Rehabilitering i arbete – en reform för individen i centrum (SOU 2000:78), den s.k. Gerhard Larsson-utredningen, lämnas bra förslag som skulle kunna genomföras omgående. Vi står bakom förslaget som innebär att en rehabiliteringsförsäkring införs som finansieras via arbetsgivaravgiften, men med staten som medfinansier under en övergångsperiod. Den ersätter en stor del av de olika system för rehabilitering och ersättningar som finns i dag. Försäkringskassan och yrkesinspektionen förstärks.

Regeringen har i stället valt att tillsätta en arbetsgrupp som skall arbeta vidare med frågorna. Det vittnar om brist på handlingskraft och förlänger en svår situation för många människor. Vi beklagar denna onödiga väntan på en ny rehabiliteringsorganisation.

Det är helt nödvändigt att regeringen, trots att man skjuter på detta beslut, snabbt ser till att rehabiliteringsarbetet på försäkringskassorna och arbetsplatserna fungerar. Handläggningstiden måste kortas till gagn för den enskilda människan.

I offentlig sektor är problemen med sjukfrånvaro, såväl lång som kort, särskilt stora. Det är viktigt att Sveriges största arbetsgivare tar sitt ansvar på allvar. En ordentlig analys bör göras av den offentliga sektorns speciella problem. Vid en sådan genomlysning bör bl. a. frågor tas upp om hur delaktighet och inflytande för de anställda kan öka och hur den kompetensutveckling som är nödvändig kan genomföras.

En viktig åtgärd för att förbättra människors arbetsförhållanden är enligt vårt förmenande att möjliggöra en större flexibilitet och ett större inflytande för individen över arbetstiden. Arbetstidslagstiftningen måste därför utformas så att arbetsgivare och arbetstagare i ökad utsträckning lokalt kan fastställa arbetstiden efter sina behov och önskemål. Lagstiftningen bör skapa förutsättningar för parterna att i kollektivavtal finna lösningar i avvägningen mellan verksamhetens och de anställdas behov.

Vi vill också framhålla att arbetsgivarna har en central roll när det gäller de anställdas arbetsmiljö och rehabilitering. Det förebyggande arbetet kan inte överskattas. Varje arbetsgivare har enligt arbetsmiljölagen skyldighet att genomföra ett s.k. systematiskt arbetsmiljöarbete. Även Arbetsmiljöverket måste arbeta aktivt med såväl psykisk som fysisk ohälsa. Arbetsmiljöverket bör fungera som en uppsökande samarbetspartner för de företag, organisationer och offentliga förvaltningar som vill ha råd och stöd i arbetet med att motverka och förhindra fysisk och psykisk ohälsa.

När det sedan gäller diskriminering i arbetslivet anser vi att den skall motarbetas med väl fungerande lagar. Stat och kommun bör föregå med gott exempel bl. a. då det gäller anställda människor med funktionshinder, äldre arbetskraft, invandrare och personer som är i behov av rehabilitering. Mobbning på arbetsplatsen måste aktivt bekämpas.

Vi kan konstatera att en stor del av arbetsmarknaden är könssegregerad. Aktiva åtgärder för en jämnare fördelning mellan kvinnor och män måste vidtas. Lika lön för likvärdigt arbete och jämställda lönevillkor för kvinnor och män skall gälla.

Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket

Vi anser att det genom sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen till en myndighet har skapats bättre förutsättningar att uppnå effektiviseringar. Verket har också under senare år fått ökade anslag med 70 miljoner kronor vilka inte fullt ut har kunnat förbrukas. Med hänvisning till dessa ökningarna av anslaget och till de rationaliseringsvinster som bör kunna uppnås efter sammanslagningen anser vi att det är möjligt att reducera anslagstilldelningen med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt vår uppfattning bör Arbetsmiljöverket prioritera utbildning och stöd till regionala arbetsmiljöskyddsombud.

Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet

Det kan konstateras att det finns allvarliga brister i styrningen av Arbetslivsinstitutet. Vi anser att den aviserade översynen av institutet och dess relationer till andra myndigheter bör vara grundlig och förutsättningslös. Mycket talar för att institutets forskningsresurser kommer till effektivare användning om de finansierar forskning inom andra institutioner, exempelvis universiteten. Enligt vår uppfattning bör stora delar av institutets informations- och utbildningsverksamhet kunna överföras till Arbetsmiljöverket. Institutet bör dessutom kunna genomföra rationalisering av sin verksamhet. Den arbetslivsin-

riktade forskningen inriktad på arbetsorganisationsområdet bör prioriteras. Sammantaget gör vi bedömningen att anslaget bör kunna minska med 30 miljoner kronor för år 2002 och att verksamheten bör kunna avvecklas på tre års sikt. Institutets forskningsresurser bör kunna överflyttas till Arbetsmiljöverket och andra aktörer inom området.

Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.

Eftersom stödet till utbildningen av de regionala skyddsombuden har överförts till Arbetsmiljöverkets anslag anser vi att det är tveksamt att statliga bidrag skall utgå i all evighet till utbildning av övriga fackliga förtroendevalda. Enligt vår uppfattning bör de fackliga organisationerna själva eller i samarbete med arbetsgivarna kunna finansiera sådan utbildning. Vi föreslår därför att anslaget årligen skall minskas med 20 miljoner kronor.

Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet

Vi anser att huvudansvaret för statistiken på löneområdet bör ligga hos SCB. Med hänsyn till detta anser vi att anslaget 23:8 Medlingsinstitutet bör bestämmas till 20 074 miljoner kronor, vilket är 26 miljoner mindre än regeringens förslag.

Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 m.m. (c)

av Margareta Andersson (c).

Inledning

Vi centerpartister förordar en förnyad, decentraliserad och flexibel arbetsmarknadspolitik som inriktas på tre spår till arbete: grundläggande utbildning, högkvalitativa utbildningar och övergångsarbetsmarknader.

Arbete måste alltid löna sig. Vi vill genom en rad reformer öka incitamenten att ta ett arbete, öka självbestämmandet och höja livskvaliteten. Detta bidrar till ökad företagsamhet och sysselsättning samt minskad arbetslöshet i hela landet. Som ett led i reformerna skall arbetsmarknadspolitiken decentraliseras och en friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen medges. Höjda reseavdrag leder till att de lokala arbetsmarknaderna blir väsentligt större än i dag.

I vårt budgetalternativ förespråkar vi att försörjningsstöden för dem som är arbetslösa, i arbetsmarknadspolitiska program eller i vuxenutbildning samordnas till utgiftsområde 13. Genom att på detta sätt renodla inriktningen av utgiftsområdet uppnås bättre samordning och större flexibilitet. Det blir också lättare att få överblick över kostnaderna. Vi anser att de anslagsposter som inte kan härledas till försörjningsstöd bör flyttas till utgiftsområde 14 Arbetsliv. Totalt räknar vi med att den ökade samordningen leder till besparingar på 1 500 miljoner kronor.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Centerpartiet förordar som framgått en decentralisering av arbetsmarknadspolitiken liksom en friare medelsanvändning. Detta, tillsammans med den samordning av försörjningsstöden som vi förespråkar, medför ökad flexibilitet och besparingar bl.a. på anslaget 22:1. Vi avvisar regeringens förslag om ett anslagstillskott på 700 miljoner kronor för personalförstärkningar. Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader bör minskas med 642,8 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras i flera avseenden. Medlemsavgiften till arbetslöshetskassan bör höjas till 200 kr per månad samtidigt som den skall vara avdragsgill. Den höjda medlemsavgiften medför att statens bidrag till försäkringen minskas i motsvarande grad. Ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen bör sänkas till 580 kr per dag. Inom ramen höjs aktivitetsstödet till 200 kr per dag. Kontrollen av försäkringen bör effektiviseras. Totalt räknar vi med att förändringarna medför besparingar på 6 981 miljoner kronor på anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Ett genomförande av vår politik på arbetsmarknadsområdet och samordningen av försörjningsstöd som behandlats ovan leder till betydande anslagsbesparingar. Likaså minskar anslagsbehovet till följd av företagsfrämjande insatser och skattereformer som ger incitament till arbete. Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader beräknas till ett belopp som är 1 683 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit.

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Från Centerpartiets sida finner vi det angeläget att höja lönebidragstaket till 15 000 kr per månad. Den reformerade arbetsmarknadspolitik som vi förordar och som har beskrivits ovan innefattar ett mer flexibelt lönebidragssystem. Vi bedömer att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade kan minskas med 99,4 miljoner kronor. Detta anslag har inte tidigare utnyttjats helt.

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket

Enligt vår uppfattning innebär sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen att man kan uppnå avsevärda effektiviseringsvinster. Vi föreslår därför att anslaget reduceras med ca 7 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Politiken på utgiftsområdena 13 och 14 m.m. (fp)

av Elver Jonsson (fp).

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Allmänt

Arbetsmarknadspolitik bör reformeras. Utgångspunkten för Folkpartiets arbetsmarknadspolitik är att individen står i centrum. Dess grundläggande syfte skall vara att förstärka de arbetslösas ställning på arbetsmarknaden så att de kan få nytt arbete så snart som möjligt. Dessutom måste näringspolitiken utformas så att den leder till fler arbeten genom företagande, och den ekonomiska politiken bedrivs så att den ger sunda statsfinanser. Detta påverkar sysselsättning och arbetslöshet samt leder till minskat behov av arbetsmarknadspolitiska insatser.

På arbetsmarknadsområdet bör man kunna använda andra former av åtgärder som anlåtande av bemanningsföretag. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader kan också reduceras väsentligt. Arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras så att avgiftsfinansieringen ökar, vilket leder till reducerade utgifter för staten. Den enskilde kompenseras för den högre avgiften genom sänkt skatt.

Från Folkpartiets sida betonar vi vikten av särskilda insatser för arbetshandikappade på arbetsmarknaden. De statliga insatserna för att stärka arbetshandikappades ställning måste prioriteras. Därför ökar vi resurserna för insatser för denna grupp.

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Som framgått anser vi från Folkpartiets sida att arbetsmarknadspolitik bör reformeras och att nya former av åtgärder bör kunna användas. Detta leder till att resurserna för AMS kan minskas samtidigt som effektiviteten ökar. Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader reduceras med 1 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Betydande anslagsbesparingar kan uppnås genom en reformering av arbetsmarknadspolitik och av arbetslöshetsförsäkringen. Totalt räknar vi med att förändringarna medför besparingar på 11 740 miljoner kronor på anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Den politik vi förespråkar leder till minskat anslagsbehov för de arbetsmarknadspolitiska programmen samtidigt som också programstrukturen bör förbättras och effektiviseras. Färre personer kommer att delta i arbetsmarknadspolitiska program. Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och öv-

riga kostnader beräknas till ett belopp som är 1 171 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit.

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Som framgått betonar Folkpartiet starkt insatser för att främja arbetshandikappade på arbetsmarknaden. Arbetslinjen måste gälla också för arbetshandikappade. Lönebidragstaket måste höjas. Vi anser att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade bör ökas med 50 miljoner kronor.

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Ett stort problem inom arbetslivet är den kraftigt ökade frånvaron på grund av ohälsa. Av utredaren Jan Rydhs rapport (S 2000:07) framgår att frånvaron på grund av ohälsa år 1999 motsvarade ca 700 000 årsarbetare, vilket var ca 13,5 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år. År 2004 beräknas bortfallet ha vuxit till motsvarande 820 000 årsarbetare. Enligt en motsvarande beräkning för år 2006 är bortfallet 850 000 årsarbetare, vilket betyder att 16,3 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år skulle vara frånvarande på grund av ohälsa. Enligt vår uppfattning är det angeläget att bryta denna trend.

Den allt vanligare utbrändheten ställer nya krav på de verktyg som finns för att förbättra och bedöma arbetsmiljön. De fackliga organisationerna arbetar redan i dag med att bedöma och märka datorutrustningar och kontorsmöbler. Enligt Folkpartiets uppfattning behövs på samma sätt en kvalitetsbedömning av den sociala arbetsmiljön och personalpolitiken.

Det kan konstateras att bl.a. Arbetsmiljöverket har efterlyst nya metoder att mäta stress. I Sverige har vi en lång tradition att uppmärksamma och åtgärda fysiska problem som buller och avgaser på våra arbetsplatser. Dessa åtgärder är bra, men i framtiden kommer det att krävas att lagstiftare, arbetsgivare och fackliga organisationer också tar arbetsplatsernas s.k. mjuka arbetsjukdomar, dvs. stress och psykosocial ohälsa, på betydligt större allvar. För att detta skall lyckas måste vi inse att kortsiktiga neddragningar som går ut på att till varje pris spara på personal i ”slimmade” verksamheter kan bli kontraproduktiva. Vi behöver därför en ny syn på arbetsorganisation och ledning så att vi tar till vara den guldgruva som medarbetarnas resurser och engagemang för verksamheten utgör.

Vi anser också att det är viktigt att förbättra rehabiliteringsinsatserna. Aktiva rehabiliteringsinsatser minskar den enskildes lidande. Dessutom kan man göra stora samhällsekonomiska vinster. Folkpartiet har under många år verkat för att landstinget skall få större resurser för rehabiliteringsverksamhet. Vi har bl.a. föreslagit kraftigt utökade statsbidrag för denna verksamhet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2001/02:1

I propositionen 2001/02:1 föreslår regeringen

dels för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (avsnitt 2.1)

2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:486) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (avsnitt 2.2)

3. godkänner att 15 210 000 kronor av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (avsnitt 4.9.1)

4. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 000 000 000 kronor under åren 2003–2005 (avsnitt 4.9.2)

5. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 000 000 kronor under åren 2003–2005 (avsnitt 4.9.3)

6. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:4, Särskilda insatser för arbetshandikappade, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 6 000 000 000 kronor under åren 2003–2005 (avsnitt 4.9.4)

7. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 22:7 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 000 000 000 kronor under åren 2003–2008 (avsnitt 4.9.6)

8. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt följande uppställning:

Tusental kronor

| | Anslag | Anslagstyp | Regeringen |
|------|--|------------|------------|
| 22:1 | Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | ramanslag | 4 517 058 |
| 22:2 | Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | ramanslag | 36 023 000 |
| 22:3 | Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | ramanslag | 4 682 582 |
| 22:4 | Särskilda insatser för arbetshandikappade | ramanslag | 7 139 492 |
| 22:5 | Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige | ramanslag | 92 400 |
| 22:6 | Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 | ramanslag | 1 721 460 |
| 22:7 | Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | ramanslag | 20 596 |

| | | | |
|--------------|--|-------------------|------------|
| 22:8 | Bidrag till administration av grundbelopp | ramanslag | 61 000 |
| 22:9 | Bidrag till Samhall AB | ramanslag | 4 262 419 |
| 22:10 | Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | obetecknat anslag | 7 229 |
| 22:11 | Bidrag till lönegarantiersättning | ramanslag | 388 000 |
| Summa | | | 58 915 236 |

dels för utgiftsområde 14 Arbetsliv att riksdagen

1. antar förslaget till lag om upphävande av lagen (1990:631) om avvikelser från vissa bestämmelser i semesterlagen (1977:480) (avsnitt 2.1)

2. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare (avsnitt 2.2)

3. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 100 000 000 kronor under åren 2003–2005 (avsnitt 4.8.2)

4. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt följande uppställning:

Tusental kronor

| | Anslag | Anslagstyp | Regeringen |
|--------------|---|------------|------------|
| 23:1 | Arbetsmiljöverket | ramanslag | 566 611 |
| 23:2 | Arbetslivsinstitutet | ramanslag | 310 085 |
| 23:3 | Särskilda utbildningsinsatser m.m. | ramanslag | 46 000 |
| 23:4 | Arbetsdomstolen | ramanslag | 19 032 |
| 23:5 | Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar | ramanslag | 59 |
| 23:6 | Internationella arbetsorganisationen (ILO) | ramanslag | 22 195 |
| 23:7 | Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) | ramanslag | 4 394 |
| 23:8 | Medlingsinstitutet | ramanslag | 46 074 |
| 24:1 | Jämställdhetsombudsmannen | ramanslag | 20 886 |
| 24:2 | Särskilda jämställdhetsåtgärder | ramanslag | 12 206 |
| Summa | | | 1 047 542 |

Proposition 2001/02:4

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om

1.6. införande av ett pendlingsbidrag för veckopendling (avsnitt 9.2.11)

Förslag från Riksdagen revisorer 2000/01:RR7

Riksdagens revisorer föreslår

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna anfört angående *återredovisning till riksdagen av vilka åtgärder som regeringen vidtagit för att motverka den typ av problem som har uppmärksamats i revisorernas rapport,*

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna anfört angående *ett system för att säkerställa tillförlitlig projektinformation och relevanta individdata.*

Regeringens skrivelse 2000/01:142

I skrivelsen belyser regeringen Arbetsmarknadsverkets uppdrag och organisation.

Motioner från allmänna motionstiden 2001

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

16. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt uppställning.

Miljoner kronor

UO13 Arbetsmarknad -13 961

22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader -1 100

22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd -11 740

22:3 Köp av arb m utb o övr kostn -1 171

22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade 50

2001/02:Sk471 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m) vari yrkas

38. Riksdagen beslutar att inte längre medge kreditering på skattekonto avseende anställningsstöd.

2001/02:Sf400 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitiken.

2001/02:So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett mer flexibelt lönebidragssystem.

2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en "omställningspeng" för människor som söker arbete.

2001/02:Kr417 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om projektet kulturarvs-IT.

2001/02:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadens funktionssätt.

2001/02:N315 av Per Westerberg m.fl. (m) vari yrkas

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en öppen, rörlig och flexibel arbetsmarknad.

2001/02:N370 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framtidens arbetsmarknad.

2001/02:A206 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetskraftsinvandring.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka Sveriges position i konkurrensen om den internationella kompetensen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersökningar bör göras om den offentliga sektorns internationella attraktionskraft som arbetsgivare.

2001/02:A220 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari yrkas

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett friår i hela landet.

2001/02:A227 av Magnus Jacobsson m.fl. (kd) vari yrkas

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade lönebidrag.

2001/02:A251 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen beslutar om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring att gälla fr.o.m. den 1 januari 2002.

2. Riksdagen beslutar att höja egenfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 2002.

2001/02:A259 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att framtidens arbetsmarknadspolitik skall syfta till att stärka de enskildas självbestämmande genom att öka deras möjligheter till egen försörjning och därigenom även skapa en ökad livskvalitet för den enskilde.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att införa tre spår till arbete i form av grundläggande utbildning, högkvalitativa yrkesutbildningar och övergångsarbetsmarknader.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den bidragsgrundande lönekostnaden, vid nyanställningar och när lönebidragen omförhandlas, bör höjas från dagens 13 700 kronor per månad till 15 000 kronor per månad.

2001/02:A267 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny utredning som under våren 2002 presenterar förslag på kompletterande insatser för att förverkliga sysselsättningsmålet 2004 och att möjliggöra fortsatt sysselsättningsväxt med sikte på full sysselsättning.

2001/02:A281 av Göran Lindblad (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned AMS.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna i Sverige bör åläggas att införa jobbgaranti för arbetslösa.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att merparten av AMS anslag bör överföras till kommunerna för att hantera jobbgarantin.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en kompetenspeng.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att privata entreprenörer i huvudsak skall sköta den kommunala jobbgarantin.

2001/02:A291 av Agneta Lundberg och Göran Norlander (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en noggrann analys både när det gäller arbetsmarknadspolitiska resursernas storlek och utbildningsbehov.

2001/02:A294 av Agneta Lundberg och Susanne Eberstein (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad sysselsättning på landsbygden.

2001/02:A310 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av formen för lönebidragsanställningar i ideella föreningar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om taket i lönebidraget.

2001/02:A311 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidragen.

2001/02:A323 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att bryta den växande tudelningen av Sverige.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att skapa ett samhällsklimat som stimulerar arbete och kunskap och som gör arbetsmarknaden tillgänglig för alla.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformering av arbetslöshetsförsäkringen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformering av arbetsmarknadspolitiken och dess organisation.

2001/02:A331 av Ola Rask m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att särskilt uppmärksamma hur sysselsättningsgraden för utsatta grupper utvecklas efter att målet om 80 % i arbete eller studier har uppnåtts i riket.

2001/02:A332 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn för ett reformerat Samhall.

2001/02:A335 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om 11-punktsprogrammet för ökad hälsa i arbetslivet.

2001/02:A336 av Carin Lundberg och Rinaldo Karlsson (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tak för lönebidrag.

2001/02:A340 av Ann-Marie Fagerström m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en utredning om de funktionshindrades arbetsmarknad och där också anställning med lönebidrag belyses.

2001/02:A341 av Krister Örnfjäder och Ann-Marie Fagerström (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om insatser för att minska arbetslösheten bland kommunalare.

2001/02:A343 av Göte Wahlström m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kraftfulla åtgärder måste vidtas inom vård- och omsorgsområdet för att skapa stimulans för utbildning och anställning.

2001/02:A347 av Lars Wegendal m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en total översyn av verksamheten på Samhall.

2001/02:A348 av Lars Wegendal m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om lönebidragsanställningar.

2001/02:A362 av Göte Wahlström m.fl. (s) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om översyn av krontalstaket för lönebidrag.

2001/02:A367 av Stefan Attefall m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om arbetsmarknadspolitikens inriktning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om målen för arbetsmarknadspolitik.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om anställningsstödet storlek och regelverk.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ungdomsarbetslösheten och ersättningen för deltagande i den kommunala ungdomsgarantin.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en översyn av AMV och besparingar inom myndigheten.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om statliga myndigheter och finansieringsbidraget för arbetspraktik.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om sabbatsår/friår.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av flyttningsbidraget.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nivå på lönebidrag i ideella organisationer.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Samhall AB och lönebidragen.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en moderniserad arbetsrätt.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arbetsmiljöverket.

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arbetslivsinstitutet och dess utbildningsinsatser.

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en svensk handlingsplan för att genomföra de åtgärder mot arbetslöshet vilka EU-länderna gemensamt kommit fram till.

36. Riksdagen beslutar att för budgetåret 2002 anvisa anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 14 Arbetsliv med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag, enligt uppställning:

| Arbetsmarknad, utgiftsområde 13 Anslag, tusental kronor | Regeringens förslag | Anslags- förändring |
|--|--------------------------------|--------------------------------|
| 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | 4 517 058 | -50 000 |
| 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | 36 023 000 | -8 125 000 |
| 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | 4 682 582 | -820 000 |
| 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade | 7 139 492 | 100 000 |
| 22:10 Bidrag till Samhall AB | 4 262 419 | -100 000 |
| Summa totalt för utgiftsområde 13 | 58 915 236 | -8 995 000 |
| Arbetsliv, utgiftsområde 14 Anslag, tusental kronor | Regeringens förslag | Anslags- förändring |
| 23:1 Arbetsmiljöverket | 566 611 | -50 000 |
| 23:2 Arbetslivsinstitutet | 310 085 | -30 000 |
| 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m. | 46 000 | -20 000 |
| 23:9 Medlingsinstitutet | 46 074 | -26 000 |
| Summa totalt för utgiftsområde 14 | 1 014 500 | -126 000 |

2001/02:A381 av Margareta Andersson m.fl. (c) vari yrkas Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv:

| Anslag, tkr | Regeringens förslag | Anslagsförändring |
|---|---------------------|-------------------|
| 23:1 Arbetsmiljöverket | 566 611 | -7 080 |
| 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | | 3 874 237 |
| 22:2 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | | 2 999 477 |
| 22:4 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade | | 7 040 053 |
| 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige | | 92 400 |
| 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 | | 1 663 000 |
| 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk - utvärdering | | 20 596 |
| 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna | | 61 000 |
| 22:9 Bidrag till Samhall AB | | 4 262 419 |
| 22:11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | | 7 229 |
| Summa för utgiftsområdet | 1 048 000 | + 20 013 331 |

2001/02:A382 av Margareta Andersson m.fl. (c) vari yrkas

1. Riksdagen beslutar höja medlemsavgiften till a-kassan till 200 kronor per månad i enlighet med vad i motionen anförs.

2. Riksdagen beslutar sänka taket på ersättningsnivån i a-kassan till 580 kronor per dag i enlighet med vad i motionen anförs.

3. Riksdagen beslutar höja den lägsta nivån i aktivitetsstödet till 200 kronor per dag i enlighet med vad i motionen anförs.

4. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad:

| Anslag, tkr | Regeringens förslag | Anslagsförändring |
|---|---------------------|-------------------|
| 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | 4 517 058 | -4 517 058 |
| 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | 36 023 000 | -6 981 000 |
| 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | 4 682 582 | -4 682 582 |
| 22:4 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade | 7 139 492 | -7 139 492 |
| 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige | 92400 | -92 400 |

| | | |
|---|-------------------|---------------------|
| 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 | 1 721 460 | -1 721 460 |
| 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | 20 596 | -20 596 |
| 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna | 61 000 | -61 000 |
| 22:9 Bidrag till Samhall AB | 4262 419 | -4 262 419 |
| 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | 7 229 | -7 229 |
| Summa för utgiftsområdet | 58 915 000 | - 29 485 236 |

2001/02:A384 av Mikael Odenberg m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen beslutar att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om egenfinansiering i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och dess ekonomiska konsekvenser.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformerad arbetsmarknadspolitik.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny, bantad arbetsmarknadsmyndighet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett vidgat uppdrag för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de totala utgiftsramarna gällande (tabell 5.9) utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

8. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för år 2002 4 291 205 000 kronor.

9. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd för år 2002 34 948 000 000 kronor.

10. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader för år 2002 3 512 582 000 kronor.

11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering för år 2002 4 404 000 kronor utöver vad regeringen föreslagit eller således 25.000.000 kronor.

12. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 13 politikområde 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna för år 2002 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.

13. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 13 politikområde 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för år 2002 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.

14. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknad i enlighet med vad som anförs i motionen.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de totala utgiftsramarna gällande utgiftsområde 14 Arbetsliv.

16. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 politikområde 23:1 Arbetsmiljöverket för år 2002 538 281 000 kronor.

17. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 politikområde 23:2 Arbetslivsinstitutet för 2002 294 581 000 kronor.

18. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 politikområde 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m. för år 2002 23 000 000 kronor.

19. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 14 politikområde 23:4 Arbetsdomstolen för år 2002 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.

20. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 14 politikområde 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning för år 2002 utgå i enlighet med vad som i motionen anförs.

21. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 politikområde 23:8 Medlingsinstitutet för år 2002 23 037 000 kronor.

22. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 14 politikområde 24:1 Jämställdhetsombudsmannen för år 2002 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.

23. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 politikområde 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder för år 2002 6 103 000 kronor.

24. Riksdagen beslutar att uppföra ett nytt anslag till utgiftsområde 14 politikområde 24:Ny Ombudsmannen mot diskriminering och anvisar för år 2002 32 193 000 kronor i enlighet med vad som anförs i motionen.

25. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsliv i enlighet med vad som anförs i motionen.

26. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Jämställdhetspolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:A385 av Barbro Feltzing (mp) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av friårsförsöket i syfte att undersöka möjligheterna att låta friåret bli en generell möjlighet i hela landet.

2001/02:A389 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reformera AMS organisation.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den "djupa" arbetsmarknadspolitiken.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för arbetsmarknadspolitiken.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetets goda värde.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av arbetsmarknadspolitiken.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler jobb i tjänstesektorn.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa förutsättningar för fler jobb genom företag.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rörligheten på arbetsmarknaden.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhet på arbetsmarknaden.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfrihet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de långtidsarbetslösas situation.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompetensutveckling.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de arbetshandikappades roll på arbetsmarknaden.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att taket för lönebidragsanställningar bör höjas.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Samhall AB:s organisation.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetslöshetsförsäkringen.

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt uppställning:

| Anslag | Regeringens förslag | Anslagsförändringar |
|---|---------------------|---------------------|
| 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | 4 517 058 | 1 100 000 |
| 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | 36 023 000 | 11 490 000 |
| 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | 4 682 582 | 1 171 000 |
| 22:4 Särskilda arbetsinsatser för handikappade | 7 139 492 | +50 000 |
| Summa för utgiftsområdet | 58 915 236 | 13 811 000 |

2001/02:A391 av Mikael Odenberg m.fl. (m) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitikens konsekvenser.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det växande utanförskapet på arbetsmarknaden.

2001/02:Bo323 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitik för integration,

Motion väckt med anledning av proposition 2001/02:4

2001/02:N31 av Harald Bergström m.fl. (kd) vari yrkas

10. Riksdagen avslår regeringens förslag om införandet av ett pendlingsbidrag för veckopendling.

Motioner väckta med anledning av Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR7

2000/01:A9 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. Riksdagen begär hos regeringen återrapportering om de åtgärder som denna vidtagit för att motverka de problem med otydliga regelverk och oklar rollfördelning som påtalas i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om system för att säkerställa tillförlitlig projektinformation och relevanta individdata.

2000/01:A10 av Margareta Andersson m.fl. (c) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om en ökad samordning av samhällets insatser på lokal och regional nivå för att möta arbetslöshet effektivare.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om fördelning, användning och utvärdering av arbetsmarknadspolitiska medel på lokal, regional och statlig nivå.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att regelverket om hur arbetsmarknadspolitiska medel får användas utformas på ett sådant sätt att det finns en stor öppenhet för nya samverkansformer och otraditionella arbetsmetoder.

2000/01:A11 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om hur de otraditionella medlen ska kunna infogas i ordinarie anslag.

Motioner väckta med anledning av regeringens skrivelse 2000/01:142

2000/01:A19 av Margareta Andersson m.fl. (c) vari yrkas Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur det lokala och regionala ansvaret för arbetsmarknadspolitiken i framtiden skall utformas.

2000/01:A20 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en ny myndighet skapas istället för nuvarande AMS, som ges en ny roll som främjar en bättre fungerande arbetsmarknad med tyngdpunkt på myndighetsutövning och tillsyn.

2000/01:A21 av Stefan Attefall m.fl. (kd) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om en total översyn av Arbetsmarknadsverkets och Arbetsmarknadsstyrelsens organisation och arbetssätt.

2000/01:A22 av Mikael Odenberg m.fl. (m) vari yrkas Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en sammanslagning av AMS och länsarbetsnämnderna till en gemensam myndighet.

BILAGA 2Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområdena 13 och 14**Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (punkt 13)***Belopp i tusental kronor*

| | Anslag | Anslagstyp | Utskottets förslag |
|--------------|--|----------------------|-----------------------|
| 22:1 | Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader | ramanslag | 4 517 058 |
| 22:2 | Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd | ramanslag | 36 023 000 |
| 22:3 | Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader | ramanslag | 4 682 582 |
| 22:4 | Särskilda insatser för arbetshandikappade | ramanslag | 7 139 492 |
| 22:5 | Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige | ramanslag | 92 400 |
| 22:6 | Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 | ramanslag | 1 721 460 |
| 22:7 | Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering | ramanslag | 20 596 |
| 22:8 | Bidrag till administration av grundbelopp | ramanslag | 61 000 |
| 22:9 | Bidrag till Samhall AB | ramanslag | 4 262 419 |
| 22:10 | Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten | obetecknat anslag | 7 229 |
| 22:11 | Bidrag till lönegarantiersättning | ramanslag | 388 000 |
| Summa | | | 58 915 236 |

Utgiftsområde 14 Arbetsliv (punkt 18)*Belopp i tusental kronor*

| | Anslag | Anslagstyp | Utskottets förslag |
|--------------|---|-------------------|---------------------------|
| 23:1 | Arbetsmiljöverket | ramanslag | 566 611 |
| 23:2 | Arbetslivsinstitutet | ramanslag | 310 085 |
| 23:3 | Särskilda utbildningsinsatser m.m. | ramanslag | 46 000 |
| 23:4 | Arbetsdomstolen | ramanslag | 19 032 |
| 23:5 | Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar | ramanslag | 59 |
| 23:6 | Internationella arbetsorganisationen (ILO) | ramanslag | 22 195 |
| 23:7 | Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) | ramanslag | 4 394 |
| 23:8 | Medlingsinstitutet | ramanslag | 46 074 |
| 24:1 | Jämställdhetsombudsmannen | ramanslag | 20 886 |
| 24:2 | Särskilda jämställdhetsåtgärder | ramanslag | 12 206 |
| Summa | | | 1 047 542 |

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Utgiftsområde 13**1. Lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program**

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2§

En kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till dess de fyller 20 år.

Kommunen har rätt till ersättning från staten för sådan verksamhet. Rätten till ersättning gäller under förutsättning att avtal träffas med regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I ett sådant avtal skall anges de villkor som skall gälla för att ersättning skall lämnas.

Kommunen *beslutar om vilken ersättning som skall lämnas till den som deltar i verksamheten.*

Kommunen skall till den som deltar i verksamheten och som inte fullföljt utbildning inom gymnasieskolan betala ut ersättning med 1 360 kronor per månad.

För övriga deltagare beslutar kommunen om vilken ersättning som skall lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

2. Lag om ändring i lagen (2001:486) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program istället för dess lydelse enligt lagen (2001:486) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Den som är berättigad till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i verksamhet som anordnas av kommunen enligt 3 § rätt till aktivitetsstöd.

Kommunen skall till den som tar del av verksamhet enligt 3 § och som uppbär försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) när han eller hon börjar delta i verksamheten utge ersättning med ett belopp som motsvarar försörjningsstödet. Detsamma skall gälla beträffande den för vilken fattas beslut om sådant försörjningsstöd som avses i första stycket under tid som han eller hon deltar i verksamheten.

| | |
|--|--|
| <p>Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 2 562 kronor per månad.</p> | <p>Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 3 160 kronor per månad.</p> |
|--|--|

Ersättningen enligt andra och tredje stycket skall benämnas utvecklingsersättning.

Utgiftsområde 14**3. Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:631) om avvikelser från vissa bestämmelser i semesterlagen (1977:480)**

Enligt Riksdagens beslut föreskrivs att lagen (1990:631) om avvikelser från vissa bestämmelser i semesterlagen (1977:480) skall upphöra att gälla vid utgången av 2001.

4. Förslag till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

En arbetsgivare skall, oavsett vilken lag som annars gäller för anställningsförhållandet, tillämpa följande bestämmelser för utstationerade arbetstagare:

– 2 §, 5 § andra och tredje stycket, 7 § första och andra stycket, 16, 17, 24, 27–29, 31 och 32 §§ semesterlagen (1977:480),

– 2 §, 4 § första stycket och 16–22 §§ föräldraledighetslagen (1995:584),

– 15 §, 16 och 17 §§ när det gäller befordran eller utbildning för befordran, samt 18–28 §§ jämställdhetslagen (1991:433),

jämställdhetslagen (1991:433),

– 3, 8 och 9 §§, 10 § 2–5 samt 11–20 §§ lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet,

– 2–4 §§, 5 § 2–5 och 6–16 §§ lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder samt

– 2–4 §§, 5 § 2–5 och 6–15 §§ lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning.

Vid utstationering gäller även bestämmelserna i arbetstidslagen (1982:673) och arbetsmiljölagen (1977:1160) samt, när det gäller arbetsgivare som bedriver uthyrning av arbetskraft, 4, 6 och 7 §§ lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft. Vad som sägs i första och andra stycket hindrar inte att arbetsgivaren tillämpar bestämmelser eller villkor som är förmånligare för arbetstagaren.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2002.

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

Utgiftsområde 13

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

*Propositionen**Utskottets förslag*

2§

En kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till dess de fyller 20 år.

Kommunen har rätt till ersättning från staten för sådan verksamhet. Rätten till ersättning gäller under förutsättning att avtal träffas med regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I ett sådant avtal skall anges de villkor som skall gälla för att ersättning skall lämnas.

Kommunen skall till den som deltar i verksamheten *betala ut ersättning med 950 kronor per månad.*

Kommunen skall till den som deltar i verksamheten *och som inte fullföljt utbildning inom gymnasieskolan betala ut ersättning med 1 360 kronor per månad.*

För övriga deltagare beslutar kommunen om vilken ersättning som skall lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.